

INVENTOINTIRAPORTTI

Helsinki

Itä-Villinki, arkeologisen kulttuuriperinnön inventointi
7.–9.9.2016

MUSEOVIRASTO

ARKISTO- JA TIETOPALVELUT | ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT
John Lagerstedt ja Satu Koivisto

Tiivistelmä

Pietarin suojaksi rakennettu Viaporin meri- ja maalinnoitus on merkittävin ensimmäisen maailmansodan aikana rakennetuista linnoituskokonaisuuksista Suomessa. Yksi tämän linnoitusketjun ulomman linjan saarista, Itä-Villinki, on ollut pitkään puolustusvoimien käytössä, mutta Senaatti-kiinteistöt on hiljattain aloittanut selvitykset saaren jatkokäyttöä varten. Suunnitelmien vaikutusten arviointi saaren sotahistoriallisen kulttuuriperinnön säilymiselle edellyttää, että sen muinaisjäännökset ja maailmansotiin liittyvät sotahistorialliset rakenteet inventoidaan ja kartoitetaan. Museoviraston arkeologiset kenttäpalvelut teki Itä-Villingissä arkeologisen kulttuuriperinnön inventointia 7.–9.9.2016.

Itä-Villingistä ei tunneta esihistoriallisia muinaisjäännöksiä. Varhaisimmat tiedot asutuksesta ja elinkeinoista naapurisaari Villingissä ovat 1500-luvulta, jolloin saaren varhaiset kylät mainitaan veroluetteloissa. Varhaisimpia Itä-Villinkiä esittäviä karttoja on tiluskartta vuodelta 1798, jonka perusteella saarta käytettiin pitkälti pääsaari Villingin tilojen laidun- ja niittyalueena. 1800-luvun kuluessa saarelle muodostui pienimuotoista kalastaja-asutusta ja sinne raivattiin muutama pieni viljelyala. Itä-Villinki on ollut linnoitesaarena ensimmäisestä maailmansodasta lähtien, jolloin venäläiset pakkolunastivat alueen ja rakensivat sille Viaporin merilinnoitukseen liittyviä puolustusrakenteita. Saaresta tunnettiin ennen vuoden 2016 inventointia 22 kohdetta, joista kymmenen oletettiin tuhoutuneen. Kohteita ei kuitenkaan ollut viety muinaisjäännösrekisteriin. Inventoinnin tuloksena saatiin ajantasaista tietoa Itä-Villingin muinaisjäännöksistä ja muista kulttuuriperintökohteista sekä niiden paikkatiedot ja määritykset täsmentyivät. Kaikki inventoidut kohteet liittyvät maailmansotien aikaisiin linnoitteisiin ja rakennuksiin. Kohteista 26 on ensimmäisen maailmansodan aikaiseen linnoittamiseen liittyviä, jotka luokitellaan kiinteiksi muinaisjäännöksiksi ja yhdeksän itsenäisyydenajan rannikkolinnaketoimintaan liittyviä linnoitteita, jotka lukeutuvat muiksi kulttuuriperintökohteiksi.

Kuva 1. Itä-Villingin etelärannan valonheittinasemalta löydyntynyt suuren 150 cm valonheittimen säätöjärjestelmä. Kuva: Satu Koivisto/ARKE (AKDG 4877:60).

Sisällys

Tiivistelmä

Arkistotiedot

1. Johdanto	1
2. Inventointialue	2
3. Itä-Villingin historiaa	4
4. Inventoinnin kulku ja tulokset	9
5. Yhteenveto	12
6. Lähteet	14
7. Kuvaluettelo	16
8. Kohdeluettelo	20
9. Kohdekuvaukset	21

LIITE 1: Yleiskartta Itä-Villingin kohteista

LIITE 2: Ortokuva Itä-Villingistä 1932

Arkistotiedot

Tutkimus:	Helsinki Itä-Villinki, arkeologisen kulttuuriperinnön inventointi
Tutkimuslaitos:	Museovirasto, Arkisto- ja tietopalvelut, Arkeologiset kenttäpalvelut
Tekijät:	FM John Lagerstedt ja FM Satu Koivisto
Kenttätyöaika:	7.–9.9.2016
Karttalehdet:	TM35-lehtijako L4133E4, yleislehtijako 203409
Tutkimuksen tilaaja:	Senaatti-kiinteistöt
Tutkimusalueen laajuus:	noin 34 ha
Löydöt:	-
Valokuvat:	AKDG 4877:1–198
Alkuperäinen raportti:	Museoviraston Arkeologinen keskusarkisto, Helsinki
Kopiot:	Senaatti-kiinteistöt, Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto, Helsingin kaupunginmuseo
Aikaisemmat tutkimukset:	-
Linnoitustutkimukset:	1974 Löfgren Kaj-Erik 1996 Laine Sirkku 2000 Manninen Markus

1. Johdanto

Pietarin suojaksi rakennettu Viaporin meri- ja maalinnoitus (*Krepost Sveaborg*) on merkittävin ensimmäisen maailmansodan aikana rakennetuista linnoituskokonaisuuksista Suomessa. Suurimmaksi osaksi Venäjän vallan aikana rakennettu meririntama koostui Helsinginniemen ympäristön saarille rakennetusta kahteen sisäkkäiseen puolustuslinjaan jaetuista linnoitteista. Laajimmillaan rannikopuolustuksen käytössä olleiden saarien lukumäärä oli lähes 50. Yksi Viaporin merilinnoitusketjun ulomman linjan saarista, Itä-Villinki, on ollut pitkään puolustusvoimien käytössä ja erityisesti sen kesämajatoiminnassa. Saaren ensimmäisen maailmansodan aikaisen linnakkeen pääaseistuksena oli 254 mm:n rannikkokanuunapatteri. Senaatti-kiinteistöt on hiljattain aloittanut selvitykset saaren jatkokäyttöä varten ja alueelle on tekeillä yleiskaava. Helsingin saaristoa pidetään arvokkaana alueena, jonka luontoa ja kulttuurihistoriallisia arvokohteita tulee vaalia ja virkistyskäyttöä edistää. Suunnitelman vaikutusten arviointi saaren sotahistoriallisen kulttuuriperinnön säilymisen kannalta kuitenkin edellyttää, että sen muinaisjäännökset ja maailmansotiin liittyvät sotahistorialliset rakenteet inventoidaan.

Itä-Villingin kulttuuriperintöinventoinnin teki Arkeologiset kenttäpalvelut ja sen tutkijat John Lagerstedt ja Satu Koivisto 7.–9.9.2016. Saarelle ja sieltä takaisin mantereelle kuljettiin päivittäin läheisestä Jollaksen venesatamasta. Itä-Villinki tarkastettiin inventoinnissa lähes kauttaaltaan keskittyen aiempiin tietoihin kohteiden sijoittumisesta sekä maastoa tarkastelemalla. Lisäksi potentiaalisia alueita tarkastettiin ajan sallimissa puitteissa saaren mahdollisen esihistoriallisen ja historiallisen ajan ihmistoiminnan jälkien selvittämiseksi. Kohteet kartoitettiin Trimblen Geo7x -tarkkuus-gps-laitteella ja ne dokumentoitiin valokuvin ja sanallisesti. Muinaisjäännöksille ja kulttuuriperintökohteille esitettiin kohderajaus perusteluineen.

Helsingissä 16.11.2016,

John Lagerstedt

Satu Koivisto

Kuva 2. Itä-Villinki sijaitsee noin 10 km Helsingin keskustasta itään.

2. Inventointialue

Itä-Villinki sijaitsee Helsingin edustalla, Kauppatorilta noin 10 km itään ja Santahaminan itäkärjestä noin 3 km itäkoilliseen. Laajuudeltaan saari on noin 35 hehtaaria. Lähes itä-länsisuuntainen saari on pituudeltaan noin 1,2 km ja leveydeltään vajaa 500 m. Villingin saaristo kuuluu maaperägeologisesti Rannikko-Suomen maaperäalueella, jonka maa-alueiden ja merenpohjan muotoja hallitsee kallioperä, joka on paikoin ohuiden maalajien peitossa (Haavisto-Hyvärinen 1998). Maakerrokset voivat kallion painaumissa kuitenkin olla useiden kymmenien metrien paksuisia. Maankohoaminen on alavalla rannikkoalueella selväpiirteistä, joka etenee tällä hetkellä noin 2,1 mm vuodessa. Laajoja kalliopaljastumia reunustavat pinnalta huuhtoutuneet moreenikerrostumat tai hiekkaiset rantakerrostumat. Painanteissa voi myös olla liejuja, savia tai turpeita.

Itäisen Helsingin saariston kallioperä kuuluu svekofenniseen vuorijonovyöhykkeeseen, joka syntyi 1950–1800 miljoonaa vuotta sitten. Sen korkeimmat huiput ovat ajan myötä kuluneet ja tasoittuneet ja jäljelle jääneiden kalliopintojen metamorfisista kivistä tyypillisimpiä ovat suonigneissi sekä gneissin ja punaisen graniitin seos eli migmatiitti. Lisäksi alueella esiintyy kvartsi-maasälpagneissia, jota erottuu monin paikoin suonimaisina esiintyminä myös Itä-Villingin silokallioissa. Läheisellä Porvarinlahden suulla ja Nordsjössä on ollut 1700–1800-luvulla kalkkilouhoksia. Itä-Villingistä noin 3 km pohjoiseen sijaitseva Kallahdenharju luokituu valtakunnalliseen harjujungeluohjelmaan, jonka harjujukso jatkuu merenpohjassa kohti etelä-kaakkoa yli 4 km pitkänä yhtenäisenä hiekkamuodostumana, josta se nousee jälleen pinnan yläpuolelle Santaisen, Ison Leikosaaren ja Kutusärkän saarina (Rantataro 1992). Harjuainesta on kerätty merenpohjasta noin

15 m syvyyteen saakka. Myös saaren länsipuolella olevan Santahaminan keskiosassa on muinaisen jäätikköjoen suulle muodostunut deltatasanne.

Pohjasedimenttien eroosio on voimakkainta uloimmassa matalassa saaristovyöhykkeessä. Itä-Villingin etelärannassa kallioranta laskeutuu melko jyrkästi saaren eteläpuolella olevaan, paikoin yli 30 metriseen syvänteeseen (Kuva 3). Sen sijaan saaren pohjoisranta on loivempi laskeutuen asteittain alle 10 m syvyyteen. Turpeenmuodostuminen ja soistuminen alkoivat välittömästi saaren rantojen paljastuttua merenpinnan yläpuolelle ensin matalien lahtien umpeenkasvuna ja myöhemmin kallioiden välisten painaumien metsämaan soistumisena. Saaristoympäristössä kalliomaiden osuus on kuitenkin vallitsevaa kattaen yli 40 % maasta. Korkeimmat kallioalueet ovat alun perinkin olleet ohuiden maalajien peitossa, jotka ovat ajan myötä kuluneet kokonaan pois rantavoimien vaikutuksesta.

Kuva 3. Itä-Villingin aurinkoista etelärantaa hallitsevat laajat silokallioalueet. Kuva: John Lagerstedt/ARKE (AKDG 4877:182).

Itä-Villingin maaston korkeimmat kohdat ulottuvat vain noin 10 metrin korkeuteen nykyisen merenpinnan tasosta. Jääkauden jälkeinen maankohoaminen paljasti saaren korkeimmat kohdat pieninä kallioluotoina Litorinamerestä pronssikauden (1500–500 eaa.) keskivaiheilla, noin 1000 eaa.. Suuri osa saaresta paljastui Itämerestä vasta ajanlaskun taitteen tuntumassa rautakaudella, jolloin rantaviiva Helsingin seudulla oli noin 8 m nykyistä korkeammalla. Esihistoriallisia muinaisjäännöksiä ei Itä-Villingistä tai sen naapurisaarilta tunneta. Lähimmät historiallisen ajan muinaisjäännökset ovat Villingbyn kylätontti naapurisaarella Villingissä (Helsinki Villingby, Laajasalo/Villinki) sekä Pukkiluodon (Helsinki Pukkiluoto 1) ja Ison Leikosaaren (Helsinki Iso Leikosaari) puualusten hylät.

Itä-Villingin linnoittamisen suunnittelu alkoi ensimmäisen maailmansodan kynnyksellä vuonna 1914. Saari oli mukana jo ennen sotaa tehdyssä suunnitelmassa, jonka tarkoituksena oli vahvistaa Viaporin linnoituksen itäosaa. Itä-Villinkiin päätettiin keväällä 1914 sijoittaa kuuden 6 tuuman ja 190 puudan kanuunan patteri, mutta varsinaiset rakennustyöt alkoivat vasta läheisten Ilosaaren ja Melkin pattereiden valmistuttua keväällä 1915. Myöhemmin patterille suunniteltiin neljää 280 mm:n rannikkokanuunaa mutta lopulta sen aseistukseksi tuli neljä 254 mm:n rannikkokanuunaa Durlacher-mallisilla laveteilla. Raskas rannikkotykkipatteri kellaritiloineen sijaitsee saaren keskiosassa ja kevyempi rannikkotykkipatteri itärannan läheisyydessä. Linnoitteita on muokattu ja lisätty 1900-luvun aikana. Saaren päälaituri sijaitsee pohjoisrannalla ja puolustusvoimien kesämajat täplittävät saaren rantoja ja kallioita erityisesti sen aurinkoisella ja kallioisella etelärannalla. Kulkuväylät ovat vakiintuneita ja ne noudattelevat vanhoja tykkiteitä, jotka johtavat päälaiturilta kohti saaren keskiosan raskasta tykkipatteria ja siitä edelleen saaren lounaisosan valonheitisasemalle sekä toinen haara päälaiturilta itään kohti kevyttä rannikkotykkipatteria saaren itäkärjessä. Pienempiä polkuja ja kulku-uria risteilee kesämökkien välisinä verkostoina. Betonisten ja kallioon louhittujen linnoitteiden lisäksi saarella on maahan kaivettuja tai irtokivistä kasattuja kenttälinoitteita sekä myöhempiä, itsenäisyyden ajan rannikkolinnaketoimintaan liittyviä rakenteita.

Valtioneuvoston vuoden 1997 turvallisuus- ja puolustuspoliittisesta selonteosta käynnistynyt puolustusvoimien rakennemuutos ja sen toimeenpano johtivat puolustusvoimien käytössä olevista saarista luopumiseen ja varusmieskoulutuksen lakkauttamiseen linnakkeilla 2000-luvun puoliväliin mennessä. Valtion rakennettu kiinteistövarallisuus siirrettiin Valtion kiinteistölaitokselle 2000-luvun alussa, josta myöhemmin tuli Senaatti-kiinteistöt. Senaatti-kiinteistöt on vuonna 2003 tapahtuneen kiinteistöjen hallinnansiirron yhteydessä vuokrannut Itä-Villingin Suomenlahden Meripuolustusalueelle ja sen vapautumista puolustusvoimilta siviilikäyttöön valmistellaan. Saarella ei tällä hetkellä ole vakituksia asukkaita vaan se on lomakäytössä.

3. Itä-Villingin historiaa

Varhaisimmat kirjalliset lähteet pääsaari Villingistä ovat myöhäiskeskiajalta ja saaren paikannimistö viittaa sekä skandinaaviseen että suomalaiseen asutukseen. Viipurin ja Porvoon läänin vuoden 1544 maakirjaan on merkitty Villingbyn kylä, jossa veroja maksoi talonpoika nimeltä Lasse Nilsson. Villingby on mukana myös Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluettelossa. Villingby-nimi sisältää mahdollisesti muinaisruotsin sanan *vidher*, mikä tarkoittaa metsää. Villingby on verokirjoissa merkittynä yleensä naapurikyliensä yhteyteen, esimerkiksi vuoden 1550 maakirjassa Simon Villing on merkitty läheisen Brändön kylän (nyk. Kulo-saari) alle. Villingbyn keskiaikaisen kylän sijaintia ei varmuudella tunneta. Samuel Broteruksen Villingsbystä vuonna 1697 laatimalla kartalla on reikä kaikista kiinnostavimmalla paikalla, eli saaren pohjoisosassa sijainneen Byvikenin kohdalla. Villingby autioitui viimeistään 1600-luvun alussa. (Suhonen & Heinonen 2011, Museovirasto 2016, Helsingin yliopisto 2016.)

Kuva 4. Itä-Villinki vuoden 1798 isojakokartalla. Ångsvik saaren etelärannalla johtaa kapealle niittykaistaleelle. Muuten saarta peittävät kalliot ja metsäinen itäosa. Kartta: Laajasalo / Degerö, Isojako 1778–1794 (B7Helsinki:12/1-10), Kansallisarkisto.

Kuva 5. Itä-Villinki ennen linnoitustöiden alkamista vuonna 1913. Asuin- ja huvilarakennuksia sekä niittyjä ja pieniä peltotilkkuja on muodostunut niittyalueelle saaren länsiosaan sekä merilinnoituksen puhelinaseaman tuntumaan saaren koillisosaan. Kartta: Laajasalo / Degerö; RN:o 1:4 Villinge halottu 1:53–54 1913–1913, B7Helsinki:12/23–31, Kansallisarkisto.

Timothy Winterin vuonna 1798 laatimalle Villingin kartalle on merkitty asutusta nykyisen pääsaaren Kylälahden itäpuolelle. Kyseessä saattaa olla uudelleen käyttöön otettu keskiaikainen Villingbyn tontti, mutta tarkempaa varmuutta asiaan ei ole kuitenkaan saatu. Helsingin yliopiston inventoinnissa (2015) vuoden 1798 kartassa näkyvältä Lergrupsängen-nimiseltä niityltä löytyi Villingissä sijainneeseen tiilitehtaaseen mahdollisesti liittyvä savenottokuoppa. Samalle kartalle on myös kuvattu Itä-Villinkiä (Öster Villing), jolle on merkitty laajoja kallioita, metsäalue saaren itäosassa sekä pieni niittyala kapeassa notkelmassa saaren länsiosassa (Kuva 4). Niittyalueelle pistävä lahti saaren etelärannassa on nimetty Ängsvikeniksi.

Villinki lukeutuu Helsingin höyrylaivareittien kesähuvila-asutus -nimiseen RKY-alueeseen (valtakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt). Ensimmäiset huvilat Villinkiin rakennettiin 1880-luvulla, mutta

saarella oli suhteellisen vähän huviloita ennen Ab Willingen perustamista 1900-luvun alussa. Yhtiön palstoittamien tonttien myynti alkoi vuonna 1913. Tonttien myynnin sekä suunnitelmat suuresta Villingin terveyskylpylä- ja kasinorakennuksesta romutti kuitenkin ensimmäisen maailmansodan syttyminen. Itä-Villingin puolelle rakennettiin myös tiettävästi muutamia huvilarakennuksia. Kaikki huvilat puolustusvoimien käyttöä edeltävältä ajalta ovat kuitenkin tuhoutuneet. Sodan syttyessä Itä-Villinki pakkolunastettiin ja sinne rakennettiin mm. tykkiasemia ja luolia. Maanomistajat suhtautuivat kuitenkin kielteisesti alueiden lunastamiseen ja prosessi oli kesken vielä vuoden 1916 lopussa.

Ennen linnoitustöitä Itä-Villinki oli osa Villingin huvilayhdyskuntaa ja siellä oli pari kalastajatilaa pienine niityaloineen ja peltotilkkuineen (Kuva 5). Linnoitustyöt saatiin alkuun keväällä 1915 samanaikaisesti Miessaa-ren linnakkeen kanssa (Manninen 2000: 77–80). Linnoitteiden rakennusvaiheessa saarella työskenteli useita satoja ihmisiä. Pietarin Insinöörihallinnon alainen Insinööriesikunta johti linnoitustyötä Viaporista käsin. Linnoitustöihin oli palkattu suomalaisia miehiä ja naisia. Töitä tehtiin venäläisten upseerien johdolla. Töihin osallistui myös jonkin verran venäläisiä sotilaita.

Itä-Villingin (*Malenkij Villinge*) keskiosan kallioalueelle rakennettiin betoninen tykkipatteri, joka suunniteltiin alun perin 280 mm:n kanuunoille, mutta johon sijoitettiin syksyllä 1915 kuitenkin neljä 254 mm:n merikanuunaa Durlacher-mallisilla laveteilla (Kuvat 6 ja 7). Suuressa patterissa on yhteensä viisi kellaritilaa, jotka koostuvat seitsemästä varasto- ja suojatilasta sekä kahdeksasta kellari- ja hissihuoneesta. Kellaritilojen yhteispinta-ala on yli 500 m². Kellareihin kuljetaan porraskuilujen kautta, joita reunustavat valkoisella kivirouheella päällystetyt betonipylväät. Kahden porraskuilun suojana on rautainen kaarikatos ja patterin katonle kuljetaan rautaisia tikkaita myöten. Tykkiasemien kohdalla on rintasuojassa ampumatarvikekomerot sekä ammushissien luukut. Kahden keskimmäisen tykkiaseman välissä on rintasuojan betoniin upotettu patterin ikonikomero, joka on reunustettu muotoon veistetyillä puna-graniittikivillä. Patterin edustalla on tasainen ja yhtenäinen betonialustainen tykkipiha. Patterin itäpäähän oli tarkoitus rakentaa Itä-Villingin keskussähköasema, mutta sen rakentaminen jäi kesken keväällä 1917, koska sähkölaitteiden saanti oli epävarmaa. Patterin pohjoispuolella metsäisellä rinteellä on betonitehdas ja vanha kivimurskaamo. Saarella risteilevät tykkitiet on päällystetty kivimurskalla ja niitä on paikoin pengerrytetty.

Kuva 6. Raskaan patterin tykkipihaa ja rintasuojaa Itä-Villingin keskiosassa. Kuva: John Lagerstedt/ARKE (AKDG 4877:10).

Kuva 7. Tikkaat johtavat patterin rintasuojan kattotasanteelle (vas.) ja kellarihuone patterin länsiosassa (oik.). Kuvat: Satu Koivisto ja John Lagerstedt/ARKE (AKDG 4877:34 ja :25).

Kuva 8. Valonheitinaseman rata on huolellisesti pengerrytetty. Kuva: Satu Koivisto/ARKE (AKDG 4877:70).

Sähköaseman louhoksen itäpuolella on niin ikään keskeneräiseksi jäänyt panssarikomentotorni, josta paikalla on edelleen noin 5 m korkea teräsrakenteinen sylinterimäinen torni sille rakennetun betonijalustan päällä. Tornin suojarakenteet jäivät kuitenkin alkuvuodesta 1917 keskeneräisiksi. Saaren kevyempi betoni-rakenteinen tykkipatteri sijaitsee saaren itäosassa, jonka rakentaminen alkoi kesällä 1915. Patterin aseistukseksi oli aluksi 57 mm:n kanuunat, jotka vaihdettiin myöhemmin 75 mm:n tykeiksi. Patteri on rakennettu maanpinnan alapuolelle ja sen läheisyydessä on kaksihuoneinen miehistö- ja ammussuojasuoja. Itä-Villinkiin suunniteltiin kaksi valonheitintä yötaisteluita varten voimalaitteineen, ratoineen ja hisseineen. Suuren 150 cm valonheittimen tunnelisuoja ja sähköasema louhittiin saaren etelärannan kallioon. Suojatunnelista valonheitin siirrettiin rataa myöten saaren etelärannalla sijaitsevalle valaisuasemalle (Kuva 8). Suojatunnelissa on kaksi huonetta, joista toista on lämmittänyt kamiina. Ratapenger on tuettu paikoin kivimuurilla ja se kulkee kaartuen ennen linnoitustöitä saaren niittyalueena olleen alueen halki. Pienemmän 90 cm valonheittimen asema saaren itäpäässä valmistui syksyllä 1916. Valonheitintä ei kuitenkaan koskaan asennettu ja samaa rakennusta käytettiin saaren keskuspuhelinasemana, joka oli yhdistetty Viaporin keskukseseen Isolla Mustasaarella. Rakennus on suurikokoinen ja siellä on kaakelilattiat.

Kuva 9. Vanha keittiö- ja ruokalarakennus on edelleen pystyssä kevyelle patterille johtavan tykkien varressa. Kuvat: John Lagerstedt ja Satu Koivisto/ARKE (AKDG 4877:146 ja :139).

Itä-Villinkiin on louhittu myös kolme tunnelia. Alkuvuodesta 1916 saaren päälaiturin äärelle valmistui noin 50 m² laajuinen sidontatunneli. Myöhemmin keväällä 1917 edellisestä hieman länteen valmistui varuskunnan kaksi suojatunnelia. Suojatunnelien yhteispinta-ala on noin 180 m². Saarella oli myös yhteensä noin 40 puurakennetusta, joista vuonna 2016 enää vain vuonna 1915 valmistunut keittiö- ja ruokalarakennus on

jäljellä (Kuva 9). Keittiössä on valtavat valurautauunit ja -liedet ja ruokasalia on lämmittänyt pönttöuuni. Ruokalan takana on osin maahan kaivettu betonirakenteinen jääkellari.

Itä-Villingin linnoitteet ovat osa Viaporin linnoituksen ensimmäisen maailmansodan aikaista meririntamaa. Linnoittamisen tarve korostui tappiollisen Japania vastaan käydyn sodan jälkeen vuonna 1905, jolloin Venäjä menetti merkittävän osan laivastoaan. Takaiskun seurauksena pääkaupunki Pietarin turvaksi päätettiin rakentaa Suomenlahden kapeimmalle kohdalle, Porkkalan ja Tallinnan välille, rannikkotykistöön ja miinoitukseen perustuva puolustusjärjestelmä, jota tuettaisiin myös Helsingin edustalta. Linnoitustyöt etenivät hitaasti, mutta ne saivat vauhtia ensimmäisen maailmansodan alkamisesta vuonna 1914. Aivan ensimmäisen päälinnoituksen maailmansodan kynnyksellä muodosti Tallinnan, Porkkalan ja Hangon välillä sijaitseva nk. Pietari Suuren merilinnoitus, jonka lisäksi rannikkolinnoituksia sijaitsi useissa puolustuslinjoissa eri puolilla saaristoa. Samanaikaisesti aloitettiin myös ns. Viaporin maarintaman rakennustyöt Helsingin turvaksi.

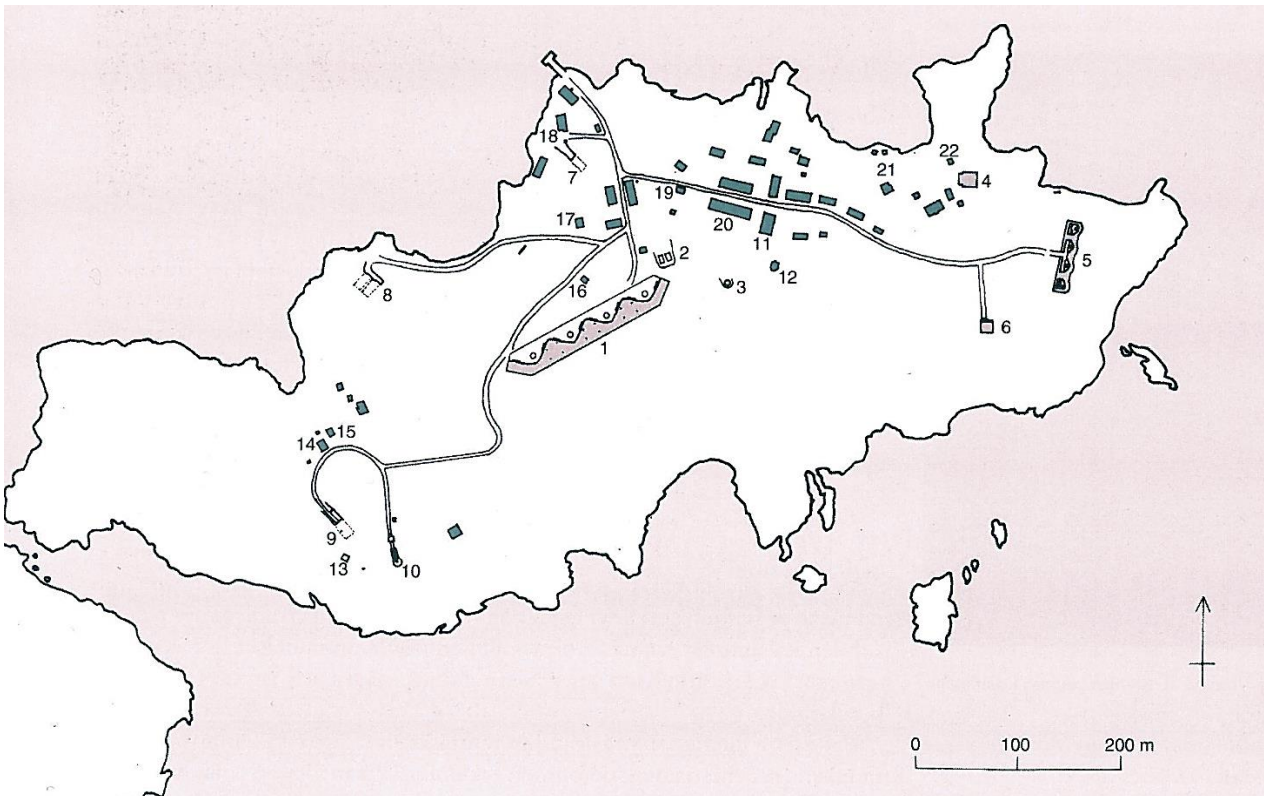
Meririntaman linnoituskokonaisuuteen kuuluvat yleensä laiturit, aallonmurtajat, mukulakiviset tiet, kapearaitainen rautatie, tykkipatterit, valonheitinasemat, mittaustornit ja varastot. Kasarmi- ja asuinrakennuksia on myös joillain saarilla säilynyt. Betonipatterit käsittävät mm. neljä avoasemassa tykkipihalla olevaa tykkiä, joilla on maanalaisia ammusvarastoja ja suojahuoneita. Pääkaupunkiseudun maa- ja merilinnoitteet jäivät kuitenkin lopulta käyttämättä ensimmäisessä maailmansodassa. Venäjällä marraskuussa vuonna 1917 tapahtunut bolševikkivallankumous johti aselepoon Saksan ja Venäjän välillä 5.12.1917 ja seuraavana päivänä 6.12. Suomi julistautui itsenäiseksi. Rauhan aikaa kesti vain kuukauden, sillä tammikuussa 1918 alkoi sisällissota. Venäläiset tukivat luonnollisesti punaisten joukkoja, jotka valtasivat Helsingin. Maaliskuussa 1918 solmitun Brest-Litovskin rauhansopimuksen myötä Venäjä joutui poistamaan joukkonsa ns. puskurivaltioista, joihin myös Suomi lukeutui. Venäläisten vetäytyessä saksalaiset joukot nousivat maihin Hangossa ja valtasivat Helsingin 11.–13.4.1918. Tässä vaiheessa käytiin jonkin verran taisteluja myös pääkaupunkiseudulle rakennetuissa maalinnoitteissa. Merilinnoitteita ei kuitenkaan edelleenkään käytetty, koska venäläisten ja saksalaisten välisen sopimuksen mukaisesti ne oli tehty toimintakyvyttömiksi. Toimenpide oli kuitenkin salattu punaisilta.

Meririntaman linnakkeet otettiin itsenäistymisen jälkeen puolustusvoimien käyttöön ja osaa niistä käytettiin lisäksi vuoden 1918 sisällissodan jälkeen vankileireinä. Meririntaman linnoituksia on myöhemmin uudistettu ja niillä oli merkitystä vielä toisessa maailmansodassa sekä myöhemmin osana Helsingin meripuolustusta. Myös Villingissä ja Itä-Villingissä oli vuoden 1944 Helsingin suurpommitusten aikaan valonheittimet (Helminen & Lukander 2013: 28–29). Maa- ja merilinnoituksen rakenteet katsottiin muinaismuistolain tarkoittamiksi kiinteiksi muinaismuistoiksi vuonna 1971.

4. Inventoinnin kulku ja tulokset

Inventoinnin esitöissä käytiin läpi Itä-Villinkiä koskevia aiempia tutkimuksia, arkistomateriaalia ja historiallisia karttoja. Tärkeitä Itä-Villingin linnoitusvaiheita koskevia tutkimuksia ovat Markus Mannisen *Viapori - Merilinnoitus ensimmäisessä maailmansodassa* (2000) ja Kaj-Erik Löfgrenin *Helsingin merilinnoitusten inventointi kesällä 1972*. Historiallisen ajan karttamateriaalia kerättiin Kansallisarkiston digitaaliarkistosta sekä Jyväskylän yliopiston Historialliset kartat -sivustolta. Esitöiden perusteella kävi ilmeiseksi, että Itä-Villingin historiaa ennen sen linnoittamista tunnetaan melko huonosti, kuten muidenkin linnoitesaarien osalta (ks. Laulumaa & Pesonen 2015). Vanhin löydetty kartta on vuodelta 1798, joka kuvaa Villinkiä ja Itä-Villinkiä. Myöhemmät kartat ovat 1800- ja 1900-luvuilta. Vanhin peruskartta on vuodelta 1935. Lisäksi osasta saarta on ortokuva vuodelta 1932.

Ennen vuoden 2016 inventointia Itä-Villingistä tunnettiin 12 kohdetta (Manninen 2000: 79), joita ei kuitenkaan ollut viety Museoviraston ylläpitämään muinaisjäännösrekisteriin (Kuva 10). Kymmenen rakennusta oletettiin täysin hävitetyiksi tai hävinneiksi, joista maastossa saattoi vielä erottaa kivijalkoja tai muita perustuksia. Itä-Villingin ensimmäisen maailmansodan aikaiset muinaisjäännökset tulee kaavoituksessa suojella asianmukaisin suojelumerkinnöin ja -määräyksin. Suojelluiksi sm-alueiksi oli määritetty ensimmäisen maailmansodan aikaisia linnoitteita, kuten tykkiasemia ja luolia. Suojelualueet olivat kuitenkin hyvin tiukasti rajattuja ja nykyisellään niiden rajaukset noudattelivat lähinnä betonisia rakenteita. Myös joitain Itä-Villingin ensimmäisen maailmansodan aikaisia kohteita oli jäänyt merkitsemättä, kuten panssarikomentotorni, miehistö- ja amussuoja, valaisinasema, luola sekä muutamia muita pienempiä kohteita. Myös tykkien suojeltavia linjauksia tuli ottaa huomioon kaavoituksessa.

Kuva 10. Itä-Villingin kartta Mannisen teoksen (2000) sivulla 78. Kohdenumeroiden selitykset ovat tämän inventointiraportin kohdetaulukossa sivulla 20.

Esitöissä selvitettiin maaperägeologiaa, arkeologisia arkistotietoja, historiallisen ajan karttamateriaalia ja kirjallisuutta mm. Museoviraston ja Kansallisarkiston kokoelmista ja kirjastosta Itä-Villinkiin ja yleisemmin Helsingin maa- ja merilinnoitukseen liittyen. Maanmittauslaitoksen tuottamasta LiDAR-ilmalaserkeilausaineistosta muodostettiin pintamalleja, joiden avulla paikallistettiin maarakenteita. Esitöissä selvitettiin maankäyttöä eri aikoina ja arvioitiin, minkä tyyppisiä muinaisjäännöksiä ja kulttuuriperintökohteita Itä-Villingistä on löydettävissä. Inventoinnin kenttätöosuudessa tarkastettiin kaikki Markus Mannisen teoksessa (2000) kuvailemat tunnetut kohteet Itä-Villingissä. Saarta kierrettiin jalan kolmen päivän ajan kahden tutkijan voimin. Työn tavoitteena oli tarkastaa kaikki saaren maailmansotiin liittyvät sotahistorialliset kohteet sekä etsiä mahdollisia linnoitusaikaa varhaisempia kohteita ajan sallimissa puitteissa. Museoviraston ohjeituksen mukaan ensimmäisen maailmansodan aikaiset tai sitä vanhemmat ihmistoiminnasta syntyneet rakenteet luokitellaan kiinteiksi muinaisjäännöksiksi ja sitä nuoremmat, kuten toisen maailmansodan aikaiset

puolustusvarustukset, luokitellaan muiksi kulttuuriperintökohteiksi. Itä-Villinkiin kuljettiin päivittäin veneellä läheisestä Jollaksen venesatamasta. Isäntänä saarella toimi ystävällisesti kapteeniluutnantti Klaus Fromholz. Ensimmäisenä inventointipäivänä saarella vieraili myös Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston ja liikuntaviraston henkilökuntaa. Samalla pidettiin inventoinnin aloituspalaveri. Sää inventointiaikana oli erittäin suotuisa ja kenttätöosuus saatiin suoritettua arvioidussa ajassa.

Kenttätöissä Itä-Villingin sotahistorialliset kohteet kartoitettiin Trimblen Geo7x tarkkuus-gps-laitteella, jonka paikannustarkkuus on parhaimmillaan maaston avoimilla paikoilla 10 cm. Kaikki rakenteet dokumentoitiin lisäksi valokuvaamalla ja muistiinpanoin. Kohteita tarkastettiin myös niiden sisätilojen osalta (Kuva 11) ja rakenteiden kuntoa arvioitiin silmämääräisesti. Saaren pohjoisrannan luolastot olivat lukittuja, joten niihin ei päästy inventoinnissa. Muinaisjäänöksille ja kulttuuriperintökohteille määritettiin kentällä kohderajaus perusteluineen. Kenttätöissä tutkija John Lagerstedt vastasi rakenteiden kuvailusta, luonnehdinnasta ja valokuvaamisesta ja Satu Koivisto kohteiden kartoituksesta ja muusta inventoinnissa avustamisesta. Inventoinnin jälkityöt käsittivät mittaus- ja paikkatietoaineistojen käsittelyn ja karttaluonnosten puhtaaksi piirtämisen, valokuvien luetteloinnin sekä inventointiraportin laatimisen. John Lagerstedt on laatinut kohdekuvaukset ja Satu Koivisto kirjoittanut raportin muilta osin sekä vastannut kuva- ja kartta-aineistojen käsittelystä.

Kuva 11. Puhelinaseman sisätilaa. Kuva: John Lagerstedt/ARKE (AKDG 4877:117).

Inventointiraportti sisältää yksityiskohtaiset kuvaukset Itä-Villingin kohteista karttoineen ja kuvineen. Kohdetaulukon (s. 20) keskikoordinaatit on ilmoitettu ETRS-TM35FIN koordinaatistossa. Inventoinnin tuloksena kohteista on nyt ajanmukaiset tiedot monipuolisine dokumentointiaineistoinneen suojelun ja kaavoituksen tarpeisiin. Kohteista 26 on luokiteltu kiinteiksi muinaisjäänöksiksi ja 9 muiksi kulttuuriperintökohteiksi. Kiinteät muinaisjäänökset ovat ensimmäisen maailmansodan aikaiseen linnoittamiseen liittyviä kohteita, kuten tykkipattereita, valonheitinasemia, suojuolia jne. Monet yksittäisistä kohteista koostuvat lukuisista erillisistä rakenteista. Muut kulttuuriperintökohteet ovat pitkälti lähipuolustus- ja tykkiasemia, joita sijaitsee myös ensimmäisen maailmansodan aikaisten varustusten äärellä tai yhteydessä. Ne ajoittuvat ensimmäiseen toiseen maailmansodan aikaan tai hieman sitä nuoremmiksi ja näistä kohteista käytetään tässä raportissa nimitystä itsenäisydenajan rannikkolinnaketoimintaan liittyvät linnoitteet.

Kaikkien Itä-Villingissä inventoitujen kohteiden paikkatiedot, sanalliset kuvaukset, kuvat ja kartat on esitetty luvussa 9. Kohdekuvaukset.

5. Yhteenveto

Pietarin suojaksi rakennettu Viaporin meri- ja maalinnoitus on yksi merkittävimmistä ensimmäisen maailmansodan aikana rakennetuista linnoituskokonaisuuksista. Yksi tämän linnoitusketjun ulomman linjan saarista, Itä-Villinki, on ollut pitkään puolustusvoimien käytössä, mutta Senaatti-kiinteistöt on hiljattain aloittanut selvitykset saaren jatkokäyttöä varten. Suunnitelmien vaikutusten arviointi saaren sotahistoriallisen kulttuuriperinnön säilymiselle edellyttää, että sen muinaisjäännökset ja maailmansotiin liittyvät sotahistorialliset rakenteet inventoidaan ja kartoitetaan. Museoviraston arkeologiset kenttäpalvelut teki Itä-Villingissä arkeologisen kulttuuriperinnön inventointia 7.–9.9.2016.

Kuva 12. John Lagerstedt dokumentoimassa miehistö- ja amussuojaa Itä-Villingin itäosassa. Kuva: Satu Koi-visto/ARKE (AKDG 4877:107).

Itä-Villingistä ei tunneta esihistoriallisia muinaisjäännöksiä. Varhaisimmat tiedot naapurisaaren Villingin asutuksesta ja elinkeinoista ovat 1500-luvulta, jolloin saaren varhaiset kylät mainitaan veroluetteloissa. Varhaisimpia Itä-Villinkiä esittäviä karttoja on tiluskartta vuodelta 1798, jonka perusteella saarta käytettiin pitkälti pääsaari Villingin tilojen laidun- ja niittyalueena. 1800-luvun kuluessa saarelle muodostui pienimuotoista kalastaja-asutusta ja sinne raivattiin pieniä viljelyaloja. Itä-Villinki on ollut linnoitesaarena ensimmäisestä maailmansodasta lähtien, jolloin venäläiset pakkolunastivat alueen ja rakensivat sille Viaporin merilinnoitukseen liittyviä puolustusrakenteita. Saaresta tunnettiin ennen vuoden 2016 inventointia 12 kohdetta, joista kymmenen oletettiin tuhoutuneen. Yhtään kohteista ei ollut muinaisjäännösrekisterissä. Inventoinnin tuloksena kaikki Itä-Villingin sotahistorialliset kohteet dokumentoitiin ja niiden paikkatiedot ja määritykset päivitettiin (Kuva 12). Kaikki inventoidut kohteet liittyvät maailmansotien aikaisiin linnoitteisiin ja rakennuksiin. Kohteista 26 on ensimmäisen maailmansodan aikaiseen linnoittamiseen liittyviä, jotka luokitellaan kiinteiksi muinaisjäännöksiksi ja yhdeksän itsenäisyydenajan rannikkolinnaketoimintaan liittyviä linnoitteita, jotka lukeutuvat muiksi kulttuuriperintökohteiksi.

Itä-Villingin arkeologinen kulttuuriperintö on suhteellisen nuorta. Ensimmäisen maailmansodan aikaisesta linnoittamisesta on kuitenkin kulunut 100 vuotta, joten sen ajan puolustusrakenteet luokitellaan kiinteiksi muinaisjäännöksiksi. Useat Itä-Villingin linnoitelaitteista ovat kokeneet muutoksia puolustusvoimien myöhemmässä käytössä, mutta suuri osa kohteista on säilynyt edustavassa kunnossa ja ne vaikuttavat jopa ”vasta hylätyiltä” erityisesti sisäosiltaan. Säilymistä on edesauttanut, että saarella käyminen on ollut rajoitettua. On kuitenkin huolestuttavaa, miten murenevat ja erodoituvat betonirakenteet tulevat säilymään jatkossa, mikäli niiden kunnossapito lakkaa. Vuoden 2016 inventoinnin aikana oli jo selvästi havaittavissa merkkejä kasvillisuuden ja kovan saaristoilmaston vaikutuksesta rakenteiden rapautumiseen ja umpeen-

kasvuun (Kuva 13). Saaren kävijämäärien mahdollisesti lisääntyessä tulevaisuudessa myös rakenteisiin kohdistuva kulutus kasvaa, jonka vaikutus tulisi ottaa huomioon suunnittelutyössä. Lisäksi monet kohteista ovat nykyisillään hyvin vaarallisia tottumattomille kulkijoille useiden metrien pudotuksineen, sokkeloisine rakenteineen sekä sortumauhkineen. Lisäksi Itä-Villinki on todennäköisesti monin paikoin pilaantuneiden maa-ainesten peitossa, joiden sijoittumisesta ei ole todennäköisimmin jäljellä selkeää dokumentointia.

Kuva 13. Murenevaa betonirakennetta kevyen tykkipatterin rintasuojassa (vas.) ja kasvillisuuteen vähitellen peittyvä puhelinasema (oik.) saaren itäosassa. Kuvat: Satu Koivisto/ARKE (AKDG 4877:45 ja :126).

6. Lähteet

Painetut lähteet

Arimo, R. 1981. Suomen linnoittamisen historia 1918–1944. Helsinki.

Enqvist, O. 1999. Itsenäisen Suomen rannikkotykit. Sotamuseon julkaisuja 1/1999.

Haavisto-Hyvärinen, M. 1998. Vuosaaren kartta-alueen 2034 09 maaperä. GTK.

Helminen, M. & Lukander, A. 2013. Helsingin suurpommitukset helmikuussa 1944. WSOY.

Laaksonen, L. 1980 (toim.): Ensimmäisen maailmansodan aikaiset linnoitukset Helsingissä: suojeluluettelo. Helsinki: Museovirasto, Rakennushistorian osasto.

Lagerstedt, J. & Laulumaa, V. 2014. Ensimmäisen maailmansodan linnoitusvyöhyke. Helsinki: Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto. Yleissuunnitteluosaston selvityksiä 2014:32. Teoksen verkkoversio http://www.hel.fi/hel2/ksv/julkaisut/yos_2014-32.pdf

Laine S. 1996. Ensimmäisen maailmansodan aikainen maalinnoitus Helsingissä. Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisu 1996:3.

Laine, S. 1998. Ensimmäisen maailmansodan aikainen maalinnoitus Espoossa. Espoo: Espoon kaupungin tekninen keskus, 1998.

Löfgren, K.-E. 1974. Helsingin maa- ja merilinnoitus. Sotahistoriallinen seura ja sotamuseo. Vuosikirja VIII. Helsinki.

Manninen, M. 2000. Viapori, merilinnoitus ensimmäisessä maailmansodassa 1914–1918. Sotamuseo.

Rantataro, J. 1992. Pääkaupunkiseudun edustan merenalaisten maa-ainesvarojen kartoitus. Helsingin seutukaavaliiton julkaisuja C31.

Painamattomat lähteet

Laulumaa, V. & Pesonen, P. 2015. Helsinki Isosaari, arkeologisen kulttuuriperinnön inventointi 17.–19.8.2015. Museovirasto, Arkeologiset kenttäpalvelut,

Suhonen, V.-P. & Heinonen, J. 2011. Helsingin keskiaikaiset ja uuden ajan alun kylänpaikat 2011. Inventointiraportti. Museovirasto, Arkeologiset kenttäpalvelut.

Verkkolähteet

Arkistolaitoksen digitaaliarkisto <http://digi.narc.fi>

Heikki Rantatupa, Historialliset kartat <http://vanhakartta.fi>

Helsingin yliopisto 2016. Arkeologit ja nimistöntutkijat Villingissä <http://www.helsinki.fi/hum/ajankoh-taista/2015/06/0608d.htm>

Maanmittauslaitos. Avoimien aineistojen tiedostopalvelu <http://www.maanmittauslaitos.fi/avoindata>

Museovirasto 2016a. Muinaisjäännösrekisteri http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteripor-taali/mjreki/read/asp/r_default.aspx

Museovirasto 2016b. Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY http://www.rky.fi/read/asp/r_default.aspx

Lagerstedt, J. & Saari, M. 2000. Krepost Sveaborg – Helsingin maa- ja merilinnoitus ensimmäisen maailman-sodan aikana, <http://www.novision.fi/viaporj/>

Paikkatietoikkuna <http://www.paikkatietoikkuna.fi>

Museo/osasto	Kokoelma	Alakokoelma	Kuvan numero	Kuvatyyppi	Aihe	Aiheen tarkenne	Aiheen paikat	Aiheen aika	Valmistusaika	Tekijä	Mitat	Kuva
	Arkeologian kuvakokoelma											
188.	Arkisto- ja tietopalvelut/ARTI	Arkeologian kuvakokoelma	AKDG4877:9	digitaalkuva	Raskas tykkipatteri, tykkiasema 2.	Inventointikuva	Itä-Villinki, Helsinki	Ensimmäinen maailmansota	2016	kuvaaja: John Lagerstedt	5184 x 3456 pixel	
189.	Arkisto- ja tietopalvelut/ARTI	Arkeologian kuvakokoelma	AKDG4877:90	digitaalkuva	Ensiaputunneli.	Inventointikuva	Itä-Villinki, Helsinki	Ensimmäinen maailmansota	2016	kuvaaja: John Lagerstedt	5184 x 3456 pixel	
190.	Arkisto- ja tietopalvelut/ARTI	Arkeologian kuvakokoelma	AKDG4877:91	digitaalkuva	Ensiaputunneli. Kuvassa John Lagerstedt.	Inventointikuva	Itä-Villinki, Helsinki	Ensimmäinen maailmansota	2016	kuvaaja: Satu Koivisto	1728 x 3072 pixel	
191.	Arkisto- ja tietopalvelut/ARTI	Arkeologian kuvakokoelma	AKDG4877:92	digitaalkuva	Miehistö- ja ammusuoja.	Inventointikuva	Itä-Villinki, Helsinki	Ensimmäinen maailmansota	2016	kuvaaja: John Lagerstedt	5184 x 3456 pixel	
192.	Arkisto- ja tietopalvelut/ARTI	Arkeologian kuvakokoelma	AKDG4877:93	digitaalkuva	Miehistö- ja ammusuoja.	Inventointikuva	Itä-Villinki, Helsinki	Ensimmäinen maailmansota	2016	kuvaaja: John Lagerstedt	4128 x 3096 pixel	
193.	Arkisto- ja tietopalvelut/ARTI	Arkeologian kuvakokoelma	AKDG4877:94	digitaalkuva	Miehistö- ja ammusuoja.	Inventointikuva	Itä-Villinki, Helsinki	Ensimmäinen maailmansota	2016	kuvaaja: John Lagerstedt	3096 x 4128 pixel	
194.	Arkisto- ja tietopalvelut/ARTI	Arkeologian kuvakokoelma	AKDG4877:95	digitaalkuva	Miehistö- ja ammusuoja.	Inventointikuva	Itä-Villinki, Helsinki	Ensimmäinen maailmansota	2016	kuvaaja: John Lagerstedt	4128 x 3096 pixel	
195.	Arkisto- ja tietopalvelut/ARTI	Arkeologian kuvakokoelma	AKDG4877:96	digitaalkuva	Miehistö- ja ammusuoja.	Inventointikuva	Itä-Villinki, Helsinki	Ensimmäinen maailmansota	2016	kuvaaja: John Lagerstedt	4128 x 3096 pixel	
196.	Arkisto- ja tietopalvelut/ARTI	Arkeologian kuvakokoelma	AKDG4877:97	digitaalkuva	Miehistö- ja ammusuoja. Kuvassa Satu Koivisto.	Inventointikuva	Itä-Villinki, Helsinki	Ensimmäinen maailmansota	2016	kuvaaja: John Lagerstedt	4128 x 3096 pixel	
197.	Arkisto- ja tietopalvelut/ARTI	Arkeologian kuvakokoelma	AKDG4877:98	digitaalkuva	Miehistö- ja ammusuoja.	Inventointikuva	Itä-Villinki, Helsinki	Ensimmäinen maailmansota	2016	kuvaaja: John Lagerstedt	3456 x 5184 pixel	
198.	Arkisto- ja tietopalvelut/ARTI	Arkeologian kuvakokoelma	AKDG4877:99	digitaalkuva	Miehistö- ja ammusuoja.	Inventointikuva	Itä-Villinki, Helsinki	Ensimmäinen maailmansota	2016	kuvaaja: John Lagerstedt	5184 x 3456 pixel	
Yhteensä 198 riviä												

8. Kohdeluettelo

		HELSINKI ITÄ-VILLINKI	John Lagerstedt & Satu Koivisto / ARKE			
Inventointi 2016 n:o	raportin s.	Kohde	Sijainti	Mannisen kirja s. 78 kartan n:o	P (ETRS-TM35FIN)	I (ETRS-TM35FIN)
		Ensimmäisen maailmansodan aikaiseen linnoittamiseen liittyvät kohteet: muinaisjäänköhteet				
01	21	Raskas rannikkotykkipatteri	Saaren keskellä	1	6670472,88	396605,12
02	26	Kevyt rannikkotykkipatteri	Saaren itäosassa	5	6670532,18	397071,08
03	31	Panssarikomentotorni	Patterin itäpuolella	3	6670521,9	396735,88
04	34	Etäisyysmittauspaviljongin jäännökset	Saaren länsiosassa	13	6670253,44	396386,99
05	36	Valonheittinasema: 1) suoja-asema ja sähköasema, 2) valonheittimen rata ja 3) valaisuasema	Saaren länsiosassa	9 ja 10	6670301,6; 6670262,87	396354,15; 396415,84
06	41	Keskussähköaseman työmaa	Saaren keskiosassa	2	6670563,38	396681,21
07	43	Varuskunnan suojatunnelit	Saaren länsiosassa	8	6670532,61	396399,05
08	46	Tunnelisuoja	Päälaiturin lounaispuolella	7	6670646,75	396584,13
09	49	Miehistö- ja ammussuoja	Saaren itäosassa	6	6670473,57	396995,34
10	53	Puhelinasema	Saaren itäosassa	4	6670614,1	396980,6
11	57	Yhdystiet	Pattereilta päälaiturille ja valaisuluolaan		6670566,35	396875,09
12	12	Ampumavalli	Saaren itäkärjessä		6670579,65	397102,23
13	63	Kuoppia	Kevyen patterin itäreunalla		6670562,86	397092,63
14	65	Ruokala	Itään johtavan tien varrella	11	6670573,05	396789,78
15	68	Jääkellari	Ruokalan vieressä	12	6670528,15	396796,29
16	71	Betoninen kaapelikaivo	Panssarikomentotornin vieressä		6670525,24	396730,13
17	74	Kivestä muurattu seinämä	varuskunnan suojatunneille vievän tien vieressä		6670523,61	396539,79
18	76	Betonivalulla tasattu kallioalue	Raskaan patterin itäpuolella		6670515,39	396688,79
19	78	Rakennuksen perusta	Saaren pohjoisrannalla	18 sauna?	6670674,85	396587,34
20	81	Kasarmin perustukset	Ruokalan länsipuolella	20	6670592,08	396746,72
21	83	Kaivo	Valonheittimen suoja-aseman edessä		6670301,75	396354,92
22	85	Kaivo	Päälaiturin eteläpuolella		6670682,05	396622,13
23	88	Kaivo	Laiturilta raskaalle patterille johtavan tien itäpuolella		6670632,71	396648,76
24	90	Betonitehdas	Raskaan patterin pohjoispuolella	16	6670505,54	396588,2
25	93	Päälaituri	Saaren pohjoisrannalla		6670723,88	396585,87
26	96	Laiturin jäännökset	Saaren pohjoisrannalla		6670664,94	396564,27
		Itsenäisyydenajan rannikkolinnaketoimintaan liittyvät linnoitteet: muut kulttuuriperintökohteet				
101	98	100 56 TK tykkiasema	Valaisuaseman länsipuolella		6670258,87	396367,45
102	98	100 56 TK tykkiasema	Eteläisellä rantakalliolla		6670314,82	396780,89
103	98	100 56 TK tykkiasema	Miehistö- ja ammussuojan kyljessä	6	6670465,12	397003,84
104	98	100 56 TK tykkiasema	Kevyen patterin pohjoispäässä	5	6670565,37	397079,25
105	105	Tulenjohto- ja mittausasema	Eteläisellä rantakalliolla 100 TK tykkiaseman yhteydessä		6670228,79	396394,78
106	108	Tykinperusta	Valaisuaseman länsipuolella		6670254,84	396397,87
107	110	Suoja-/tähystysasema	Tulenjohto- ja mittausaseman pohjoispuolella		6670249,91	396400,54
108	112	Kaapelikaappi	Valaisuaseman länsipuolella		6670254,2	396391,09
109	115	Ilmatorjunta-/lähitorjunta-asema	Saaren etelärannalla		6670249,00	396551,00

9. Kohdekuvaukset

KIINTEÄT MUINAISJÄÄNNÖKSET:

1 Helsinki Itä-Villinki raskas rannikkotykkipatteri

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustukset, tykkiasemat
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1910-luku)
<i>Koordinaatit (ETRS-TM35FIN)</i>	P: 6670472,88 I: 39660512
<i>Koordinaattien selite</i>	keskipisteen gps-koordinaatit
<i>Sijainti</i>	Itä-Villingin keskiosa

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

Löfgren Kaj-Erik. 1972. Helsingin merilinnoitusten inventointi.

Manninen, Markus. 2000. Viapori — Merilinnoitus ensimmäisessä maailmansodassa. Helsinki: Sotamuseo, kohde 1

Inventointi 2016:

Saaren keskiosaan, mäen päälle on rakennettu neljän tykin patteri joka valmistui vuonna 1915. Ympäristössä kasvaa sekametsää. Itäkoillis-länsilounas -suuntainen rintasuojan on tehty betonista ja sen pituus on 150 m. Tykit ovat seisseet avoasemissa. Patterin rintasuojan alla on ammusvarastot ja miehistön suojatilat. Patterin aseistukseksi suunniteltiin aluksi neljää 280 mm:n rannikkokanuunaa, mutta valmistuessaan siihen sijoitettiin neljä 254 mm 45 kaliiperin venäläistä rannikkokanuunaa Durlacher-mallisilla laveteilla.

Kussakin tykkiasemassa on kaksi sisäänkäyntiä varastotiloihin; kahdet kaksoisluukut kellareista nouseville ammushisseille; kaksi teräsovilla, ilmeisesti ampumatarvikkeita varten varustettua komeroa, joiden korkeus on 180, leveys 90 ja syvyys 80 cm sekä teräksiset tikkaat, jotka nousevat patterin rintasuojan päälle. Tykinperustat ovat betonia ja terästä. Jokaisessa perustassa on lisäksi metallinen sähkökytkentärasia.

Ammuskellareihin laskeutuvat portaat, joiden vieressä on kapea luiska helpottamassa ampumatarvikkeiden siirtämistä. Betonisten porraskielmien pinnat on päällystetty pienillä kivillä. Porraskuilut ovat olleet aikanaan ympäröityjä kettingeillä, jotka ovat roikkuneet betonisissa pilareissa, jotka on päällystetty vaalealla kivirouheella. Kettingit on myöhemmin poistettu. Kolme läntisintä porraskuilua ovat alkuperäisessä asussaan. Itäisimmän varaston portaiden päälle on rakennettu puinen katos ja muut porraskuilut on myöhemmin peitetty kaaripeltisillä katoksilla, joiden ovet on lukittu.

Patterin varastotilat sijaitsevat maan alla massiivisen rintasuojan alapuolella. Patterin keski- ja itäosan varastotilat olivat inventointihetkellä lukittuja. Markus Mannisen 2000 tekemän inventoinnin perusteella patterin kellaritilojen kokonaispinta-ala on 515 m².¹ Nyt voitiin tutkia ainoastaan kahden läntisimmän tykkiaseman väliset kellarit sekä patterin länsipäässä oleva varasto.

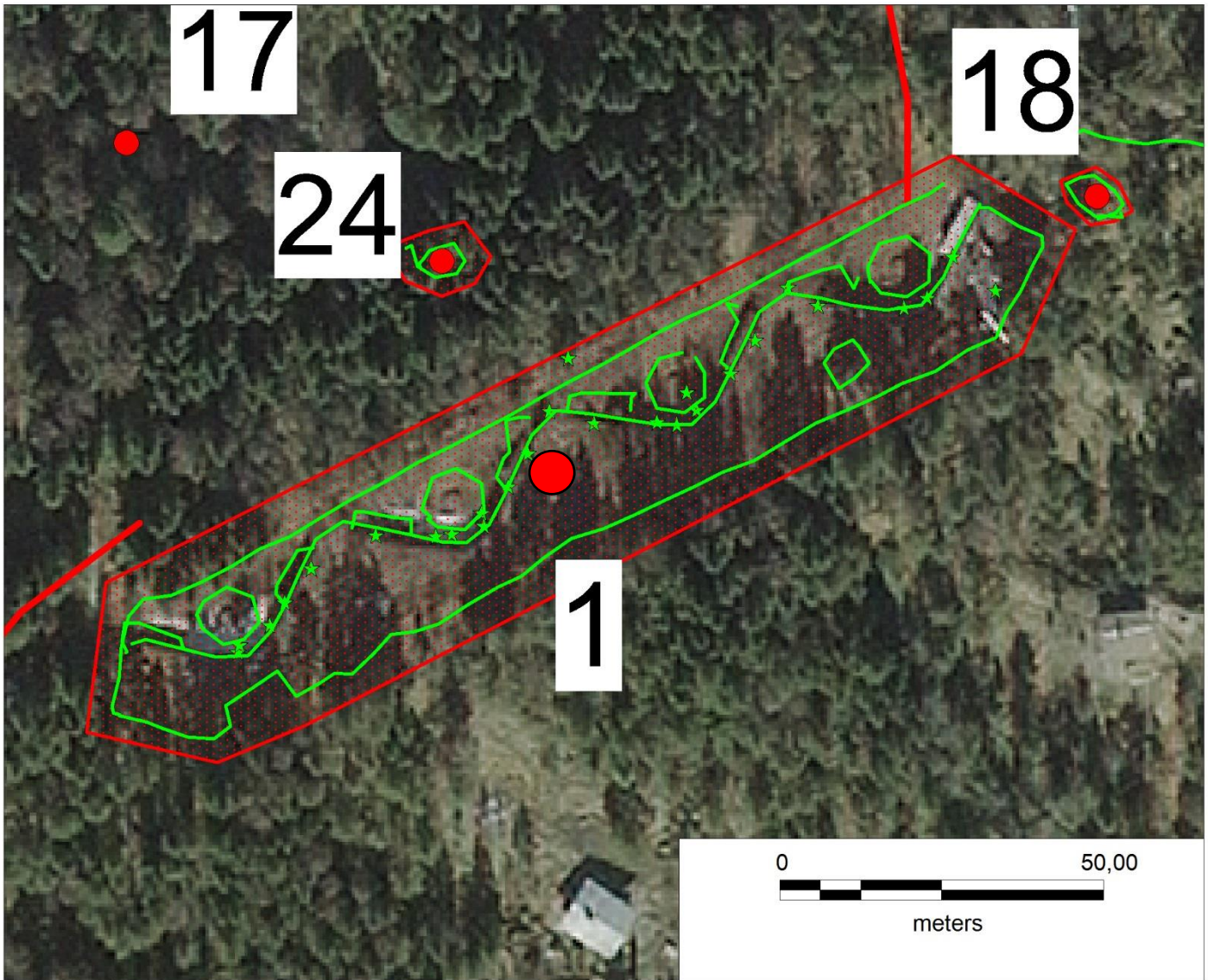
¹ Manninen 2000, 77.

Patterin itä- ja länsipäässä olevien varastojen lisäksi tykkiasemat on yhdistetty toisiinsa kaarevilla käytävillä, joista on sisäänkäynnit patterin keskiosan miehistösuojiin ja ammusvarastoihin. Miehistösuojat ovat kolmion muotoisia huoneita, joiden katto on tuettu teräspalkeilla. Tutkitun miehistösuojan nurkassa, ilmanvaihtohormin alla, on teräksinen jalusta ilmeisesti ilmanvaihtokojetta varten, joka saattaa olla peräisin maailmansodan jälkeiseltä ajalta.

Ampumatarvikesuojat koostuvat varastohuoneesta ja hissihuoneesta. Varastohuoneiden katot on tuetettu kaariraudoituksilla. Katoissa on lisäksi väkipyörästäön kuljetuskiskot ampumatarvikkeiden siirtämistä varten. Hissihuoneiden katot on tuettu teräspalkeilla. Läntisimmän tykkiaseman idän puoleisessa hissihuoneessa on vielä paikoillaan käsikäyttöinen, kahdella nostotasolla varustettu hissi, jolla ammuksat on voitu nostaa ylös tykkiasemaan aukeaville luukuille. Kahden läntisimmän tykkiaseman lännen puoleisissa hissihuoneissa on sen sijaan puiset jyrkät porrastasot ja puusta valmistettu kouru, jotka johtavat tykkiaseman luukuille. Viimeksi mainituiden hissihuoneiden viereisissä varastotiloissa on paikoillaan metalliset varastohyllyt, joiden hyllytasot ovat puuta.

Patterin rintasuojan keskiosassa on betoniin upotettu ikonikomero, joka on reunustettu punagraniitista muotoon hakatuilla kivillä. Varastotiloista nousee rintasuojan päälle ilmanvaihtokanavia, jotka on peitetty saranoiduilla, pyöreillä teräsluukuilla. Rintasuojan itäosan päälle on myöhemmin rakennettu metallinen tähystystorni, joka on nykyisin huonossa kunnossa. Patterin itäpäässä on nykyaikainen tutka-antennin torni sekä kaksi pientä metallista vajarakennusta.

Itä-Villingin raskas patteri on ominaisluonteeltaan tyypillinen esimerkki Helsingin edustalle ensimmäisen maailmansodan aikana valmistuneesta rannikkotykkipatterista. Se on hyvässä kunnossa ja yksi parhaiten säilyneistä aikakautensa pattereista Itämeren alueella. Sen itäosan kellareiden sisäänkäyntejä on myöhemmin hieman muutettu mutta länsipää on vielä lähes ensimmäisen maailmansodan aikaisessa asussaan.

- kenttämittaukset
- suojelurajausehdotus
- kohdepiste (kiinteä muinaisjäännös)
- kohdepiste (muu kulttuuriperintökohde)
- viivamainen kohde (kiinteä muinaisjäännös)

HELSINKI Itä-Villingin inventointi	1. ITÄ-VILLINKI RASKAS RANNIKKOTYKKIPATTERI
John Lagerstedt ja Satu Koivisto 2016	mk 1:1000 Taustakartta Maanmittauslaitos
Mittaus ja digitointi Satu Koivisto	Koord.järjestelmä: ETRS-TM35FIN Korkeus: N2000
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

AKDG 4877:9. Itä-Villinki, raskas tykkipatteri, tykki-asema 2. Kuvaaja: J. Lagerstedt.

AKDG 4877:11. Itä-Villinki, raskas tykkipatteri, tykki-asema 3. Kuvaaja: J. Lagerstedt.

AKDG 4877:15. Itä-Villinki, raskas tykkipatteri, tykki-asema 3. Kuvaaja: J. Lagerstedt.

AKDG 4877:20. Itä-Villinki,
raskas tykkipatteri, kellari
3. Kuvaaja: J. Lagerstedt.

AKDG 4877:31. Itä-Villinki,
raskas tykkipatteri, ikoniko-
mero. Kuvaaja: J. Lager-
stedt.

2 Helsinki Itä-Villinki kevyt rannikkotykkipatteri

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustukset, tykkiasemat
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1910-luku)
<i>Koordinaatit (ETRS-TM35FIN)</i>	P: 6670532,18 I: 397071,08
<i>Koordinaattien selite</i>	keskipisteen gps-koordinaatit
<i>Sijainti</i>	Itä-Villingin itäosa

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

Löfgren Kaj-Erik. 1972. Helsingin merilinnostusten inventointi.

Manninen, Markus. 2000. Viapori — Merilinnostus ensimmäisessä maailmansodassa. Helsinki: Sotamuseo, kohde 5

Inventointi 2016:

Saaren itäosassa on neljän tykin patteri, jonka rakentaminen aloitettiin 1915.² Patteri sijaitsee matalalla mäellä ja sen ympäristössä ja osittain päällä kasvaa sekametsää. Patterin itäpuolella olevaa maastoa on tasattu 5—10 metrin leveydeltä. Pohjoispään vieressä on kesämökki. Patterin pohjoisimpaan tykkiasemaan on myöhemmin rakennettu 100 mm tornikanuunan asema.

Pohjoiskoillis-etelälounas -suuntainen rintasuojia on tehty betonista ja sen pituus on 70 m. Tykit ovat seisleet avoasemissa. Tykkiasemia on yhdistänyt niiden taustalla kulkeva kapea betoninen yhdyshauda, jossa on betonikate patterin ääripäissä sijaitseviin tykkiasemiin johtavilla osuuksilla. Patterin keskellä on betoninen suojahuone. Patterin aseistuksena oli aluksi 57 mm tykit, jotka vaihdettiin myöhemmin 75 mm kanuunoiksi.

Patterin kaksi keskimmäistä tykkiasemaa ovat alkuperäisessä asussaan. Kussakin tykkiasemassa on kaksi ampumatarvikekomeroa ensimmäisiä laukauksia varten. Tykkien perustat ovat pyöreitä ja kapenevat ylöspäin mentäessä porrasmaisesti siten, että jalusta ylimmän tason halkaisija on 150 cm. Tykin kiinnityspultti-kehän halkaisija on 88 cm. Tykkiasemiin nousevat kapeita betonisia luiskia pitkin.

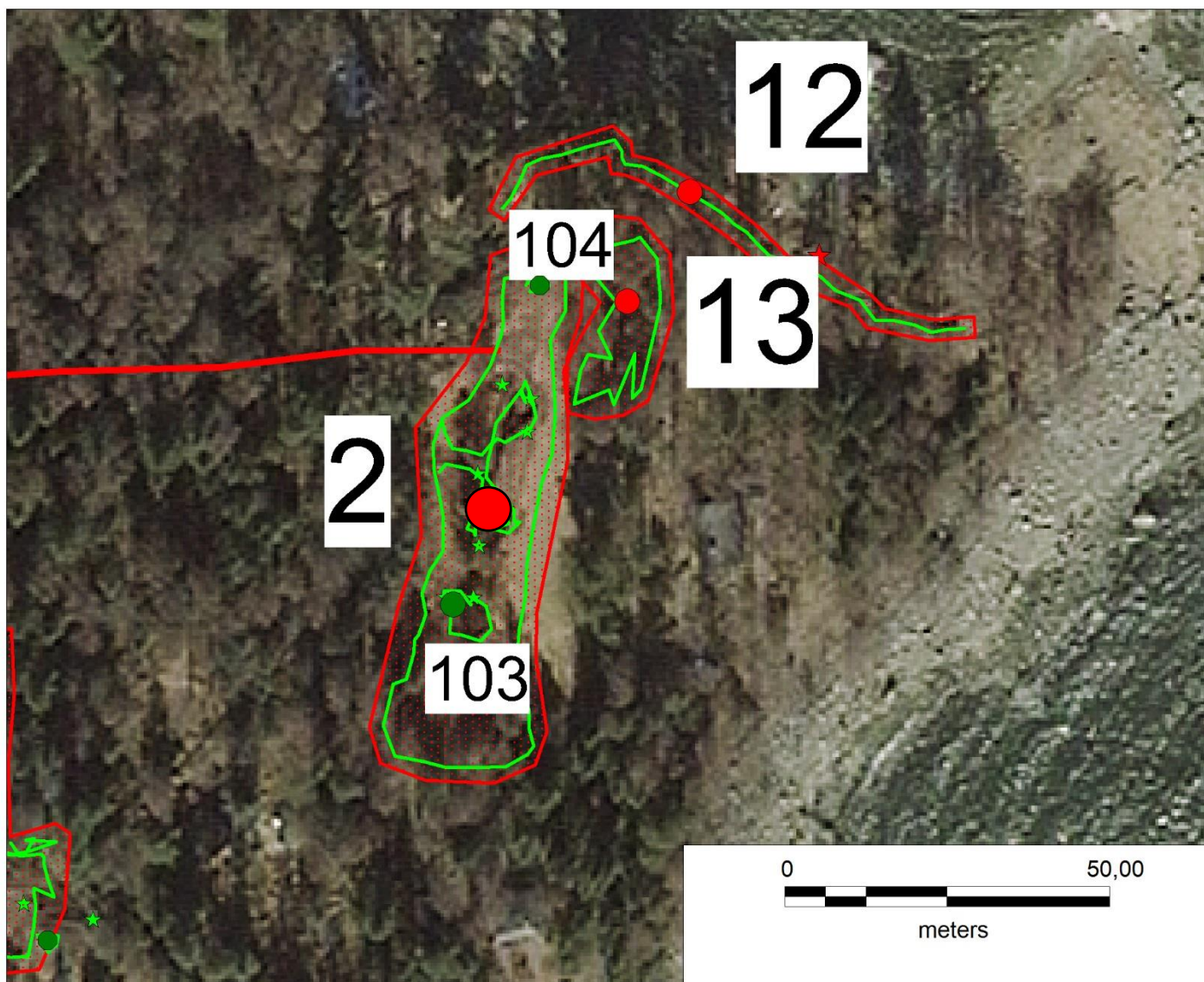
Pohjoisimpaan tykkiasemaan on rakennettu 1970-luvun alussa 100 mm:n tornikanuuna suojatiloineen. Tykkitorni on nyttemmin poistettu ja tornin aukko on peitetty teräslevyllä. Alkuperäisestä ensimmäisen maailmansodan aikaisesta tykkiasemasta ei ole näkyvissä enää mitään. Tornikanuunan suojatilat on lukittu. Eteläisin tykkiasema on jaettu betonielementtilevyllä kahteen osaan. Aseman eteläosa on täytetty maalla. Rakenteella on tykkiasemaan ilmeisesti muodostettu avoin tähytysasema, jonka suojatilana toimii patterin vanha katettu yhdyskäytäväosuus.

Patterin keskellä on betoninen suojahuone, jonka katto on tuettu teräspalkeilla. Huoneen koko on 2 x 3 m. Sen sisäänkäynnin eteen laskeutuu taustan suunnasta 6 m leveä ajoluiska. Äärimmäisiin tykkiasemiin johtavat yhdyshaudat on katettu metrin paksuisella betonikatoilla, jotka on tuettu teräspalkeilla. Kummassakin

² Manninen 2000, 78.

katetussa osiossa on kaksi ampumatarvikekomeroa. Pohjoisempi katettu osio on suljettu lukitulla verkkoaitaportilla.

Itä-Villingin kevyt rannikotykkipatteri on erityispiirteiltään harvinainen linnoituslaitetyyppi. Se on rakennettu kesto-linnoitettuna, teräs- ja betonirakenteisena varustuksena, jossa tykit on sijoitettu suoraan linjaan vierekkäin kuten raskaissa rannikotykkipattereissa. Suurin osa Helsingin edustan sekä Suomen saaristoalueen ensimmäisen maailmansodan aikaisista kevyistä tykkipattereista on rakennettu kenttälinnoitettuna, väliaikaisina puu- ja maarakenteisina varustuksina, joista on nykypäivänä maastossa jäljellä enää heikosti erottuvia kuopanteita. Tykkiasemat ovat näissä viimeksi mainituissa pattereissa yleensä sijoitettu maaston muotoja noudatellen polveilevasti rantalinjan mukaan tai hajasijoitettuna asemina täysin erilleen tosistaan. Vaikka Itä-Villingin kevyttä rannikotykkipatteria onkin myöhemmin muutettu jonkin verran, antaa se kuitenkin vielä hyvän käsityksen sen maailmansodan aikaisesta ulkoasusta ja taktisista ratkaisuista.

- kenttämittaukset
- suojelurajausehdotus
- kohdepiste (kiinteä muinaisjäänös)
- kohdepiste (muu kulttuuriperintökohde)
- viivamainen kohde (kiinteä muinaisjäänös)

HELSINKI Itä-Villingin inventointi	2. ITÄ-VILLINKI KEVYT RANNIKKOTYKKIPATTERI
John Lagerstedt ja Satu Koivisto 2016	mk 1:1000 Taustakartta Maanmittauslaitos
Mittaus ja digitointi Satu Koivisto	Koord.järjestelmä: ETRS-TM35FIN Korkeus: N2000
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

AKDG 4877:35. Itä-Villinki, kevyt tykkipatteri, tykkiasema 2. Kuvaaja: J. Lagerstedt.

AKDG 4877:36. Itä-Villinki, kevyt tykkipatteri, tykkiasema 2. Kuvaaja: J. Lagerstedt.

AKDG 4877:43. Itä-Villinki, kevyt tykkipatteri, rintasuoja. Kuvaaja: J. Lagerstedt.

AKDG 4877:42. Itä-Villinki, kevyt tykkipatteri, suojahuone. Kuvaaja: J. Lagerstedt.

AKDG 4877:46. Itä-Villinki, kevyt tykkipatteri, eteläpään käytävä. Kuvassa John Lagerstedt. Kuvaaja: S. Koivisto.

3 Helsinki Itä-Villinki panssarikomentotorni

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustukset, tornit
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1910-luku)
<i>Koordinaatit (ETRS-TM35FIN)</i>	P: 6670521,90 I: 396735,88
<i>Koordinaattien selite</i>	keskipisteen gps-koordinaatit
<i>Sijainti</i>	Itä-Villingin keskiossa, raskaan patterin itäpuolella

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

Löfgren Kaj-Erik. 1972. Helsingin merilinnoitusten inventointi.

Manninen, Markus. 2000. Viapori — Merilinnoitus ensimmäisessä maailmansodassa. Helsinki: Sotamuseo, kohde 3

Inventointi 2016:

Raskaan rannikkopatterin komentopaikka sijaitsee saaren keskiosassa, 60 m itään patterista, avokallion reunalla, osin sekametsän ympäröimänä. Komentopaikan rakentaminen aloitettiin 1917. Se oli tarkoitus sijoittaa panssaritorniin, jonka huipulla olisi ollut periskooppi. Työt jäivät osittain keskeneräisiksi.³

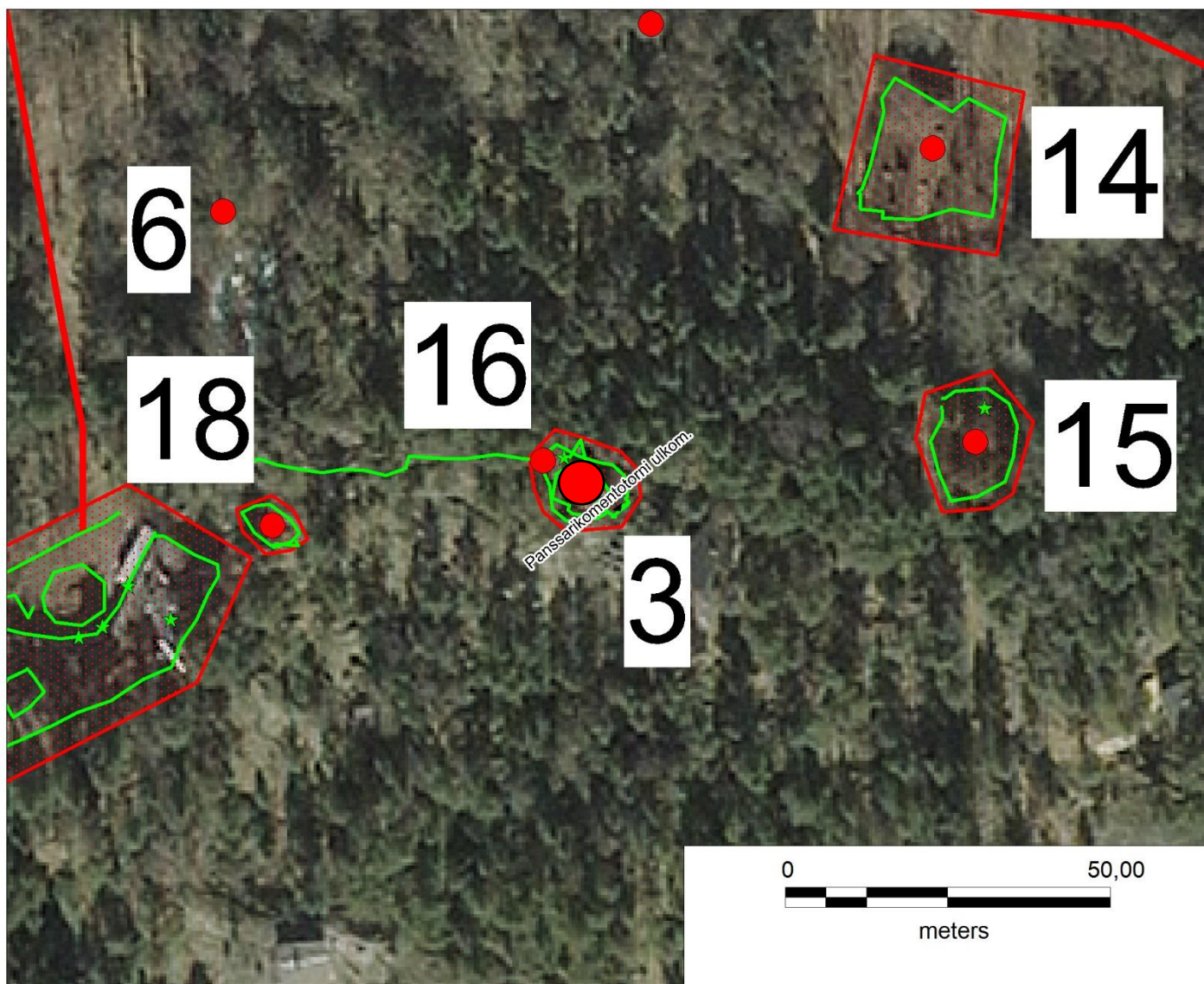
Torni sijaitsee kallioon kylkeen louhitussa kuopassa. Viisi metriä korkea terästorni seisoo 3,5 m korkean betonijalustan päällä. Tornin halkaisija on noin 3 m ja panssarin seinämäpaksuus on 10 cm. Tornin kylkeen on puhkaistu tähystysaukko ja katossa on pyöreä reikä periskooppia varten, jota ei ehditty koskaan asentaa paikalleen. Sisärakenteet: portaat ja välipohja ovat puuta ja suurimmaksi osaksi sortuneet. Panssaritorni oli tarkoitus suojata vielä muuratuilla kivillä mutta työtä ei ole ehditty edes aloittaa. Tornin vierellä, kalliolla lojuu todennäköisesti torniin liittyvä pyöreä, 2 cm paksu teräslevy, jonka halkaisija on 2,6 m. Levyn keskellä on halkaisijaltaan 1,8 m leveä reikä. Tornin vieressä on lisäksi betoninen kaapelikaivo (kohde 16).

Panssarikomentotornit ovat harvinaisia linnoituslaitteita Suomen rannikkoalueella. Helsingin edustalla sijaitsevan Rysäkarin komentotorni on periaatteeltaan samanlainen ja se on ehditty rakentaa valmiiksi. Keskeneräisenä ja naamioimattomana Itä-Villingin komentotorni antaa hyvän kuvan komentopaikan rakenteista, jotka ovat Rysäkarilla kivisuojausten alla näkymättömissä.

Digikuvat

AKDG4877:47–54

³ Manninen 2000, 78.

- kenttämittaukset
- suojelurajausehdotus
- kohdepiste (kiinteä muinaisjäänös)
- kohdepiste (muu kulttuuriperintökohde)
- viivamainen kohde (kiinteä muinaisjäänös)

HELSINKI Itä-Villingin inventointi	3. ITÄ-VILLINKI PANSSARIKOMMENTOTORNI
John Lagerstedt ja Satu Koivisto 2016	mk 1:1000 Taustakartta Maanmittauslaitos
Mittaus ja digitointi Satu Koivisto	Koord.järjestelmä: ETRS-TM35FIN Korkeus: N2000
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

AKDG 4877:52. Itä-Villinki, panssarikomentotorni.
Kuvaaja: J. Lagerstedt.

AKDG 4877:49. Itä-Villinki, panssarikomentotorni,
sisättilä. Kuvaaja: J. Lagerstedt.

4 Helsinki Itä-Villinki etäisyysmittauspaviljongin jäännökset

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustukset, etäisyysmittauspaviljongit
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1910-luku)
<i>Koordinaatit (ETRS-TM35FIN)</i>	P: 6670253,44 I: 396386,99
<i>Koordinaattien selite</i>	keskipisteen gps-koordinaatit
<i>Sijainti</i>	Itä-Villingin lounaisrannalla

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

Löfgren Kaj-Erik. 1972. Helsingin merilinnoitusten inventointi.

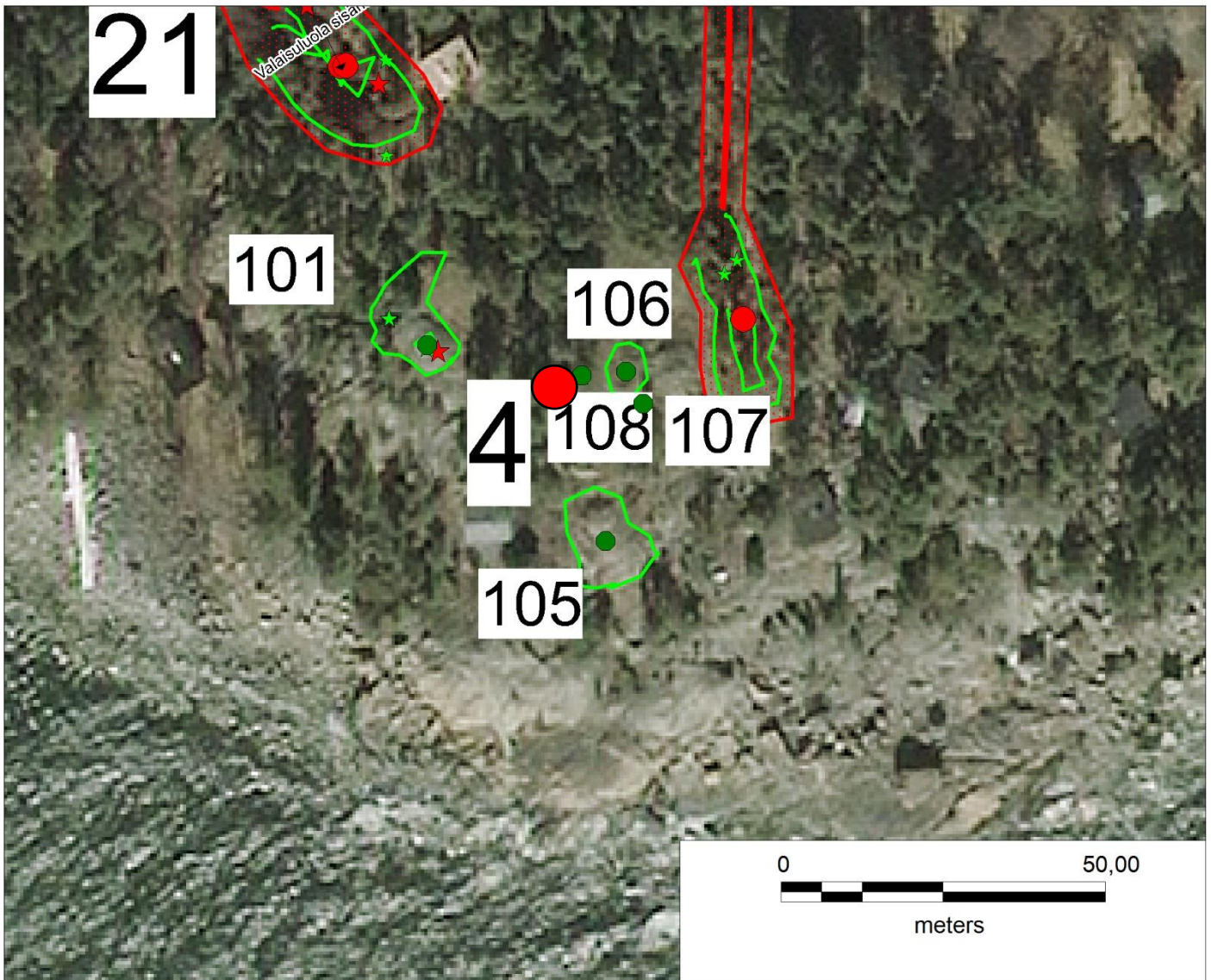
Manninen, Markus. 2000. Viapori — Merilinnoitus ensimmäisessä maailmansodassa. Helsinki: Sotamuseo, kohde 13, ilmoitettu hävinneeksi

Inventointi 2016:

Raskaan rannikkopatterin etäisyysmittauspisteen jäännökset sijaitsevat saaren lounasrannalla, korkean mäen reunalla. Vuonna 1916 rakennettu mittausasema on räjäytetty ja kohdalla on enää kahdeksankulmainen betoninen perusta, jonka halkaisija on 8 m ja korkeus 0,1—0,4 m. Perustan yläpinnassa on kolme teräksistä kiinnityspulttia. Perustan vieressä nojaa kallioon noin 1 m³ kokoinen betonin kappale, joka on ilmeisesti ollut osa etäisyysmittauspaviljonkia.

Digikuvat

-

- kenttämittaukset
- suojelurajausehdotus
- kohdepiste (kiinteä muinaisjäänös)
- kohdepiste (muu kulttuuriperintökohde)
- viivamainen kohde (kiinteä muinaisjäänös)

<p>HELSINKI Itä-Villingin inventointi</p> <p>John Lagerstedt ja Satu Koivisto 2016</p>	<p>4. ITÄ-VILLINKI ETÄISYYSMITTAUSPAVILJONGIN JÄÄNNÖKSET</p> <p>mk 1:1000 Taustakartta Maanmittauslaitos</p>
<p>Mittaus ja digitointi Satu Koivisto</p>	<p>Koord.järjestelmä: ETRS-TM35FIN Korkeus: N2000</p>
<p>MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT</p>	

5 Helsinki Itä-Villinki valonheittinasema

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustukset, valonheittinasemat
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1910-luku)
<i>Koordinaatit (ETRS-TM35FIN)</i>	P: 6670301,6 I: 396354,15; P: 6670262,87 I: 396415,84
<i>Koordinaattien selite</i>	suoja-aseman ja valaisuaseman keskipisteen gps-koordinaatit
<i>Sijainti</i>	Itä-Villingin länsiosassa

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

Löfgren Kaj-Erik. 1972. Helsingin merilinnoitusten inventointi.

Manninen, Markus. 2000. Viapori — Merilinnoitus ensimmäisessä maailmansodassa. Helsinki: Sotamuseo, kohteet 9 ja 10

Inventointi 2016:

Saaren länsiosassa sijaitseva eteläistä merialuetta valaissut valonheittinasema koostuu kolmesta osasta: suoja- ja sähköasemasta, valonheittimen radasta sekä valaisuasemasta. Valonheittimen valaisukammion halkaisija on ollut 150 cm.⁴

Valonheitin on pidetty kallioon louhityssa suoja- ja sähköasemassa, josta se on siirretty rataa pitkin valaisuasemaan, joka sijaitsee korkealla kalliolla rannan tuntumassa. Suoja-aseman yhteydessä olleessa sähköasemassa on generaattoria pyörittänyt todennäköisesti dieselmoottori, josta sähkö on johdettu kiinteällä kaapelilla valaisuasemaan, jossa on sähkökytkentärasia johon valonheitin on liitetty sekä säätövastus valonheittimen valaisukirkkauden säätämistä varten.

5.1 Suoja-asema ja sähköasema

Kohde sijaitsee saaren länsiosassa, jyrkän kallion juureen louhitun rotkon perällä. Kallioon on louhittu kaksi-huoneinen tila, jonka etummaisessa huoneessa on valonheittimen suoja-asema ja takimmaisessa huoneessa voimakone ja generaattorisali. Sisäkatot on verhoiltu aaltopellillä. Kalliokaton vahvuus on noin 5 m. Aseman sisäänkäynnissä on massiiviset, 4 m korkeat, kaksilehtiset teräsovet. Puiset sisäovet on nostettu paikoiltaan ja ne lojuvat suoja-aseman lattialla. Suoja-asema nurkassa on kamiina, joilla kallioon louhittua suoja-tilaa on lämmitetty. Savuhormi on johdettu kalliokaton läpi ulos suojan yläpuolelle.

Sähköasemassa on kolme betonista jalustaa ilmeisesti pääkonetta sekä varajärjestelmiä varten. Generaattorit ovat sijainneet huonetilan perällä ja sähkökaapelit on johdettu lattian alla kulkeviin kaapelikanaviin. Kaikki laitteet on poistettu mutta kaapeleita ja liittimiä on edelleen jäljellä. Valonheittimen kaapeli on johdettu ulos ulkoseinän itäreunasta maan tasossa olevasta aukosta ja se on noussut ilmeisesti puista tolppaa myöten ylös kalliolle. Suoja- ja sähköaseman edessä olevaan rotkoon on louhittu vesikaivo (kohde 21).

⁴ Manninen 2000, 78.

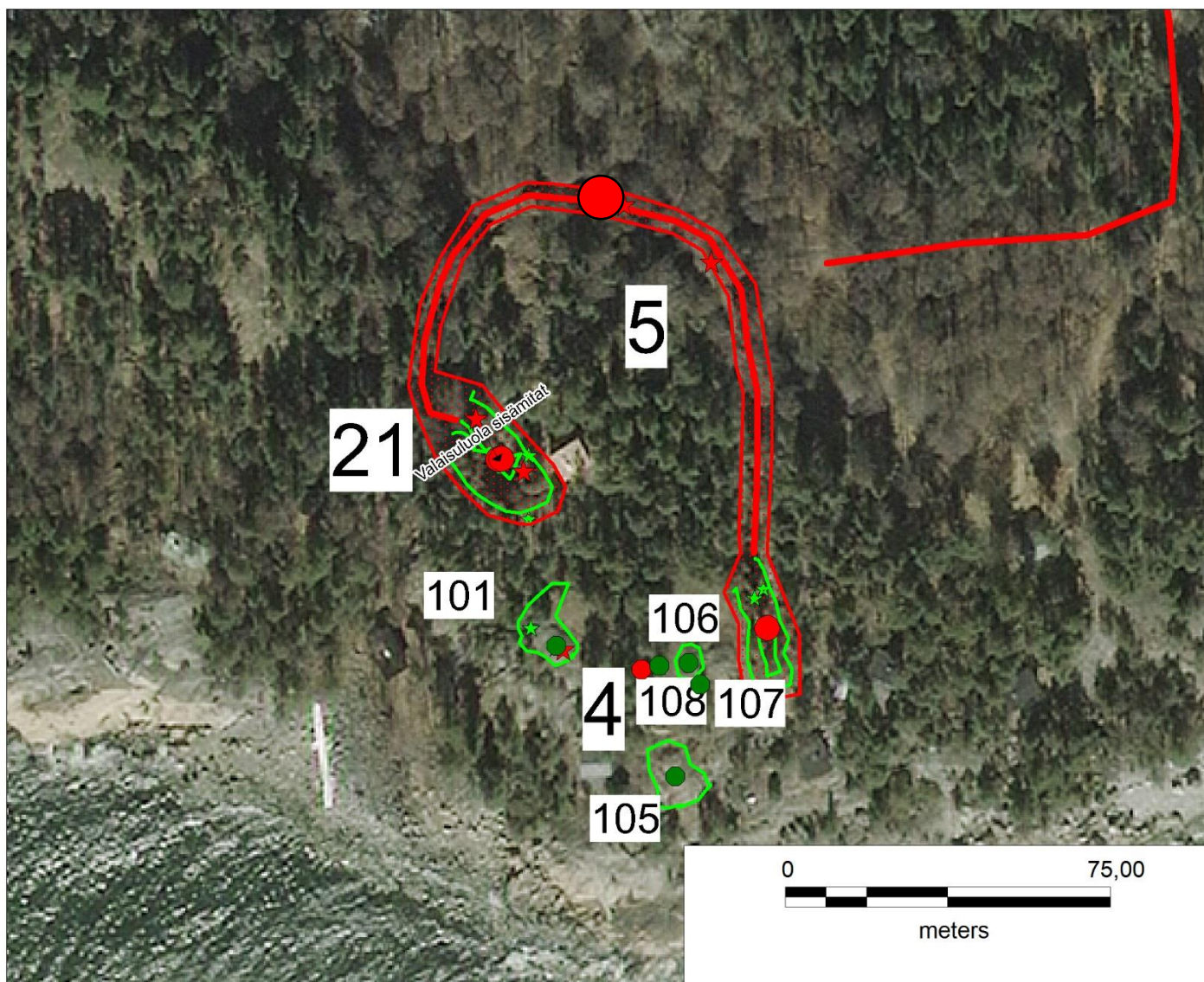
5.2 Valonheittimen rata

Suoja-aseman lattiassa vielä erottuva valonheittimen 1 m leveä rata on jatkunut ulkona 180 metrin matkan ylämäkeä valaisuasemaan. Kiskot ovat kulkeneet suurimman osan matkasta kivistä muuratulla penkereellä, jonka leveys on 3 m ja korkeus 0,1—1,2 m. Kiskot on purettu. Radan pohjoisimmassa kohdassa on penkereen vieressä, saniaisten keskellä teräksinen valonheittimen vaunu.

5.3 Valaisuasema

Valonheittimen rata päättyy rannan tuntumassa olevan kallion huipulla avonaiseen, pyöreähköön valaisuasemaan, joka sijaitsee kallioon louhitussa kuopassa. Aseman halkaisija on 3 m ja sen 1 m korkeat seinät on vahvistettu betonilla. Aseman seinässä on sähkökytkentärasia. Valaisuaseman takana on jäännökset 2.5 x 3 m kokoisesta betoniseinäisestä suojasta, jonka läpi rata kulkee. Suojan katto puuttuu. Betoniseinien paksuus on 19 cm. Suojan vieressä on kallioseinään nojaava, pahasti ruostunut säätövastuskaappi, jonka etupaneelista erottuu vaihtokytkimen osia. Laitteella on säädetty valonheittimen kirkkautta.

Itä-Villingin valonheittinasema on erittäin hyvässä kunnossa. Ainoastaan valonheittimen radan kiskot, sähköaseman koneet ja laitteet sekä valonheitin puuttuvat.

- kenttämittaukset
- suojelurajausehdotus
- kohdepiste (kiinteä muinaisjäänös)
- kohdepiste (muu kulttuuriperintökohde)
- viivamainen kohde (kiinteä muinaisjäänös)

HELSINKI Itä-Villingin inventointi	5. ITÄ-VILLINKI VALONHEITINASEMA
John Lagerstedt ja Satu Koivisto 2016	mk 1:1500 Taustakartta Maanmittauslaitos
Mittaus ja digitointi Satu Koivisto	Koord.järjestelmä: ETRS-TM35FIN Korkeus: N2000
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

AKDG 4877:55. Itä-Villinki, valaisuasema. Kuvaaja: J. Lagerstedt.

AKDG 4877:56. Itä-Villinki, valaisuasema. Kuvaaja: J. Lagerstedt.

AKDG 4877:63. Itä-Villinki, valonheit-timen vaunu. Kuvaaja: J. Lagerstedt.

AKDG 4877:70. Itä-Villinki, valonheit-
timen rata. Kuvaaja: S. Koivisto.

AKDG 4877:71. Itä-Villinki, suoja- ja
voima-asema. Kuvaaja: J. Lagerstedt.

AKDG 4877:80. Itä-Villinki, voima-
asema. Kuvaaja: J. Lagerstedt.

6 Helsinki Itä-Villinki keskussähköaseman työmaa

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustukset, sähköasemat
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1910-luku)
<i>Koordinaatit (ETRS-TM35FIN)</i>	P: 6670563,38 I: 396681,21
<i>Koordinaattien selite</i>	työmaamontun keskipisteen gps-koordinaatit
<i>Sijainti</i>	Itä-Villingin keskiosassa

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

Löfgren Kaj-Erik. 1972. Helsingin merilinnoitusten inventointi.

Manninen, Markus. 2000. Viapori — Merilinnoitus ensimmäisessä maailmansodassa. Helsinki: Sotamuseo, kohde 2

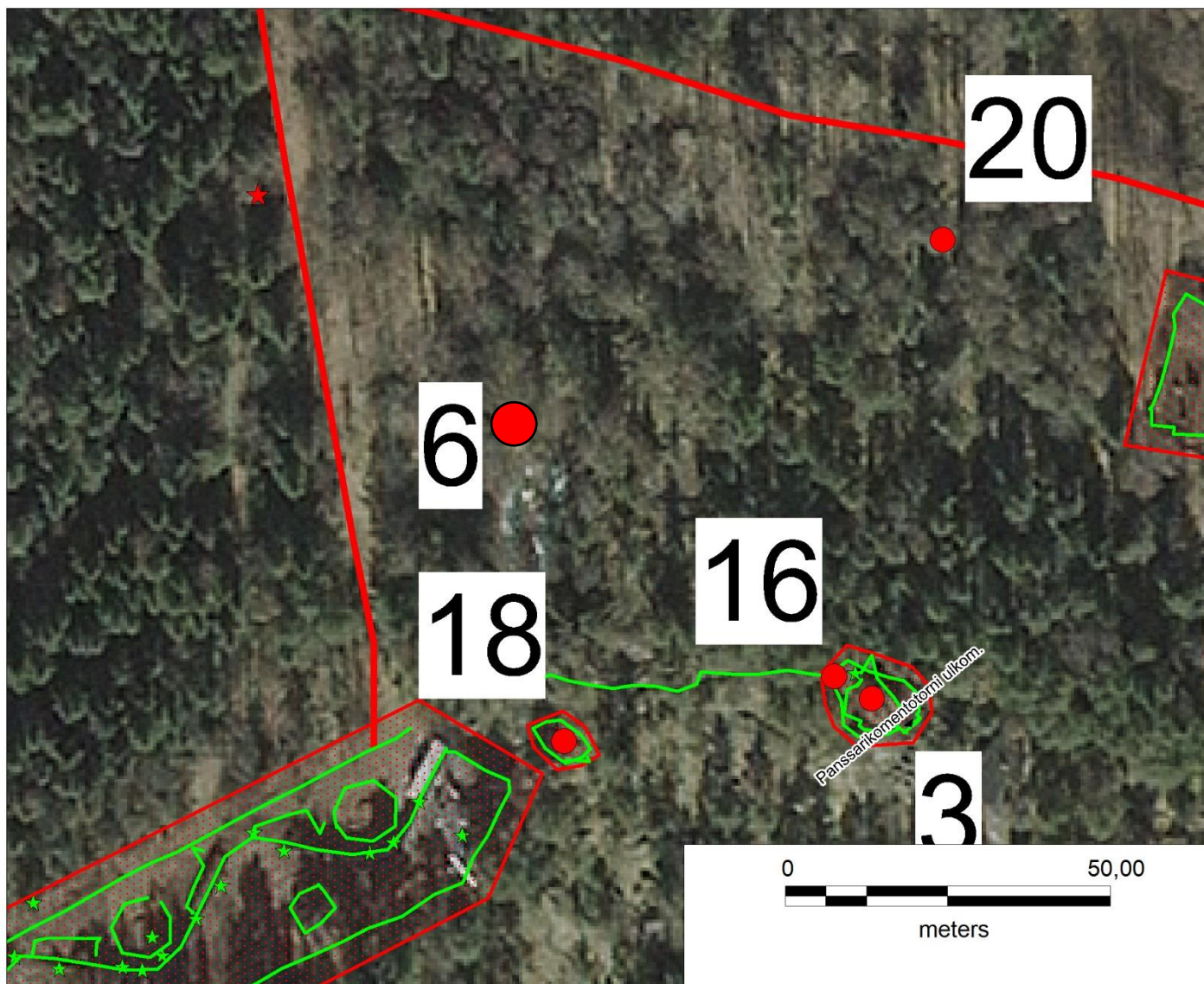
Inventointi 2016:

Saaren keskiosassa, raskaan tykkipatterin koillispuolelle on aloitettu rakentaa keskussähköasemaa, joka on jäänyt keskeneräiseksi.⁵ Kallion kylkeen on louhittu noin 50 x 20 kokoinen kuoppa, jonka syvyys on 10 m. Kuopan pohjalla on betoninen perusta sekä matalat betoniset portaat. Kuoppa on osaksi veden ja kaatuneiden puiden täyttämä.

Digikuvat

-

⁵ Manninen 2000, 78.

- kenttämittaukset
- suojelurajausehdotus
- kohdepiste (kiinteä muinaisjäänös)
- kohdepiste (muu kulttuuriperintökohde)
- viivamainen kohde (kiinteä muinaisjäänös)

HELSINKI Itä-Villingin inventointi	6. ITÄ-VILLINKI KESKUSSÄHKÖASEMAN TYÖMAA
John Lagerstedt ja Satu Koivisto 2016	mk 1:1000 Taustakartta Maanmittauslaitos
Mittaus ja digitointi Satu Koivisto	Koord.järjestelmä: ETRS-TM35FIN Korkeus: N2000
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

7 Helsinki Itä-Villinki varuskunnan suojatunnelit

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustukset, luolat
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1910-luku)
<i>Koordinaatit (ETRS-TM35FIN)</i>	P: 6670532,61 I: 396399,05
<i>Koordinaattien selite</i>	tunnelin edustan gps-koordinaatit
<i>Sijainti</i>	Itä-Villingin länsiosassa

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

Löfgren Kaj-Erik. 1972. Helsingin merilinnoitusten inventointi.

Manninen, Markus. 2000. Viapori — Merilinnoitus ensimmäisessä maailmansodassa. Helsinki: Sotamuseo, kohde 8

Inventointi 2016:

Saaren länsiosan pohjoisrannalla on kallioon louhitun rotkon kyljessä kaksi kallioon louhittua tunnelia puolelle komppanialle jalkaväkeä ja koko saaren varuskunnan yhteiselle keittiölle. Tunnelit valmistuivat 1917.⁶ Alue on nykyään aidattu ja tunnelit lukittu. Vuonna 1983 tehdyn käynnin yhteydessä havaittiin, että pohjamuodoltaan suorakulmion muotoiset tunnelit ovat yhteispinta-alaltaan noin 180 m² ja ne on yhdistetty toisiinsa kapealla käytävällä. Sisäkatto oli verhoiltu aaltopellillä.⁷ Vuoden 1972 inventoinnissa johti tunneleilta kapearaiteinen rautatie niiden edustalla olevalle laiturille.⁸ Nyt laiturilla oli muutettu kivisepelistä ladotuksi penkereeksi, johon voi rantautua keularampilla varustetulla aluksella. Kiskoista ei enää löytynyt jälkiä maastossa.

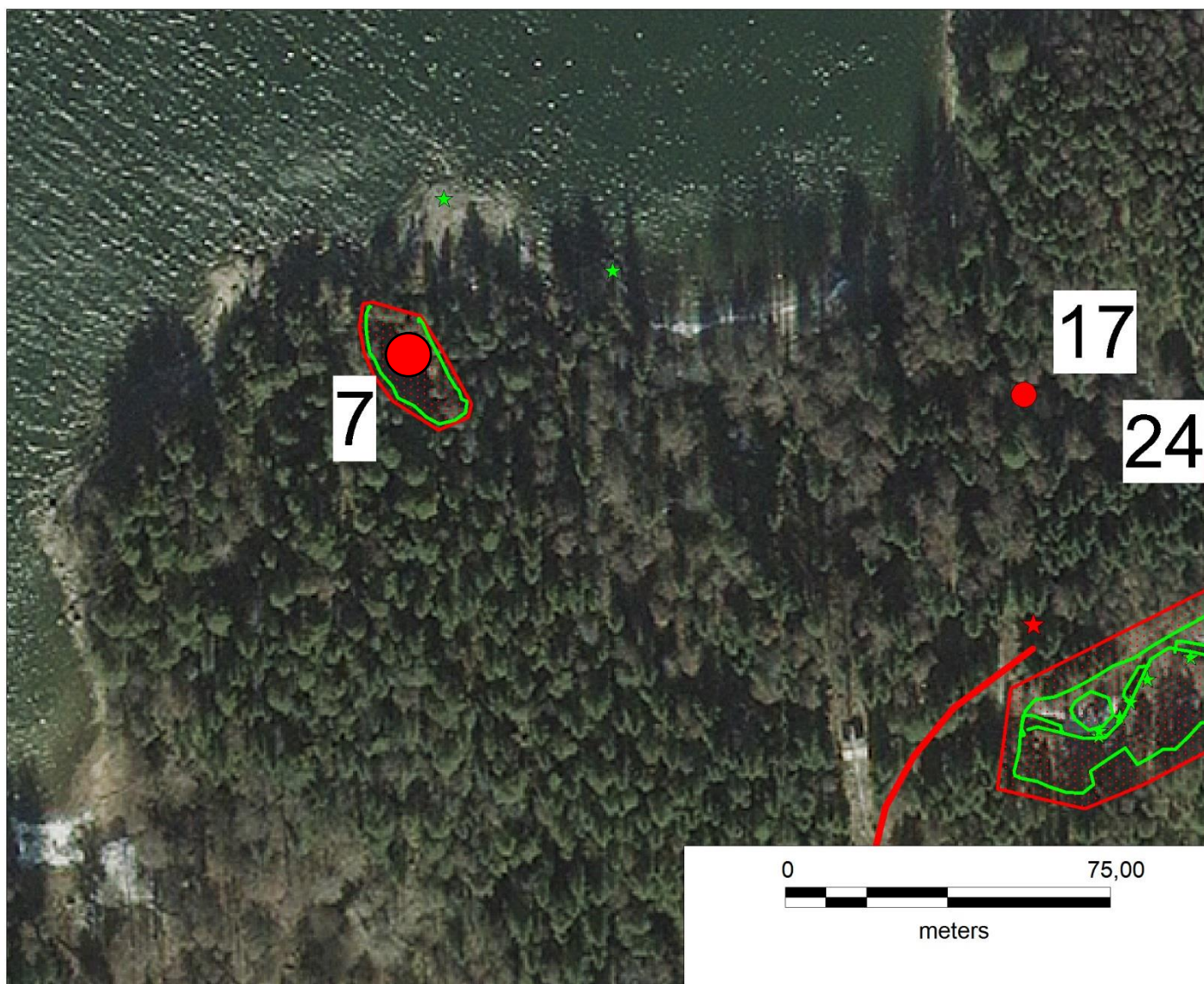
Digikuvat

AKDG4877:85–87

⁶ Manninen 2000, 79–80.

⁷ John Lagerstedtin muistiinpanot maastotutkimuksista 25.5.1983.

⁸ Löfgren 1972, 63. MV.

-   kenttämittaukset
- suojelurajausehdotus
- kohdepiste (kiinteä muinaisjäänös)
- kohdepiste (muu kulttuuriperintökohde)
- viivamainen kohde (kiinteä muinaisjäänös)

HELSINKI Itä-Villingin inventointi	7. ITÄ-VILLINKI VARUSKUNNAN SUOJATUNNELIT
John Lagerstedt ja Satu Koivisto 2016	mk 1:1500 Taustakartta Maanmittauslaitos
Mittaus ja digitointi Satu Koivisto	Koord.järjestelmä: ETRS-TM35FIN Korkeus: N2000
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

AKDG 4877:85. Itä-Villinki, varuskunnan suojatunnelit. Kuvaaja: J. Lagerstedt.

AKDG 4877:86. Itä-Villinki, varuskunnan suojatunnelit. Kuvaaja: J. Lagerstedt.

AKDG 4877:87. Itä-Villinki, varuskunnan suojatunnelit. Kuvaaja: S. Koivisto.

8 Helsinki Itä-Villinki tunnelisuoja

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustukset, luolat
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1910-luku)
<i>Koordinaatit (ETRS-TM35FIN)</i>	P: 6670646,75 I: 396584,13
<i>Koordinaattien selite</i>	kohteen keskipisteen gps-koordinaatit
<i>Sijainti</i>	Itä-Villingin päälaiturin lounaispuolella

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

Löfgren Kaj-Erik. 1972. Helsingin merilinnoitusten inventointi.

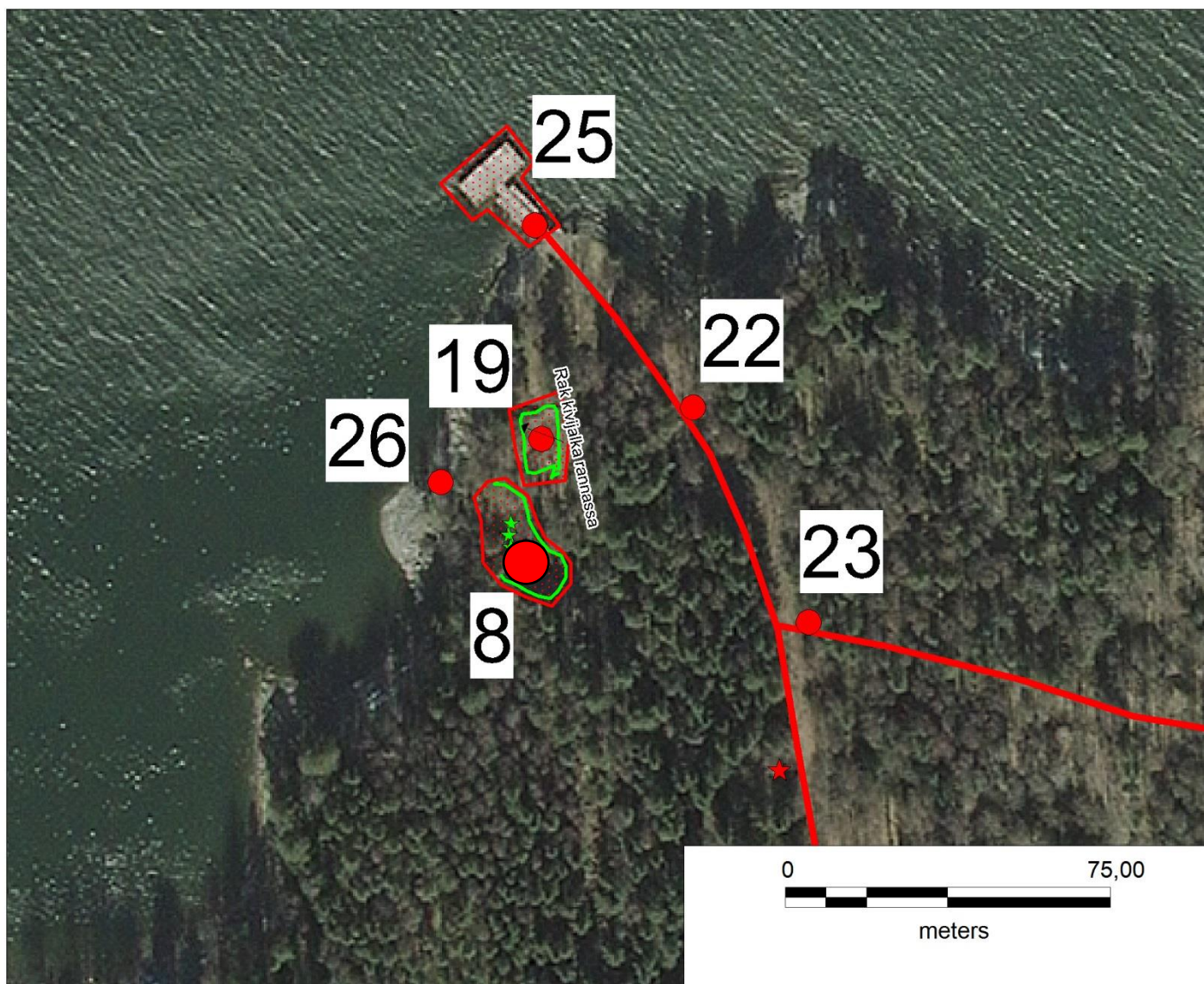
Manninen, Markus. 2000. Viapori — Merilinnoitus ensimmäisessä maailmansodassa. Helsinki: Sotamuseo, kohde 7

Inventointi 2016:

Saaren pohjoisrannalla, päälaiturin länsipuolella on kallioon louhittu tunnelisuoja. Vuoden 2000 inventoinnissa suojan käyttötarkoitukseksi mainitaan ensiapu- sekä sidontapaikkatunneli. Aidattu ja lukittu tunneli on vuoden 2000 inventoinnin mukaan pinta-alaltaan noin 50 m². Se valmistui vuoden 1916 alussa.⁹ Tunnelisuojan sisäänkäyntirotkon edestä nousevat leveät betoniset porrasaskelmat puretun rakennuksen (kohde 19) kivijalan nurkalle.

Digikuvat AKDG4877:88–91

⁹ Manninen 2000, 79.

- kenttämittaukset
- suojelurajausehdotus
- kohdepiste (kiinteä muinaisjäänös)
- kohdepiste (muu kulttuuriperintökohde)
- viivamainen kohde (kiinteä muinaisjäänös)

HELSINKI Itä-Villingin inventointi	8. ITÄ-VILLINKI TUNNELISUOJA
John Lagerstedt ja Satu Koivisto 2016	mk 1:1500 Taustakartta Maanmittauslaitos
Mittaus ja digitointi Satu Koivisto	Koord.järjestelmä: ETRS-TM35FIN Korkeus: N2000
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

AKDG 4877:88. Itä-Villinki, tunnelisuoja.
Kuvaaja: J. Lagerstedt.

AKDG 4877:89. Itä-Villinki, tunnelisuoja.
Kuvaaja: J. Lagerstedt.

AKDG 4877:91. Itä-Villinki, tunnelisuoja.
Kuvaaja: S. Koivisto.

9 Helsinki Itä-Villinki miehistö- ja amussuoja

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustukset, suojahuoneet
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1910-luku)
<i>Koordinaatit (ETRS-TM35FIN)</i>	P: 6670473,57 I: 396995,34
<i>Koordinaattien selite</i>	kohteen keskipisteen gps-koordinaatit
<i>Sijainti</i>	Itä-Villingin itäosassa

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

Löfgren Kaj-Erik. 1972. Helsingin merilinnoitusten inventointi.

Manninen, Markus. 2000. Viapori — Merilinnoitus ensimmäisessä maailmansodassa. Helsinki: Sotamuseo, kohde 6

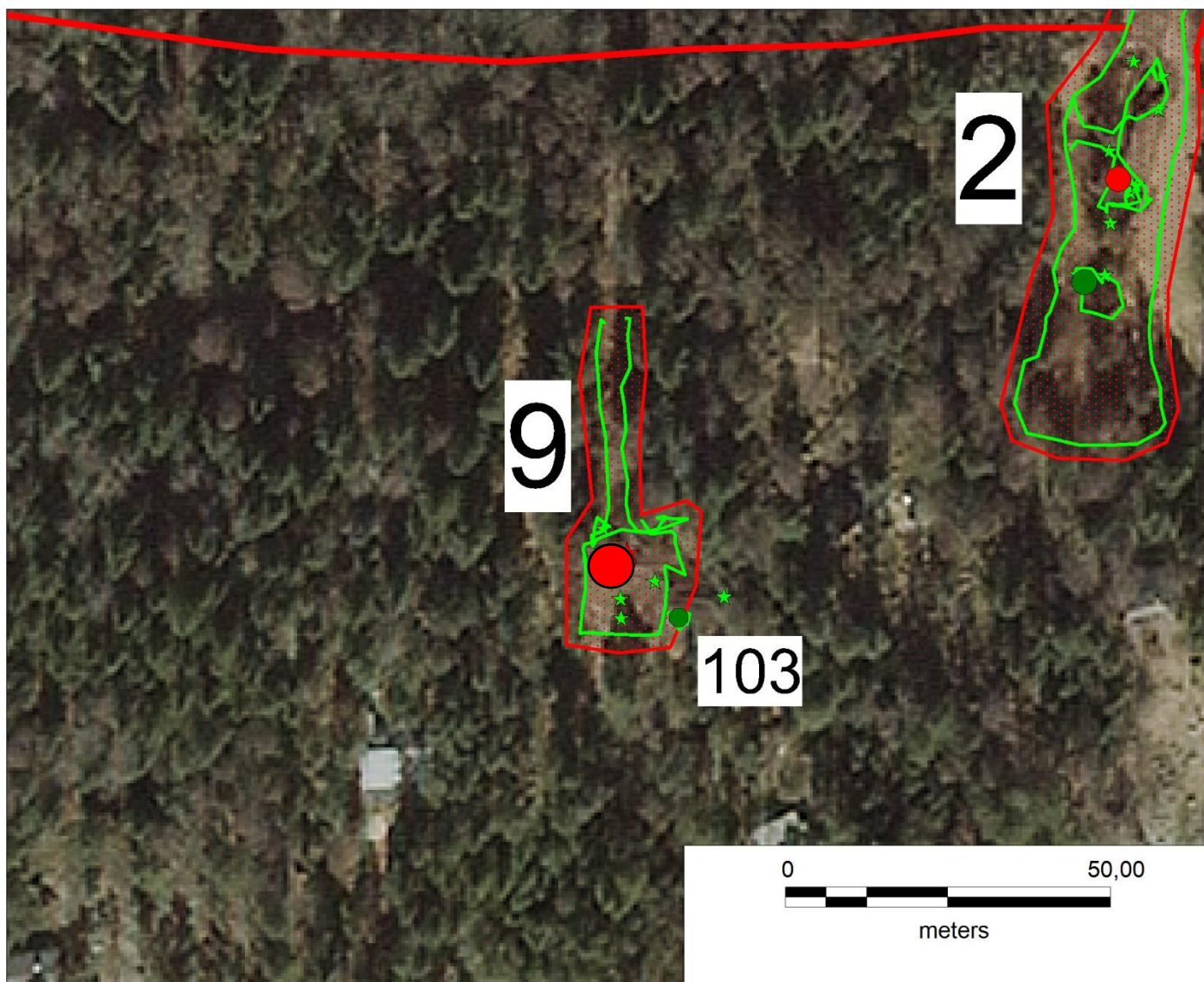
Inventointi 2016:

Saaren itäosassa, kevyen rannikkotykkipatterin lounaispuolella on avolouhokseen sijoitettu betoninen miehistö- ja amussuojarakennus. Ulkomoitoiltaan 10 x 12 metrin kokoisessa varastossa on kahdella sisäänkäynnillä varustettu käytävä, josta pääsee panssariovilla suljettuihin kahteen erilliseen suojatilaan. Kumpikin huone on kooltaan 3 x 5,5 m. Huonekorkeus on 2,2 m. Sisäkatto on tuettu teräspalkeilla. Betonisen ulkokaton vahvuus on 4 m. Itäisemmässä suojatilassa on tuuletushormin alla metallinen jalusta, ilmeisesti myöhemmin asennettua ilmanvaihtokojetta varten. Saman huoneen lattialla oli hieman vettä.

Rakennuksen edustalle johtaa pohjoisen suunnasta yhdystieltä kallioon louhittu, 40 m pitkä kulkuväylä, jonka leveys on 3 m. Sen reunat on tuettu 70 cm korkeudelle muuratuilla harkkokivillä. Kulkuväylä levenee varaston edessä pieneksi, harkkokivimuurilla rajatuksi pihaksi, jolle laskeutuu betoniset porrasaskelmat.

Varaston kylkeen, sen kaakkoisnurkalle, on myöhemmin rakennettu 100 mm tornikanuunan asema.

Digikuvat AKDG4877:92–108

- kenttämittaukset
- suojelurajausehdotus
- kohdepiste (kiinteä muinaisjäänös)
- kohdepiste (muu kulttuuriperintökohde)
- viivamainen kohde (kiinteä muinaisjäänös)

<p>HELSINKI Itä-Villingin inventointi</p> <p>John Lagerstedt ja Satu Koivisto 2016</p>	<p>9. ITÄ-VILLINKI MIEHISTÖ- JA AMMUSSUOJA</p> <p>mk 1:1000 Taustakartta Maanmittauslaitos</p>
<p>Mittaus ja digitointi Satu Koivisto</p>	<p>Koord.järjestelmä: ETRS-TM35FIN Korkeus: N2000</p>
<p>MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT</p>	

AKDG 4877:92. Itä-Villinki, miehistö- ja amussuoja. Kuvaaja: J. Lagerstedt.

AKDG 4877:93. Itä-Villinki, miehistö- ja amussuoja. Kuvaaja: J. Lagerstedt.

AKDG 4877:105. Itä-Villinki, miehistö- ja amussuoja. Kuvaaja: S. Koivisto.

AKDG 4877:100. Itä-Villinki, miehistö- ja ammusuoja. Kuvaaja: J. Lagerstedt.

AKDG 4877:98. Itä-Villinki, miehistö- ja ammusuoja. Kuvaaja: J. Lagerstedt.

10 Helsinki Itä-Villinki puhelinasema

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustukset, puhelinasemat
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1910-luku)
<i>Koordinaatit (ETRS-TM35FIN)</i>	P: 6670614,1 I: 396980,6
<i>Koordinaattien selite</i>	kohteen keskipisteen gps-koordinaatit
<i>Sijainti</i>	Itä-Villingin itäosassa

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

Löfgren Kaj-Erik. 1972. Helsingin merilinnoitusten inventointi.

Manninen, Markus. 2000. Viapori — Merilinnoitus ensimmäisessä maailmansodassa. Helsinki: Sotamuseo, kohde 4

Inventointi 2016:

Saaren itäosan pohjoisrannalla, kevyen rannikkotykkipatterin luoteispuolella on ryteikköisen sekametsän keskellä betoninen keskuspuhelinasema, jonka yhteyteen rakennettiin suoja-asema 90 cm:n valonheitintä varten. Rakennus valmistui syksyllä 1916.¹⁰ Sen ulkomitat ovat 14 x 16 m. Suojatiloihin pääsee 2,5 m leveästä käytävästä, joka on ilmeisesti alkujaan ollut avoin kummastakin päästä. Käytävän päihin on myöhemmin valettu betoniseinät, jotka on varustettu teräsovilla. Samalla rakennuksen lounaisnurkalle on valettu ohuesta betonista eteistila sekä muurattu tiilinen savupiippu hormistoiineen. Rakennuksen luoteisnurkalla, muutaman metrin päässä sisäänkäynnistä on betoninen 1,7 x 1,7 m kokoinen jalusta, jonka korkeus on 0,5 m. Jalustan yläosaan on muotoiltu kaareva reunaprofiili. Betonointityön pintakäsittelyn perusteella jalusta vaikuttaa ensimmäisen maailmansodan aikaiselta.

Eteläinen huonetila on kaksiosainen. Kumpikin huone on kooltaan 4 x 5 m. Etummaiseen huoneeseen kuljetaan sisääntulokäytävän kautta huomattavan leveästä (1,4 m), teräsovella varustetusta oviaukosta. Lattiaan on upotettu kaapelikanava. Huoneen nurkassa on tuuletushormin alla jalusta ilmeisesti myöhemmin asennettua ilmanvaihtokojetta varten.

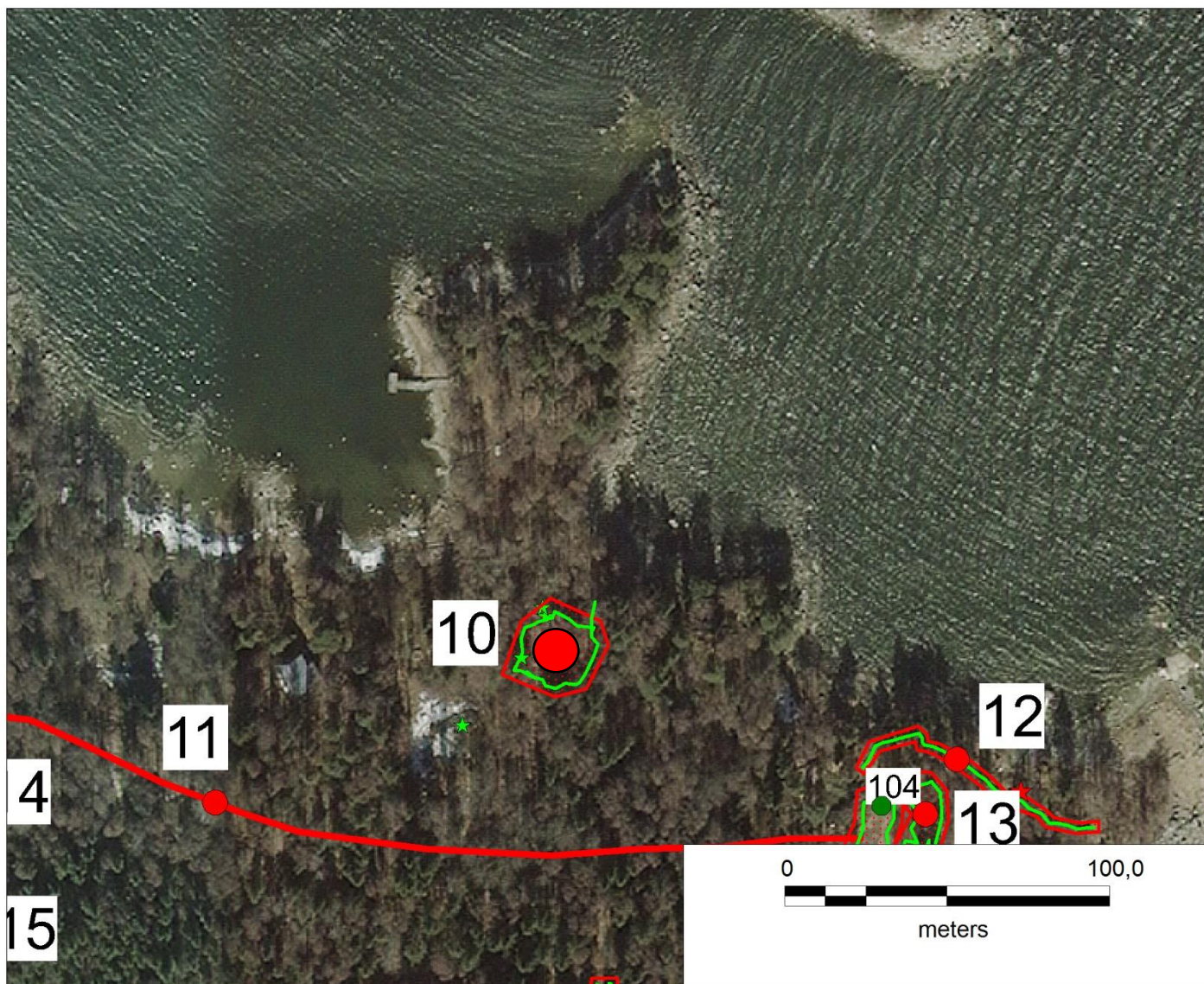
Pohjoinen huonetila on yksiosainen ja kooltaan 4 x 10 m. Seinissä on syvennyksiä ja komeroita. Kummankin huoneen lattia on kaakeloitu. Laatoituksessa on käytetty kolmea eriväristä kaakelimalia. Huonetilat on yhdistetty myös sisältä toisiinsa. Välioivet ovat puuta. Huonetilojen sisäkorkeus on 2,5 m. Sisäkatto on tuettu teräspalkeilla. Betonisen ulkokaton vahvuus on 4 m.

Ovirakenteiden perusteella puhelinasema on ilmeisesti sijainnut pohjoisessa huonetilassa ja valonheitin eteläisessä huoneessa.

Puhelinaseman läheisyydessä on puutarhakasvillisuutta, umpeenkasvanut tieura ja vanhoja kivijalkoja ilmeisesti linnoitustöitä edeltävältä kalastajatila- ja/tai huvilakaudelta. Linnoitustyöt ja myöhempi puolustusvoimien kesämajatoiminta ovat kuitenkin muuttaneet ympäristöä voimallisesti.

Digikuvat AKDG4877:109–127

¹⁰ Manninen 2000, 79.

- kenttämittaukset
- suojelurajausehdotus
- kohdepiste (kiinteä muinaisjäännös)
- kohdepiste (muu kulttuuriperintökohde)
- viivamainen kohde (kiinteä muinaisjäännös)

HELSINKI Itä-Villingin inventointi	10. ITÄ-VILLINKI PUHELINASEMA
John Lagerstedt ja Satu Koivisto 2016	mk 1:2000 Taustakartta Maanmittauslaitos
Mittaus ja digitointi Satu Koivisto	Koord.järjestelmä: ETRS-TM35FIN Korkeus: N2000
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

AKDG 4877:109. Itä-Villinki, puhelin-
asema. Kuvaaja: J. Lagerstedt.

AKDG 4877:125. Itä-Villinki, puhelin-
asema. Kuvaaja: J. Lagerstedt.

AKDG 4877:112. Itä-Villinki, puhelin-
asema. Kuvaaja: J. Lagerstedt.

AKDG 4877:122. Itä-Villinki, puhelin-
asema. Kuvaaja: J. Lagerstedt.

AKDG 4877:120. Itä-Villinki, puhelin-
asema. Kuvaaja: J. Lagerstedt.

11 Helsinki Itä-Villinki yhdystiet

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustukset, tykkitiet
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1910-luku)
<i>Koordinaatit (ETRS-TM35FIN)</i>	P: 6670566,35 I: 396875,09
<i>Koordinaattien selite</i>	tien yhden linjauksen keskipisteen gps-koordinaatit
<i>Sijainti</i>	Itä-Villingin pattereilta päälaiturille ja valaisuluolaan

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

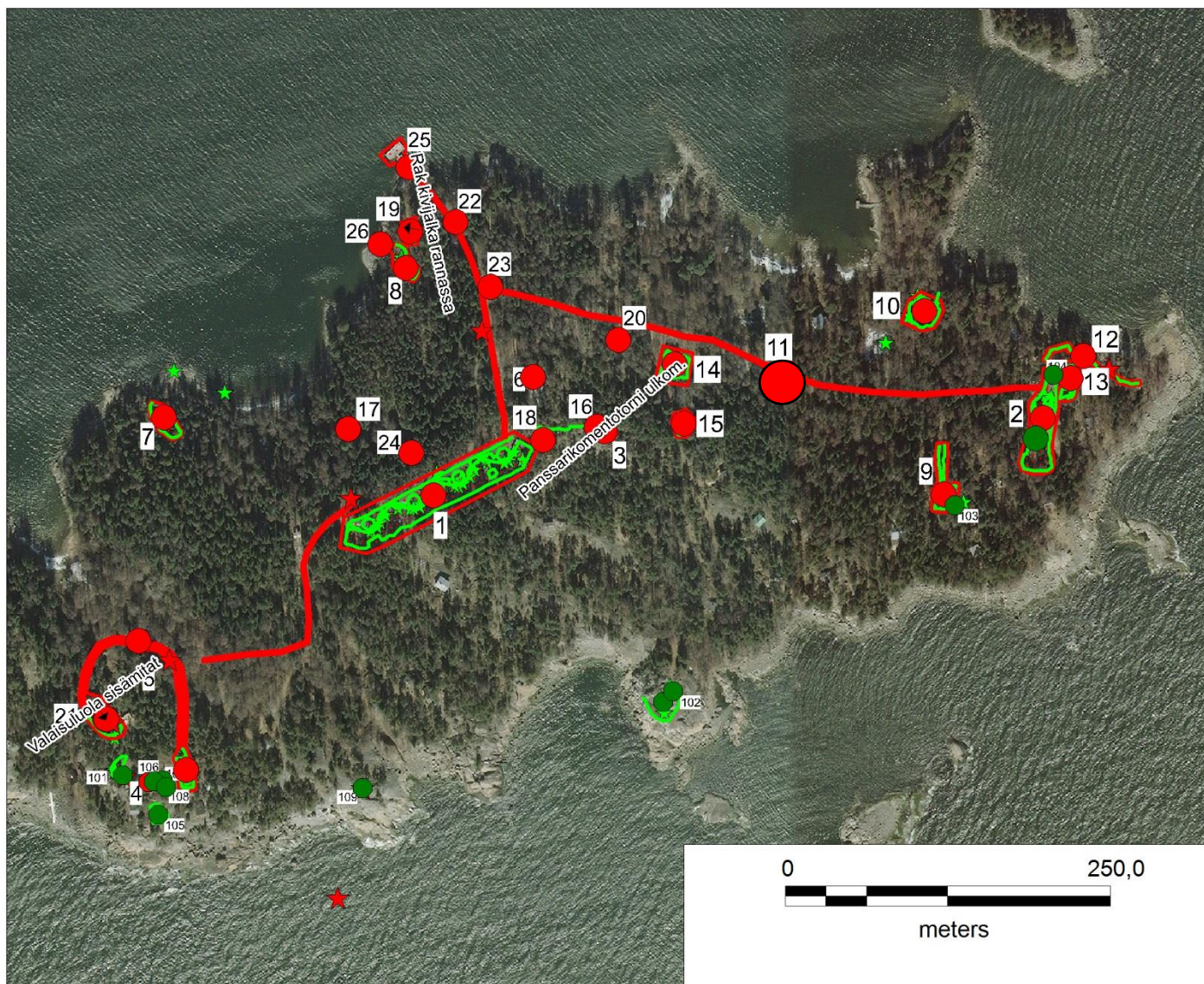
-

Inventointi 2016:

Ensimmäisen maailmansodan linnoittamisen yhteydessä saareen on rakennettu yhdystieverkosto. Pääväyliä on kolme: 1) Saaren päälaiturilta raskaalle rannikkotykkipatterille, 2) saaren keskiosasta kevyelle rannikkotykkipatterille saaren itäosaan sekä 3) raskaalta rannikkotykkipatterilta läntisen valonheitinaseman ratapenkereelle. Selkeästi pinnoitettua yhdystietä on saassa kaikkiaan noin kilometrin verran. On mahdollista, että pinnoitettuja osioita on vielä lisääkin paksun karikkeen alla.

Itä-Villingin yhdysteiden pinnoitettujen osuuksien leveys on keskimäärin 2,5 m. Leveimmät osuudet ovat päälaiturin läheisyydessä. Tiet on pengerreretty voimakkaasti ja tielinjojen kokonaisleveydet ovat 3–4 m. Tiet on pinnoitettu valikoidulla luonnon muovaamalla kivillä, jotka on aseteltu tielle tasaiset, noin 7 x 7 cm kokoiset pinnat ylöspäin. Tien reunoille on sijoitettu kookkaampia pinnoitekiviä. Tien keskiosa on muuta tienpintaa korkeammalla tehokkaamman sadeveden poiston varmistamiseksi.

Digikuvat AKDG4877:128–132

- kentämittaukset
- suojelurajausehdotus
- kohdepiste (kiinteä muinaisjäänös)
- kohdepiste (muu kulttuuriperintökohde)
- viivamainen kohde (kiinteä muinaisjäänös)

HELSINKI
Itä-Villingin inventointi

John Lagerstedt ja
Satu Koivisto 2016

Mittaus ja digitointi
Satu Koivisto

11. ITÄ-VILLINKI
YHDYSTIET

mk 1:5000
Taustakartta Maanmittauslaitos

Koord.järjestelmä: ETRS-TM35FIN
Korkeus: N2000

MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT

AKDG 4877:129. Itä-Villinki, yhdystiet. Kuvaaja: J. Lagerstedt.

AKDG 4877:131. Itä-Villinki, yhdystiet. Kuvaaja: J. Lagerstedt.

AKDG 4877:132. Itä-Villinki, yhdystiet. Kuvaaja: J. Lagerstedt.

12 Helsinki Itä-Villinki ampumavalli

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustukset, maavallit
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1910-luku)
<i>Koordinaatit (ETRS-TM35FIN)</i>	P: 6670579,65 I: 397102,23
<i>Koordinaattien selite</i>	kohteen keskipisteen gps-koordinaatit
<i>Sijainti</i>	Itä-Villingin itäkärjessä

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

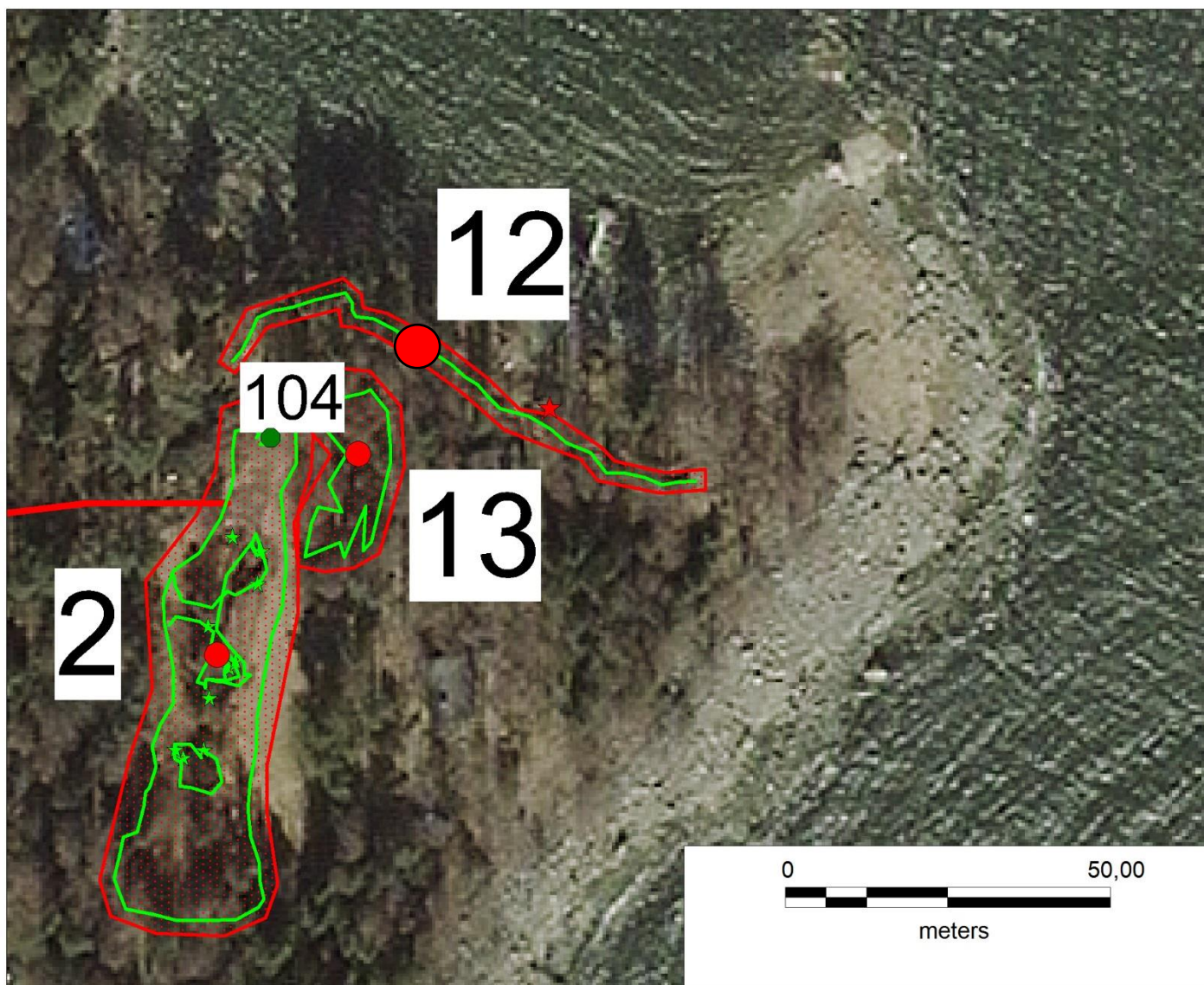
-

Inventointi 2016:

Saaren itäkärjessä on rannan tuntumassa, harvassa sekametsässä noin 35 metriä pitkä ampumavalli. Vallin takana maa laskeutuu välillä kapeaksi taisteluhaudaksi. Valli on rakennettu kivistä ja maasta. Kivien välissä on vielä ruostuneita metallilankasilmukoita, joita on todennäköisesti käytetty rintasuojan puuvahvistusten kiinnittämiseen. Vallin leveys on 1 m ja korkeus keskimäärin 1,5 m. Torjuntasuunta on pohjoiseen. Rakennusajankohdasta ei ole tietoja mutta rakenteeltaan varustus muistuttaa ensimmäisen maailmansodan aikana 1914 Helsinkiin rakennettuja kenttälinnoitettuja ampumavalleja.

Vallin itäpäähän on myöhemmin tehty kyllästetystä puusta pieni tuliasema, jonka sisäänkäynti on katettu kivillä. Aseman kahdella seinällä on puiset tikasaskelmat, joista on voitu ylös asemasta.

Digikuvat AKDG4877:133–138

- kenttämittaukset
- suojelurajausehdotus
- kohdepiste (kiinteä muinaisjäänös)
- kohdepiste (muu kulttuuriperintökohde)
- viivamainen kohde (kiinteä muinaisjäänös)

<p>HELSINKI Itä-Villingin inventointi</p> <p>John Lagerstedt ja Satu Koivisto 2016</p>	<p>12. ITÄ-VILLINKI AMPUMAVALLI</p> <p>mk 1:1000 Taustakartta Maanmittauslaitos</p>
<p>Mittaus ja digitointi Satu Koivisto</p>	<p>Koord.järjestelmä: ETRS-TM35FIN Korkeus: N2000</p>
<p>MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT</p>	

AKDG 4877:133. Itä-Villinki, ampumavalli.
Kuvaaja: J. Lagerstedt.

AKDG 4877:134. Itä-Villinki, ampumavalli.
Kuvaaja: J. Lagerstedt.

AKDG 4877:138. Itä-Villinki, taisteluhauta.
Kuvaaja: J. Lagerstedt.

13 Helsinki Itä-Villinki kuoppia

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustukset, maarakenteet
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1910-luku)
<i>Koordinaatit (ETRS-TM35FIN)</i>	P: 6670562,86 I: 397092,63
<i>Koordinaattien selite</i>	kohteen keskipisteen gps-koordinaatit
<i>Sijainti</i>	Itä-Villingin kevyen patterin itäreunalla

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

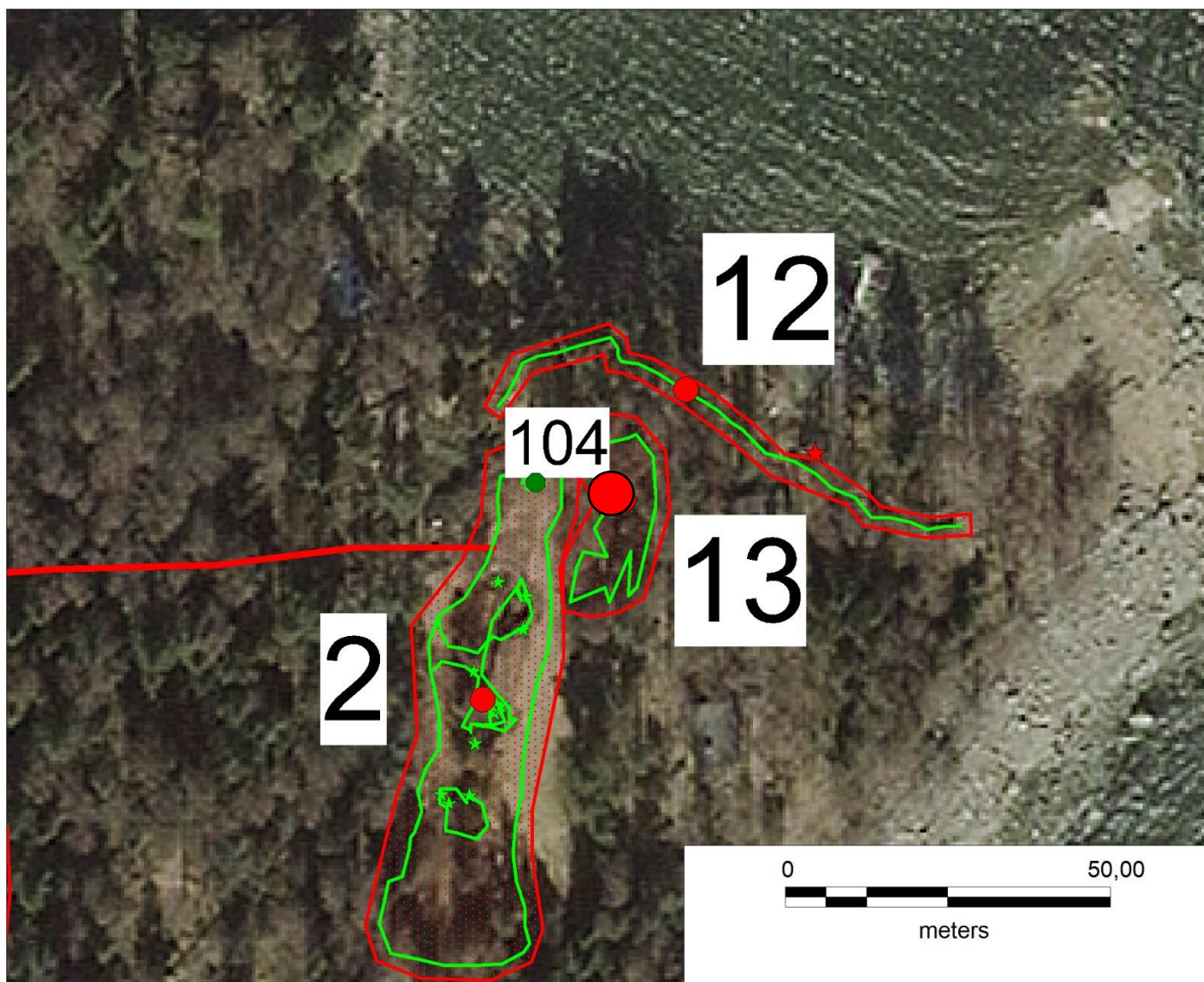
-

Inventointi 2016:

Saaren itä-osassa, kevyen rannikkotykkipatterin rintasuojan itäreunaan on kaivettu kolme vierekkäistä, kookasta kuoppaa, joiden ulkoseinämän muodostaa maalla peitetty kivivalli. 1,5–2 metriä syvien kuoppien käyttötarkoituksesta ei ole tietoja.

Digikuvat

-

- kenttämittaukset
- suojelurajausehdotus
- kohdepiste (kiinteä muinaisjäänös)
- kohdepiste (muu kulttuuriperintökohde)
- viivamainen kohde (kiinteä muinaisjäänös)

HELSINKI Itä-Villingin inventointi	13. ITÄ-VILLINKI KUOPPIA
John Lagerstedt ja Satu Koivisto 2016	mk 1:1000 Taustakartta Maanmittauslaitos
Mittaus ja digitointi Satu Koivisto	Koord.järjestelmä: ETRS-TM35FIN Korkeus: N2000
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

14 Helsinki Itä-Villinki ruokala

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustukset, huoltorakennukset
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1910-luku)
<i>Koordinaatit (ETRS-TM35FIN)</i>	P: 6670573,05 I: 396789,78
<i>Koordinaattien selite</i>	kohteen keskipisteen gps-koordinaatit
<i>Sijainti</i>	Itä-Villingin itään johtavan yhdystien varressa

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

Löfgren Kaj-Erik. 1972. Helsingin merilinnoitusten inventointi.

Manninen, Markus. 2000. Viapori — Merilinnoitus ensimmäisessä maailmansodassa. Helsinki: Sotamuseo, kohde 11

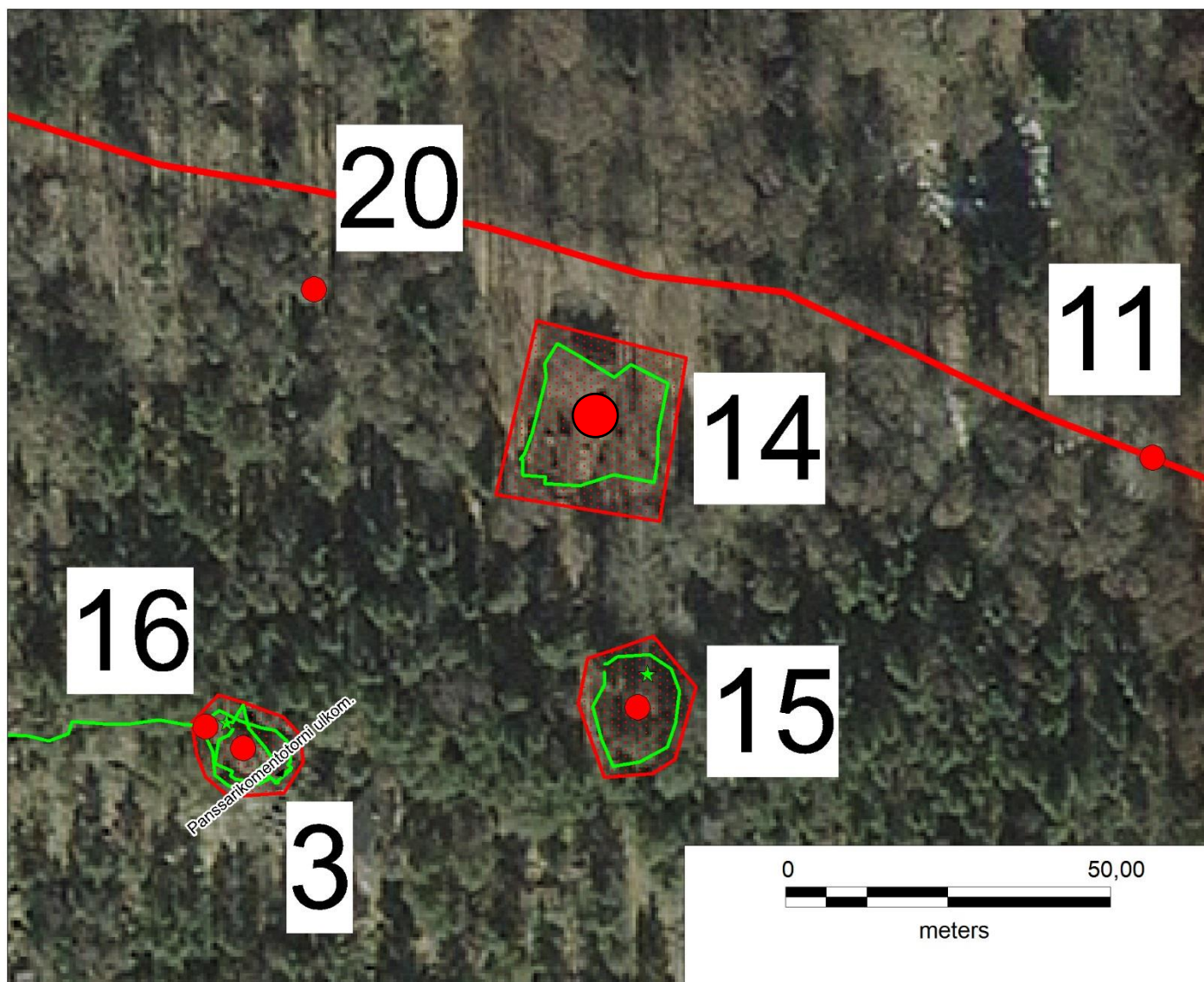
Inventointi 2016:

Saaren keskiosassa, päälaiturilta itään johtavan yhdystien eteläpuolella sijaitsee kesällä 1915 valmistunut keittiö- ja ruokalarakennus.¹¹ Yksikerroksinen hirsirakennus on kooltaan 10 x 19 m. Sen ulkoseinät on verhoiltu vaakalaudoituksella. Kivijalka on muurattu muotoon hakatuista kivistä. Rakennuksessa on kaksi savu-
piippua. Peltikattoa on korjailtu kattohuovalla. Räystäskourut puuttuvat ja syöksytorvet ovat vaurioituneet.

Sisätilat on jaettu seitsemään huoneeseen mutta alkuperäistä huonejakoa ja sisäänkäyntijärjestelyjä on myöhemmin muutettu. Keittiössä on valuraualiesi ja kookas, kiinteästi asennettu keittokattila. Isossa salissa on paikoillaan pyöreä peltiuuni. Lattiat ovat betonia. Sisäkatossa ei näy merkkejä kosteusvaurioista. Muutama ikkunaruuu on rikki ja lähes kaikki sisäikkunat puuttuvat.

Digikuvat AKDG4877:139–149

¹¹ Manninen 2000, 80.

- kenttämittaukset
- suojelurajausehdotus
- kohdepiste (kiinteä muinaisjäänös)
- kohdepiste (muu kulttuuriperintökohde)
- viivamainen kohde (kiinteä muinaisjäänös)

HELSINKI Itä-Villingin inventointi	14. ITÄ-VILLINKI RUOKALA
John Lagerstedt ja Satu Koivisto 2016	mk 1:1000 Taustakartta Maanmittauslaitos
Mittaus ja digitointi Satu Koivisto	Koord.järjestelmä: ETRS-TM35FIN Korkeus: N2000
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

AKDG 4877:141. Itä-Villinki, ruokala. Kuvaaja: J. Lagerstedt.

AKDG 4877:144. Itä-Villinki, ruokala. Kuvaaja: J. Lagerstedt.

AKDG 4877:147. Itä-Villinki, ruokala. Kuvaaja: J. Lagerstedt.

15 Helsinki Itä-Villinki jääkellari

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustukset, huoltorakennukset
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1910-luku)
<i>Koordinaatit (ETRS-TM35FIN)</i>	P: 6670528,15 I: 396796,29
<i>Koordinaattien selite</i>	kohteen keskipisteen gps-koordinaatit
<i>Sijainti</i>	Itä-Villingin ruokalarakennuksen vieressä

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

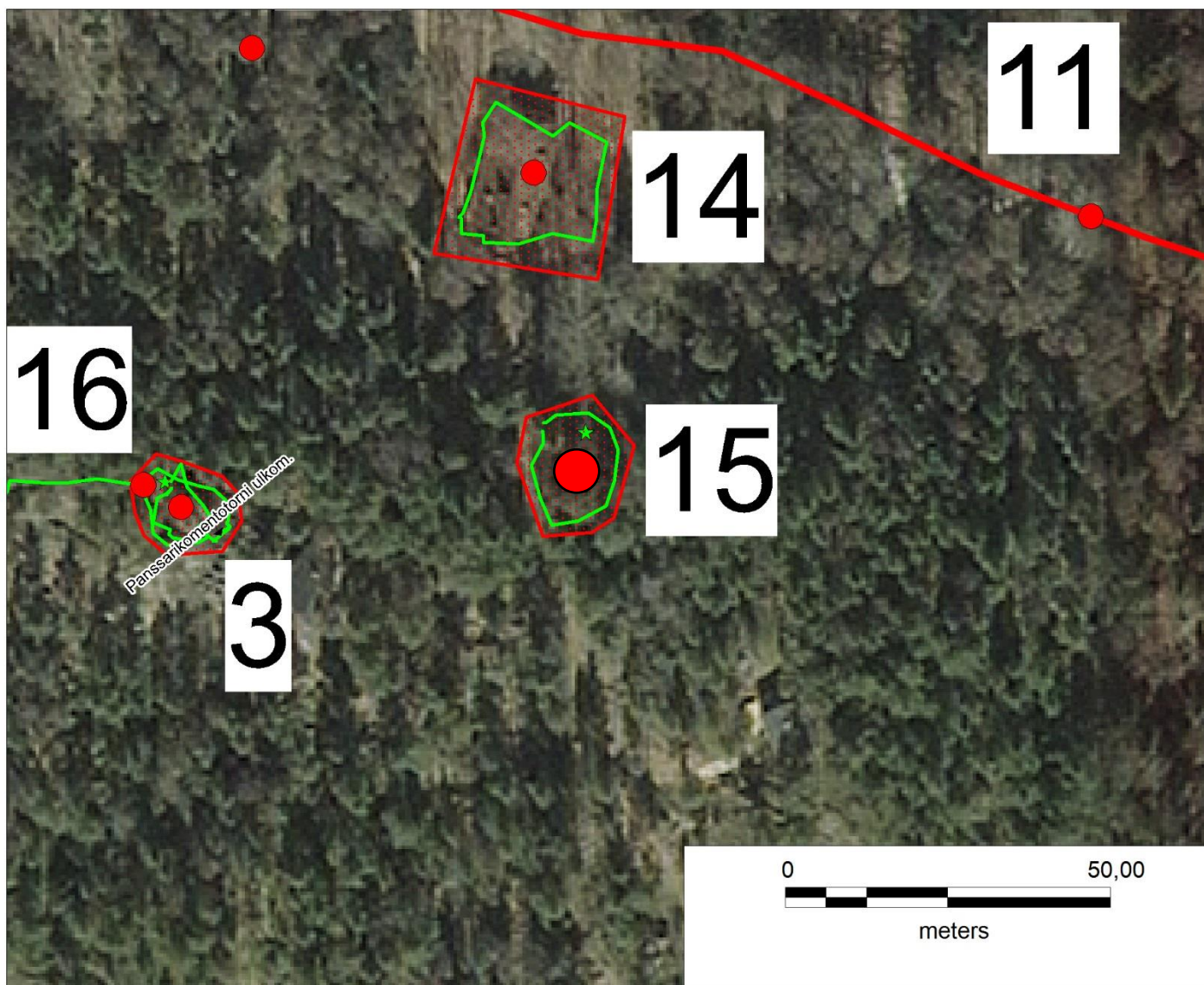
Löfgren Kaj-Erik. 1972. Helsingin merilinnoitusten inventointi.

Manninen, Markus. 2000. Viapori — Merilinnoitus ensimmäisessä maailmansodassa. Helsinki: Sotamuseo, kohde 12

Inventointi 2016:

Saaren keskiosassa, ruokalarakennuksen kaakkoispuolella, tiheän kuusikon varjossa sijaitsee betonista ja kivistä rakennettu, ensimmäisen maailmansodan aikainen, kaksikerroksinen jääkellari. Rakennus on peitetty maakummulla, jonka koko on 9 x 12 m. Sisäänkäynnin puoleinen seinä on muurattu kivistä. Sisätilat ovat betonia ja varastohuone on kooltaan 4 x 7 m. Katto on tuettu harvaan asennetuilla teräspalkeilla ja niiden välissä olevilla betoniholveilla. Huoneen lattiassa on aukko, joka johtaa saman kokoiseen, alempaan varastohuoneeseen.

Digikuvat AKDG4877:150–153

- kenttämittaukset
- suojelurajausehdotus
- kohdepiste (kiinteä muinaisjäännös)
- kohdepiste (muu kulttuuriperintökohde)
- viivamainen kohde (kiinteä muinaisjäännös)

<p>HELSINKI Itä-Villingin inventointi</p> <p>John Lagerstedt ja Satu Koivisto 2016</p>	<p>15. ITÄ-VILLINKI JÄÄKELLARI</p> <p>mk 1:1000 Taustakartta Maanmittauslaitos</p>
<p>Mittaus ja digitointi Satu Koivisto</p>	<p>Koord.järjestelmä: ETRS-TM35FIN Korkeus: N2000</p>
<p>MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT</p>	

AKDG 4877:150. Itä-Villinki, jääkellari. Kuvaaja: J. Lagerstedt.

AKDG 4877:152. Itä-Villinki, jääkellari. Kuvaaja: J. Lagerstedt.

AKDG 4877:153. Itä-Villinki, jääkellari. Kuvaaja: J. Lagerstedt.

16 Helsinki Itä-Villinki betoninen kaapelikaivo

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustukset, huoltorakenteet
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1910-luku)
<i>Koordinaatit (ETRS-TM35FIN)</i>	P: 6670525,24 I: 396730,13
<i>Koordinaattien selite</i>	kohteen keskipisteen gps-koordinaatit
<i>Sijainti</i>	Itä-Villingin panssarikomentotornin vieressä

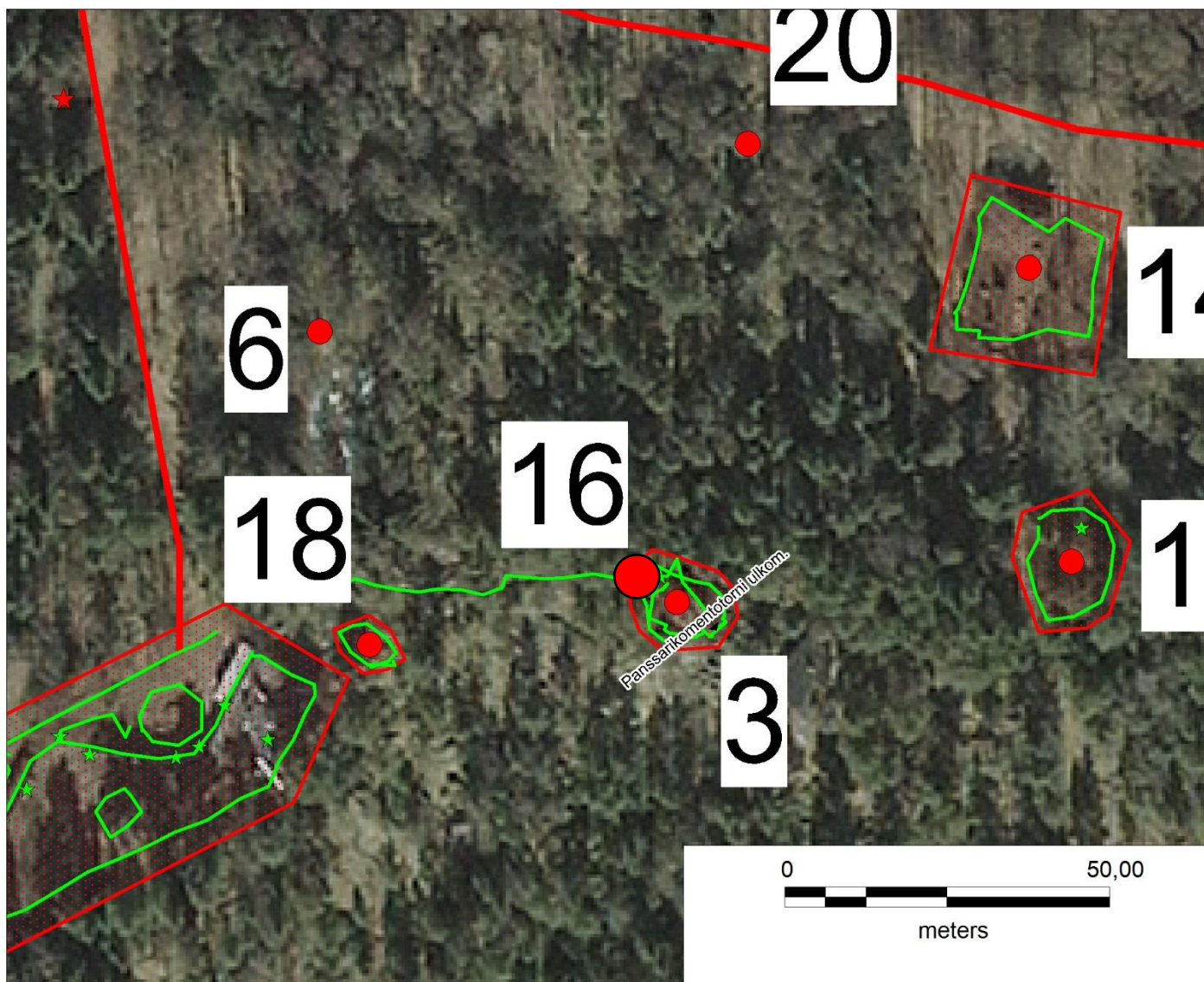
Aiemmat tutkimukset ja löydöt

-

Inventointi 2016:

Saaren keskiosassa terästorniin sijoitetun komentopaikan vieressä on kallion kyljessä betoninen kaapelikaivo. Kaivon halkaisija on 2,5 m. Se on peitetty teräsluukulla. Kaivossa on paikoillaan kytkinrimoja viestiliikennekaapeleiden edelleen kytkemiseen.

Digikuvat AKDG4877:154–157

- kenttämittaukset
- suojelurajausehdotus
- kohdepiste (kiinteä muinaisjäänös)
- kohdepiste (muu kulttuuriperintökohde)
- viivamainen kohde (kiinteä muinaisjäänös)

<p>HELSINKI Itä-Villingin inventointi</p> <p>John Lagerstedt ja Satu Koivisto 2016</p>	<p>16. ITÄ-VILLINKI BETONINEN KAAPELIKAIVO</p> <p>mk 1:1000 Taustakartta Maanmittauslaitos</p>
<p>Mittaus ja digitointi Satu Koivisto</p>	<p>Koord.järjestelmä: ETRS-TM35FIN Korkeus: N2000</p>
<p>MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT</p>	

AKDG 4877:154. Itä-Villinki, kaapelikaivo.
Kuvaaja: J. Lagerstedt.

AKDG 4877:155. Itä-Villinki, kaapelikaivo.
Kuvaaja: J. Lagerstedt.

AKDG 4877:157. Itä-Villinki, kaapelikaivo.
Kuvaaja: J. Lagerstedt.

17 Helsinki Itä-Villinki kivistä muurattu seinämä

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	kivirakenteet
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1910-luku?)
<i>Koordinaatit (ETRS-TM35FIN)</i>	P: 6670523,61 I: 396539,79
<i>Koordinaattien selite</i>	kohteen keskipisteen gps-koordinaatit
<i>Sijainti</i>	Itä-Villingin varuskunnan suojatunneleille vievän tien vieressä

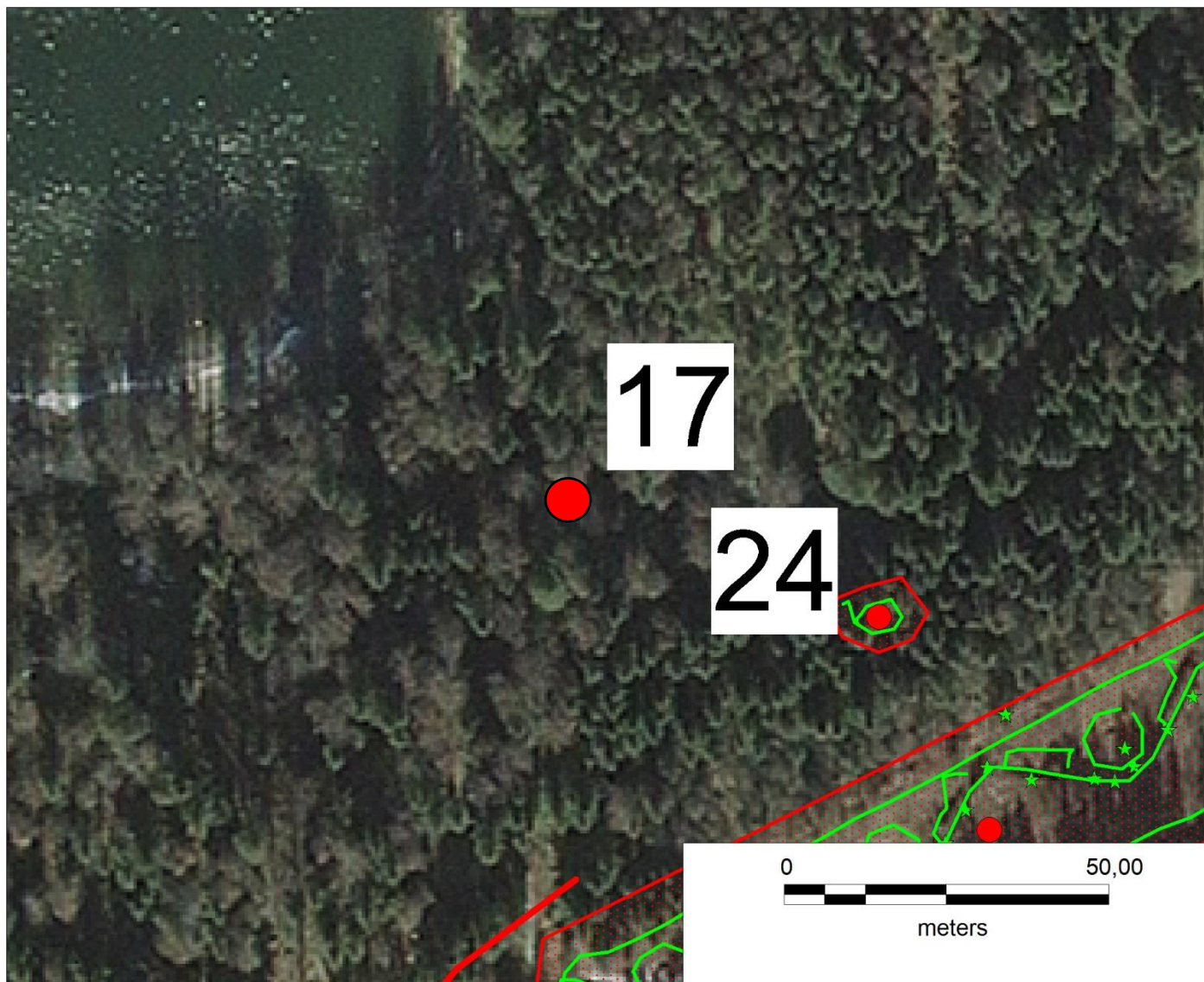
Aiemmat tutkimukset ja löydöt

-

Inventointi 2016:

Saaren pohjoisosassa, varuskunnan suojatunneleille johtavan tien varressa on rinteessä maahan kaivettu 2,5 x 2,5 m kokoinen kuoppa, jonka länsiseinämä on muurattu kivistä. Kivimuurin pituus on 4 m ja korkeus 1 m. Muurin keskiosassa on alareunassa viemäriputken aukko. Rakenteen käyttötarkoitus ja rakennusajan-kohta eivät ole selvillä. Muuraustyön jälki on samanlaista kuin ensimmäisen maailmansodan aikaisissa rakenteissa (vrt. valonheittimen rata tai jääkellari).

Digikuvat AKDG4877:158

- kenttämittaukset
- suojelurajausehdotus
- kohdepiste (kiinteä muinaisjäänös)
- kohdepiste (muu kulttuuriperintökohde)
- viivamainen kohde (kiinteä muinaisjäänös)

<p>HELSINKI Itä-Villingin inventointi</p> <p>John Lagerstedt ja Satu Koivisto 2016</p>	<p>17. ITÄ-VILLINKI KIVESTÄ MUURATTU SEINÄMÄ</p> <p>mk 1:1000 Taustakartta Maanmittauslaitos</p>
<p>Mittaus ja digitointi Satu Koivisto</p>	<p>Koord.järjestelmä: ETRS-TM35FIN Korkeus: N2000</p>
<p>MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT</p>	

18 Helsinki Itä-Villinki betonivalulla tasattu kallioalue

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustukset, betonirakenteet
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1910-luku?)
<i>Koordinaatit (ETRS-TM35FIN)</i>	P: 6670515,39 I: 396688,79
<i>Koordinaattien selite</i>	kohteen keskipisteen gps-koordinaatit
<i>Sijainti</i>	Itä-Villingin raskaan patterin itäpuolella

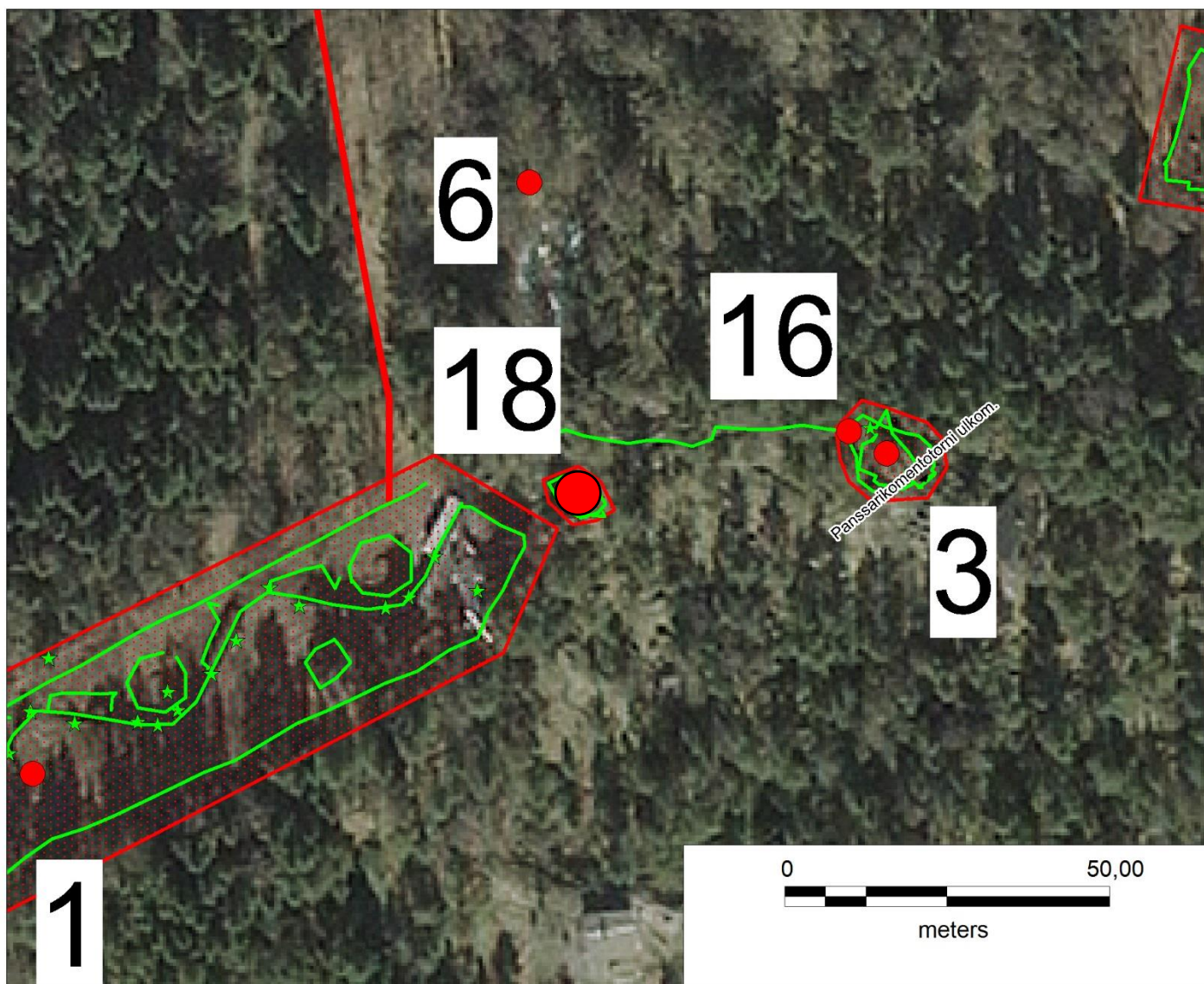
Aiemmat tutkimukset ja löydöt

-

Inventointi 2016:

Saaren keskiosassa raskaan rannikkotykkipatterin itäpuolella on avokallion pintaa tasattu betonivalulla, jonka koko on 6 x 8 m ja paksuus 15–30 cm. Sen käyttötarkoituksesta ei ole tietoja.

Digikuvat AKDG4877:159

- kenttämittaukset
- suojelurajausehdotus
- kohdepiste (kiinteä muinaisjäännös)
- kohdepiste (muu kulttuuriperintökohde)
- viivamainen kohde (kiinteä muinaisjäännös)

HELSINKI Itä-Villingin inventointi	18. ITÄ-VILLINKI BETONIVALULLA TASATTU KALLIOALUE
John Lagerstedt ja Satu Koivisto 2016	mk 1:1000 Taustakartta Maanmittauslaitos
Mittaus ja digitointi Satu Koivisto	Koord.järjestelmä: ETRS-TM35FIN Korkeus: N2000
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

19 Helsinki Itä-Villinki rakennuksen perusta

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustukset, huoltorakennukset
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1910-luku)
<i>Koordinaatit (ETRS-TM35FIN)</i>	P: 6670674,85 I: 396587,34
<i>Koordinaattien selite</i>	kohteen keskipisteen gps-koordinaatit
<i>Sijainti</i>	Itä-Villingin pohjoisrannalla

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

Löfgren Kaj-Erik. 1972. Helsingin merilinnoitusten inventointi.

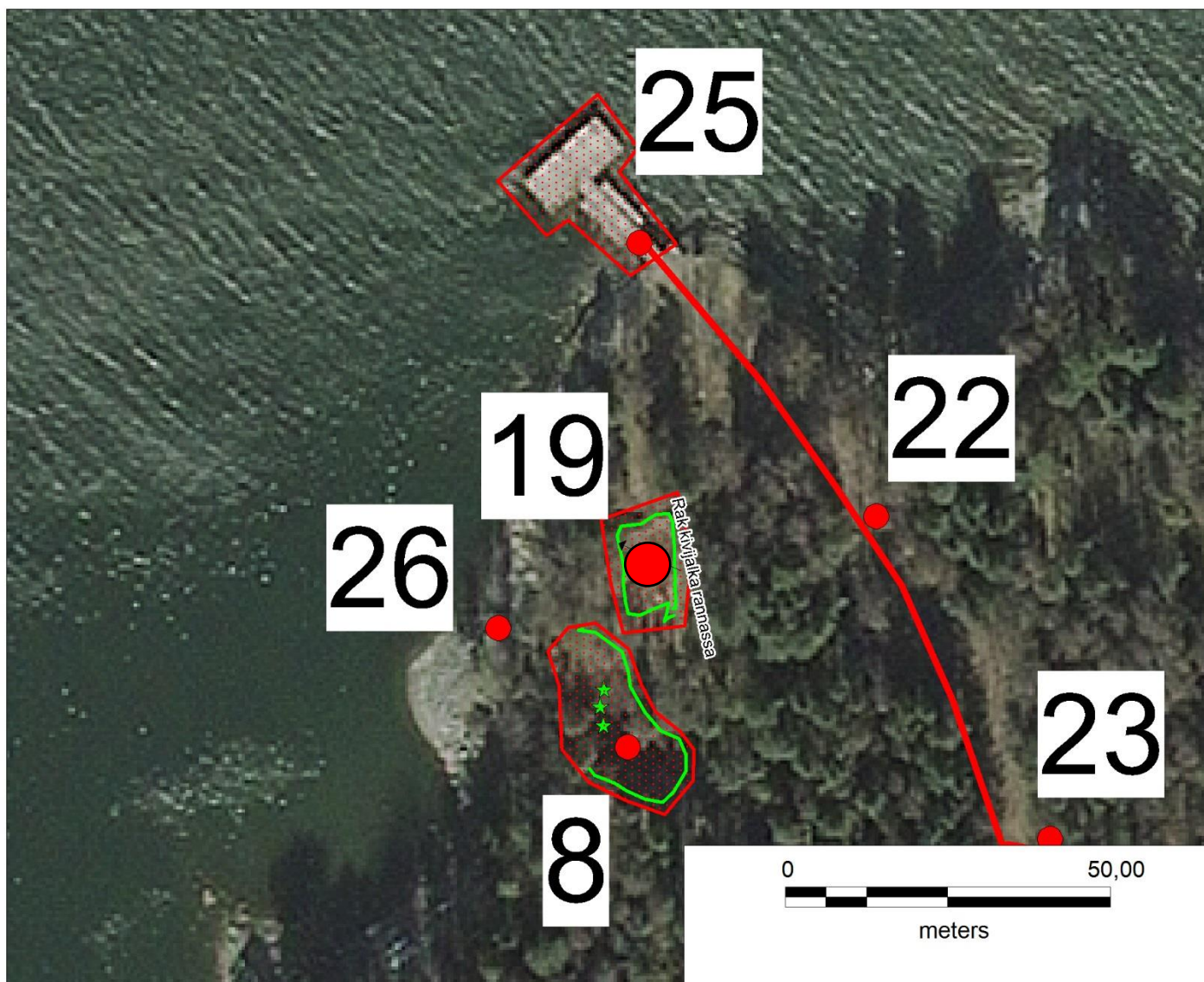
Manninen, Markus. 2000. Viapori — Merilinnoitus ensimmäisessä maailmansodassa. Helsinki: Sotamuseo, kohde 18

Inventointi 2016:

Saaren pohjoisrannan tunnelisuojan edustalla on 10 x 18 m kokoinen kivistä muurattu rakennuksen perusta. Vuoden 2000 inventoinnin mukaan kyseessä on saunarakennus.¹²

Digikuvat AKDG4877:160

¹² Manninen 2000, 78.

- kenttämittaukset
- suojelurajausehdotus
- kohdepiste (kiinteä muinaisjäänös)
- kohdepiste (muu kulttuuriperintökohde)
- viivamainen kohde (kiinteä muinaisjäänös)

<p>HELSINKI Itä-Villingin inventointi</p> <p>John Lagerstedt ja Satu Koivisto 2016</p>	<p>19. ITÄ-VILLINKI RAKENNUKSEN PERUSTA</p> <p>mk 1:1000 Taustakartta Maanmittauslaitos</p>
<p>Mittaus ja digitointi Satu Koivisto</p>	<p>Koord.järjestelmä: ETRS-TM35FIN Korkeus: N2000</p>
<p>MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT</p>	

AKDG 4877:158. Itä-Villinki, kivimuuri. Kuvaaja: J. Lagerstedt.

AKDG 4877:159. Itä-Villinki, betonitasanne raskaan patterin vieressä. Kuvaaja: J. Lagerstedt.

AKDG 4877:160. Itä-Villinki, rakennuksen perusta. Kuvaaja: J. Lagerstedt.

20 Helsinki Itä-Villinki kasarmin perustukset

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustukset, huoltorakennukset
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1910-luku)
<i>Koordinaatit (ETRS-TM35FIN)</i>	P: 6670592,08 I: 396746,72
<i>Koordinaattien selite</i>	kohteen keskipisteen gps-koordinaatit
<i>Sijainti</i>	Itä-Villingin ruokalan länsipuolella

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

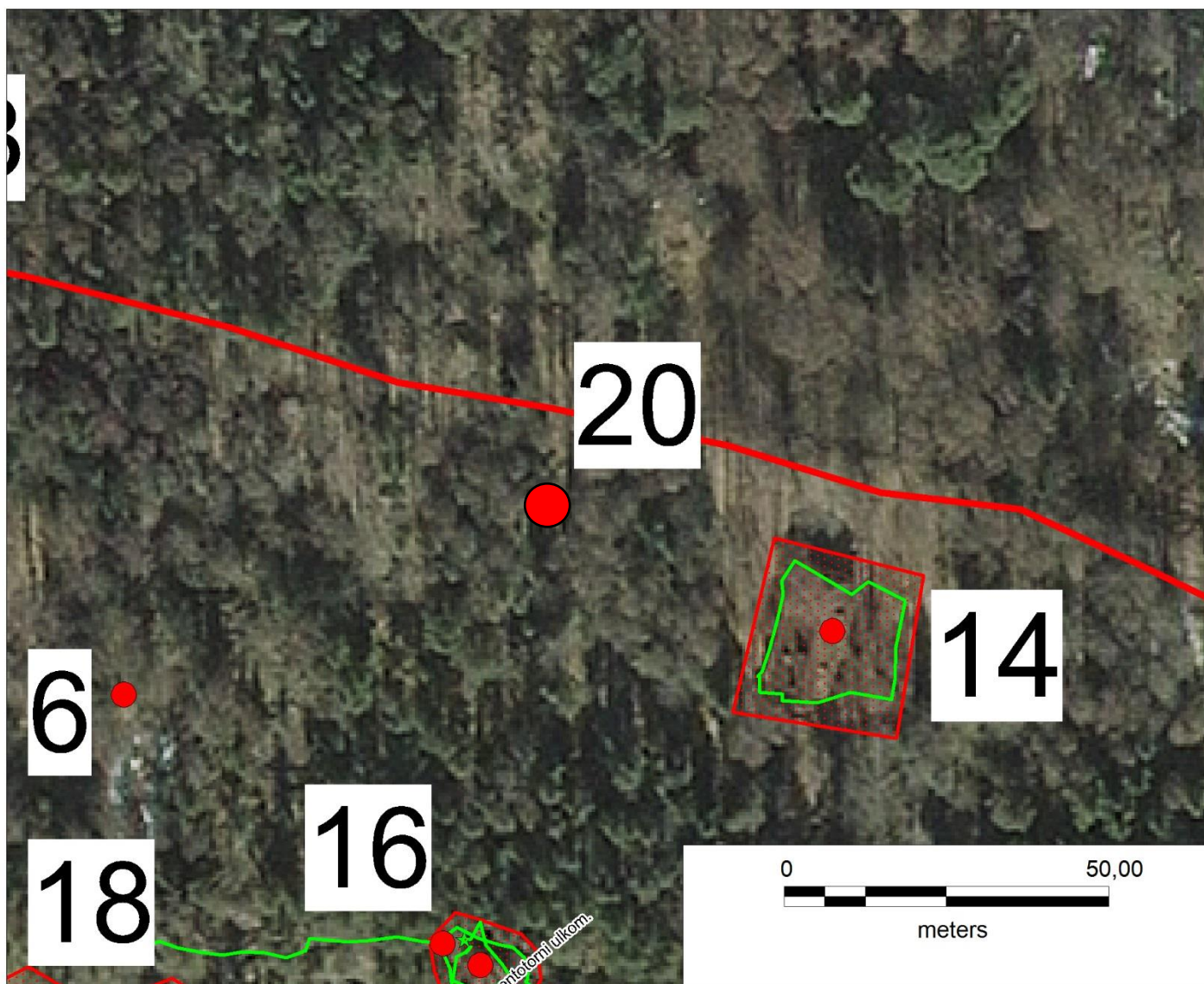
Löfgren Kaj-Erik. 1972. Helsingin merilinnoitusten inventointi.

Manninen, Markus. 2000. Viapori — Merilinnoitus ensimmäisessä maailmansodassa. Helsinki: Sotamuseo, kohde 20

Inventointi 2016:

Saaren keskiosassa, päälaiturilta itään johtavan yhdystien eteläpuolella, ruokalarakennuksen länsipuolella on tiheän metsän peittämä, kivistä muurattu kasarmirakennuksen perusta, jonka koko on 15 x 40 m.

Digikuvat AKDG4877:161

- kenttämittaukset
 - suojelurajausehdotus
 - kohdepiste (kiinteä muinaisjäännös)
 - kohdepiste (muu kulttuuriperintökohde)
 - viivamainen kohde (kiinteä muinaisjäännös)
- N**
↑

HELSINKI Itä-Villingin inventointi	20. ITÄ-VILLINKI KASARMIN PERUSTUKSET
John Lagerstedt ja Satu Koivisto 2016	mk 1:1000 Taustakartta Maanmittauslaitos
Mittaus ja digitointi Satu Koivisto	Koord.järjestelmä: ETRS-TM35FIN Korkeus: N2000
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

21 Helsinki Itä-Villinki kaivo

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustukset, huoltorakenteet
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1910-luku)
<i>Koordinaatit (ETRS-TM35FIN)</i>	P: 6670301,75 I: 396354,92
<i>Koordinaattien selite</i>	kohteen keskipisteen gps-koordinaatit
<i>Sijainti</i>	Itä-Villingin valonheittimen suoja-aseman edessä

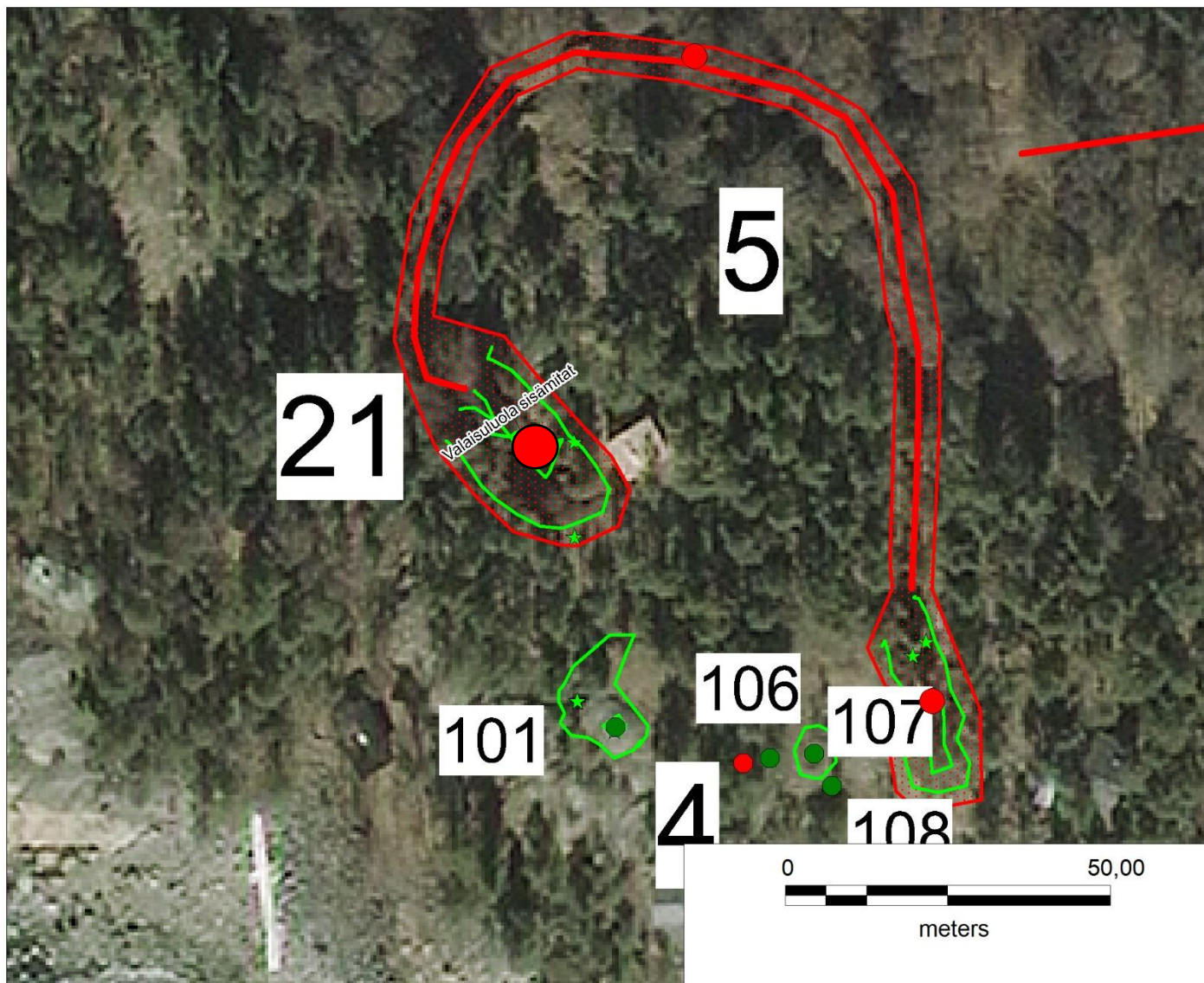
Aiemmat tutkimukset ja löydöt

-

Inventointi 2016:

Saaren länsiosassa sijaitsevan valonheittimen suoja-asemaan johtavassa kalliorotkossa on vesikaivo. Maanpäällinen betonista valettu osa on pohjamuodoltaan kahdeksankulmainen. Todennäköisesti ensimmäisen maailmansodan ajalta.

Digikuvat AKDG4877:162

- kenttämittaukset
- suojelurajausehdotus
- kohdepiste (kiinteä muinaisjäänös)
- kohdepiste (muu kulttuuriperintökohde)
- viivamainen kohde (kiinteä muinaisjäänös)

HELSINKI Itä-Villingin inventointi	21. ITÄ-VILLINKI KAIVO
John Lagerstedt ja Satu Koivisto 2016	mk 1:1000 Taustakartta Maanmittauslaitos
Mittaus ja digitointi Satu Koivisto	Koord.järjestelmä: ETRS-TM35FIN Korkeus: N2000
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

22 Helsinki Itä-Villinki kaivo

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustukset, huoltorakenteet
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1910-luku)
<i>Koordinaatit (ETRS-TM35FIN)</i>	P: 6670682,05 I: 396622,13
<i>Koordinaattien selite</i>	kohteen keskipisteen gps-koordinaatit
<i>Sijainti</i>	Itä-Villingin päälaiturin eteläpuolella

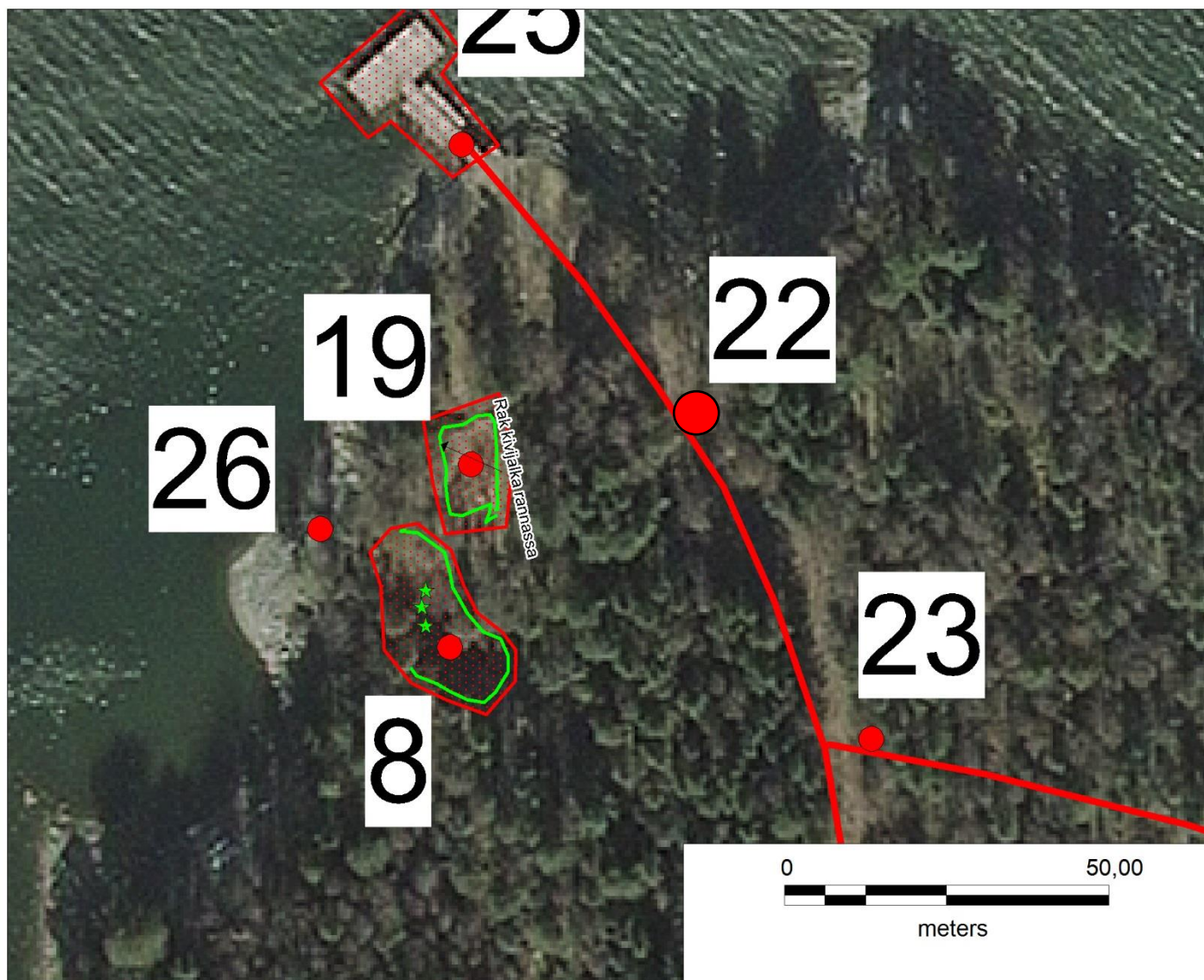
Aiemmat tutkimukset ja löydöt

-

Inventointi 2016:

Saaren pohjoisrannan päälaiturin vieressä on vesikaivo. Maanpäällinen betonista valettu osa on pohjamuodoltaan kuusikulmainen. Maanalainen osa on tuettu kivillä. Todennäköisesti ensimmäisen maailmansodan ajalta.

Digikuvat AKDG4877:163–165

- kenttämittaukset
- suojelurajausehdotus
- kohdepiste (kiinteä muinaisjäänös)
- kohdepiste (muu kulttuuriperintökohde)
- viivamainen kohde (kiinteä muinaisjäänös)

HELSINKI Itä-Villingin inventointi	22. ITÄ-VILLINKI KAIVO
John Lagerstedt ja Satu Koivisto 2016	mk 1:1000 Taustakartta Maanmittauslaitos
Mittaus ja digitointi Satu Koivisto	Koord.järjestelmä: ETRS-TM35FIN Korkeus: N2000
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

AKDG 4877:161. Itä-Villinki, kaivosarmin perusta. Kuvaaja: J. Lagerstedt.

AKDG 4877:162. Itä-Villinki, kaivovalonheittimen suoja-aseman edustalla. Kuvaaja: J. Lagerstedt.

AKDG 4877:165. Itä-Villinki, kaivopäälaiturin lähistöllä. Kuvaaja: S. Koivisto.

23 Helsinki Itä-Villinki kaivo

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustukset, huoltorakenteet
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1910-luku)
<i>Koordinaatit (ETRS-TM35FIN)</i>	P: 6670632,71 I: 396648,76
<i>Koordinaattien selite</i>	kohteen keskipisteen gps-koordinaatit
<i>Sijainti</i>	Itä-Villingin päälaiturilta raskaalle patterille johtavan tien itäpuolella

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

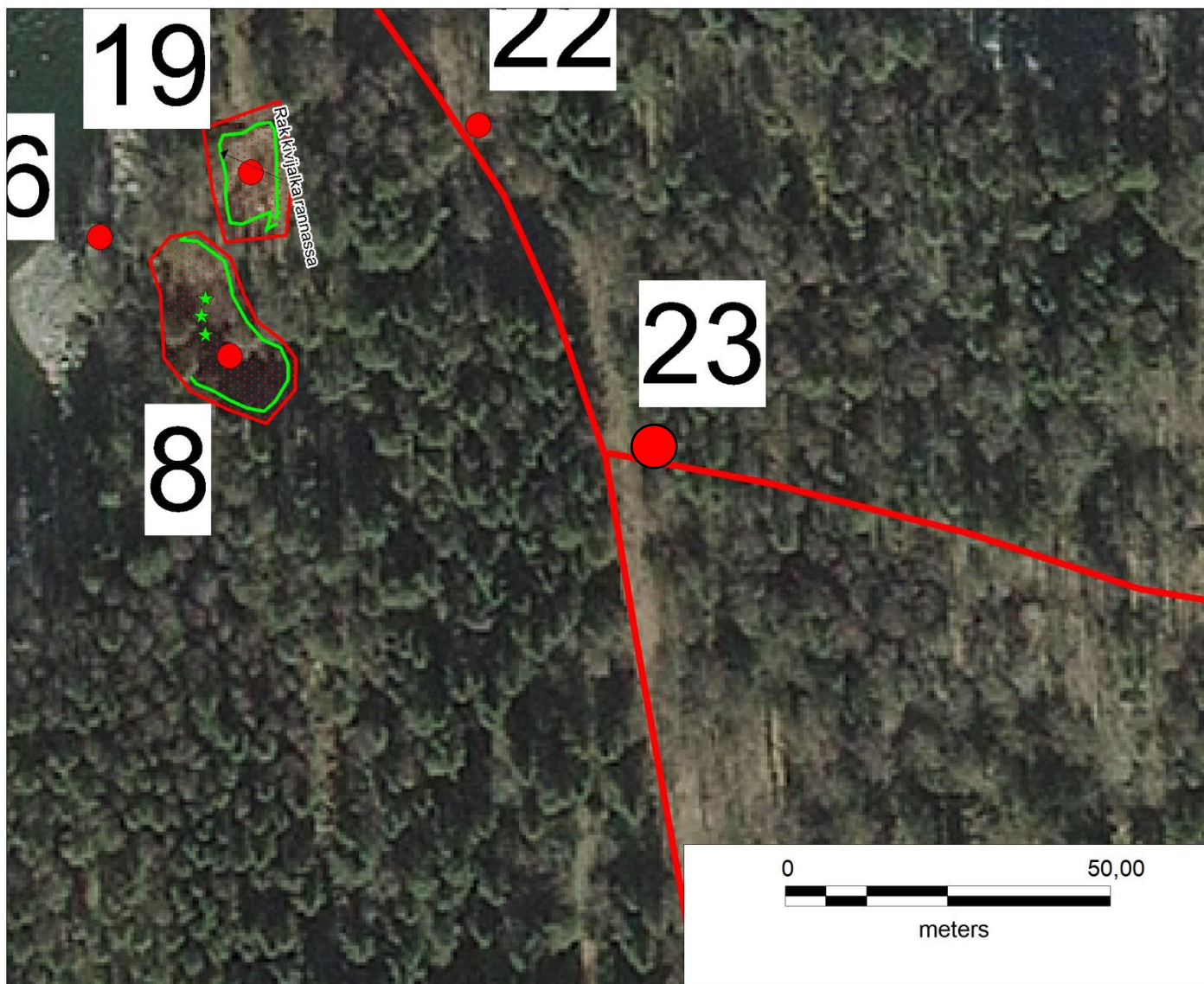
-

Inventointi 2016:

Päälaiturilta raskaalle rannikkotykkipatterille johtavan tien itäpuolella on maan päällisiltä osiltaan betonirakenteinen kaivo.

Digikuvat

-

- kenttämittaukset
- suojelurajausehdotus
- kohdepiste (kiinteä muinaisjäännös)
- kohdepiste (muu kulttuuriperintökohde)
- viivamainen kohde (kiinteä muinaisjäännös)

HELSINKI Itä-Villingin inventointi	23. ITÄ-VILLINKI KAIVO
John Lagerstedt ja Satu Koivisto 2016	mk 1:1000 Taustakartta Maanmittauslaitos
Mittaus ja digitointi Satu Koivisto	Koord.järjestelmä: ETRS-TM35FIN Korkeus: N2000
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

24 Helsinki Itä-Villinki betonitehdas

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	valmistuspaikat
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1910-luku)
<i>Koordinaatit (ETRS-TM35FIN)</i>	P: 6670505,54 I: 396588,20
<i>Koordinaattien selite</i>	kohteen keskipisteen gps-koordinaatit
<i>Sijainti</i>	Itä-Villingin raskaan patterin pohjoispuolella

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

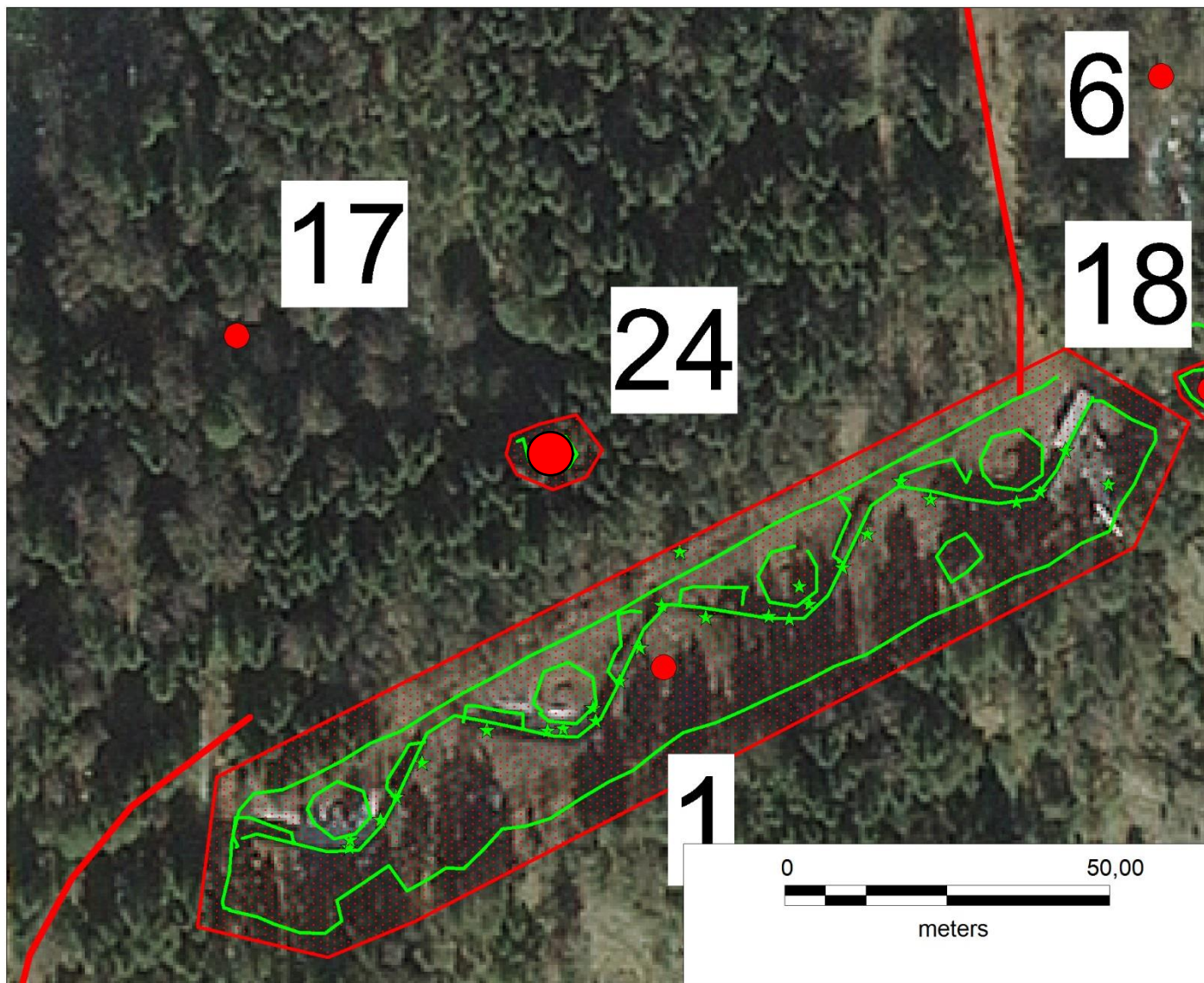
Löfgren Kaj-Erik. 1972. Helsingin merilinnoitusten inventointi.

Manninen, Markus. 2000. Viapori — Merilinnoitus ensimmäisessä maailmansodassa. Helsinki: Sotamuseo, kohde 16 (oletettu hävinneen)

Inventointi 2016:

Saaren keskiosassa, raskaan rannikkotykkipatterin pohjoispuolella, kuusimetsässä sijaitsee ensimmäisen maailmansodan aikainen betonitehtaan jalusta, jonka koko on 2,5 x 3 m ja korkeus on 1,5 m. Perustuksen ympäristössä on tynnyrin muotoon kovettuneita betonin kappaleita.

Digikuvat AKDG4877:166–171

- kenttämittaukset
- suojelurajausehdotus
- kohdepiste (kiinteä muinaisjäännös)
- kohdepiste (muu kulttuuriperintökohde)
- viivamainen kohde (kiinteä muinaisjäännös)

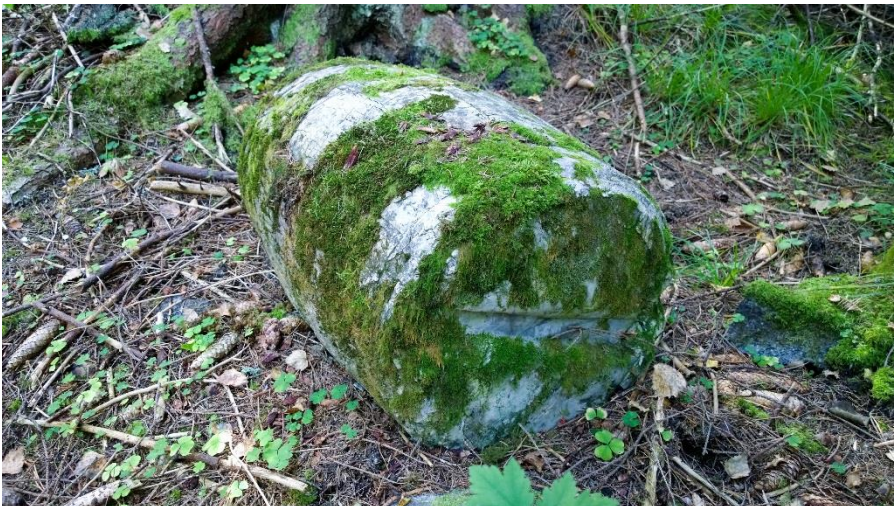
HELSINKI Itä-Villingin inventointi	24. ITÄ-VILLINKI BETONITEHDAS
John Lagerstedt ja Satu Koivisto 2016	mk 1:1000 Taustakartta Maanmittauslaitos
Mittaus ja digitointi Satu Koivisto	Koord.järjestelmä: ETRS-TM35FIN Korkeus: N2000
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

AKDG 4877:170. Itä-Villinki, betonitehdas. Kuvaaja: J. Lagerstedt.

AKDG 4877:162. Itä-Villinki, betonitehdas. Kuvaaja: J. Lagerstedt.

AKDG 4877:171. Itä-Villinki, betonitehdas. Kuvaaja: S. Koivisto.

25 Helsinki Itä-Villinki päälaituri

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	kulkuväylät, laiturit
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1910-luku)
<i>Koordinaatit (ETRS-TM35FIN)</i>	P: 6670723,88 I: 396585,87
<i>Koordinaattien selite</i>	kohteen gps-koordinaatit
<i>Sijainti</i>	Itä-Villingin pohjoisrannalla

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

-

Inventointi 2016:

Saaren pohjoisrannalla sijaitseva päälaituri on uusittu mutta harkkokivirakenteiset kivimuurit ovat ensimmäisen maailmansodan ajalta.

Digikuvat AKDG4877:172–175

- kenttämittaukset
- suojelurajausehdotus
- kohdepiste (kiinteä muinaisjäänös)
- kohdepiste (muu kulttuuriperintökohde)
- viivamainen kohde (kiinteä muinaisjäänös)

HELSINKI Itä-Villingin inventointi	25. ITÄ-VILLINKI PÄÄLAITURI
John Lagerstedt ja Satu Koivisto 2016	mk 1:1000 Taustakartta Maanmittauslaitos
Mittaus ja digitointi Satu Koivisto	Koord.järjestelmä: ETRS-TM35FIN Korkeus: N2000
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

AKDG 4877:173. Itä-Villinki, pää-
laituri. Kuvaaja: J. Lagerstedt.

AKDG 4877:172. Itä-Villinki, pää-
laituri. Kuvaaja: J. Lagerstedt.

AKDG 4877:175. Itä-Villinki, pää-
laituri. Kuvaaja: S. Koivisto.

26 Helsinki Itä-Villinki laiturin jäännökset

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	kulkuväylät, laiturit
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1910-luku)
<i>Koordinaatit (ETRS-TM35FIN)</i>	P: 6670664,94 I: 396564,27
<i>Koordinaattien selite</i>	kohteen keskipisteen gps-koordinaatit
<i>Sijainti</i>	Itä-Villingin pohjoisrannalla

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

-

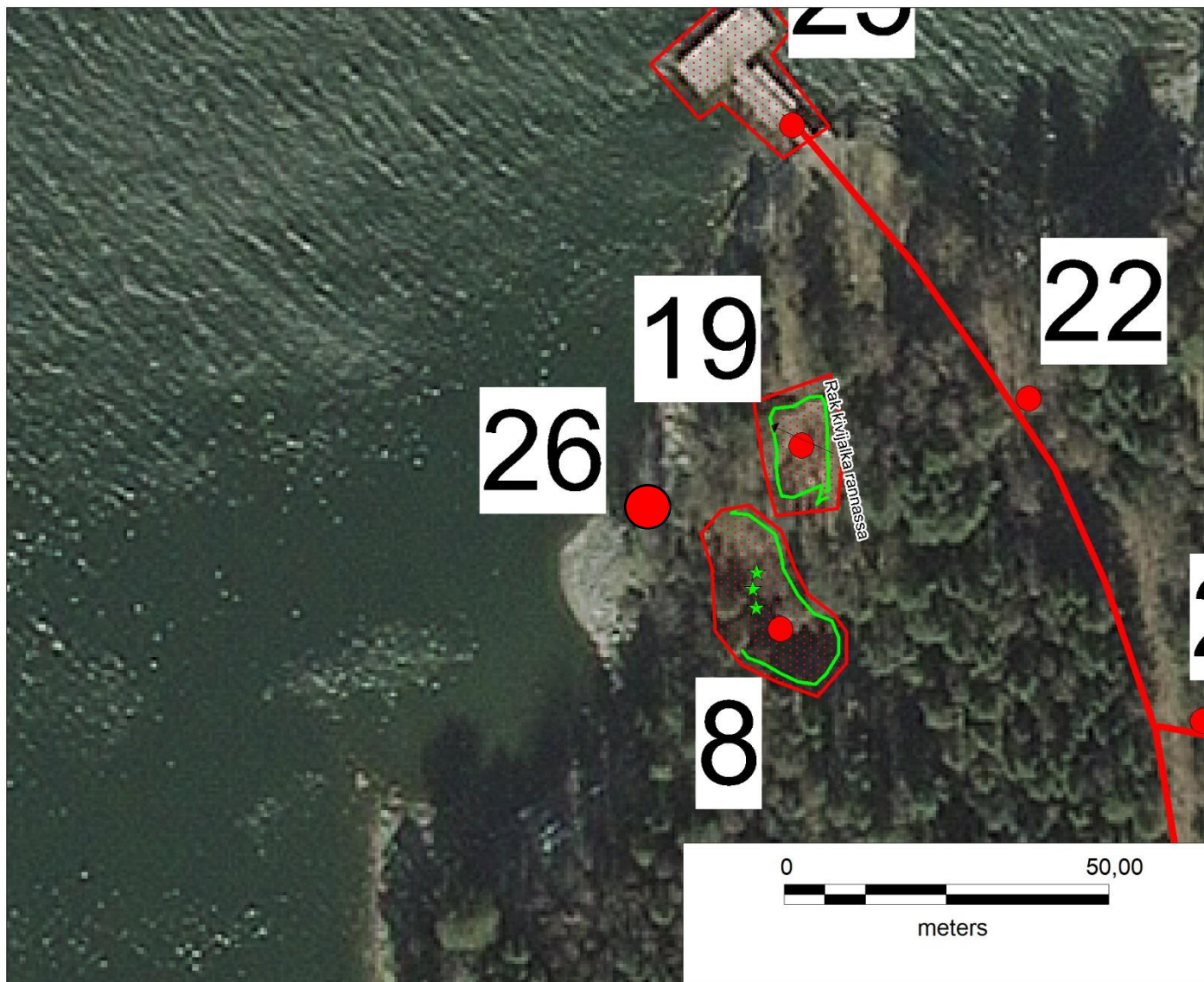
Inventointi 2016:

Saaren pohjoisrannalla sijaitsevan tunnelisuojan edustalla on laiturin jäännökset. Jäljellä on enää laiturin 2 m leveä kivisilta, joka on osin luhistunut. Laiturin juurelta alkaa kaapelikaivanto.

Digikuvat AKDG4877:176

AKDG 4877:176. Itä-Villinki, laiturin raunio. Kuvaaja: J. Lagerstedt.

- kenttämittaukset
- suojelurajausehdotus
- kohdepiste (kiinteä muinaisjäänös)
- kohdepiste (muu kulttuuriperintökohde)
- viivamainen kohde (kiinteä muinaisjäänös)

<p>HELSINKI Itä-Villingin inventointi</p> <p>John Lagerstedt ja Satu Koivisto 2016</p>	<p>26. ITÄ-VILLINKI LAITURIN JÄÄNNÖKSET</p> <p>mk 1:1000 Taustakartta Maanmittauslaitos</p>
<p>Mittaus ja digitointi Satu Koivisto</p>	<p>Koord.järjestelmä: ETRS-TM35FIN Korkeus: N2000</p>
<p>MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT</p>	

MUUT KULTTUURIPERINTÖKOhteet:

100. Helsinki Itä-Villinki 100 mm:n tornikanuunapatteri

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	muu kulttuuriperintökohde
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustukset, tykkipatterit
<i>Ajoitus</i>	moderni
<i>Koordinaatit (ETRS-TM35FIN)</i>	P: 6670314,82 I: 396780,89
<i>Koordinaattien selite</i>	etelärannan tykkiaseman n:o 102 keskipisteen gps-koordinaatit
<i>Sijainti</i>	ks. alakohteet

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

Enqvist, Ove. 1999. Itsenäisen Suomen rannikkotykit 1918–1998. Helsinki: Sotamuseo.

Inventointi 2016:

Itä-Villinkiin rakennettiin 1970-luvun alussa neljän tykin hajasijoitettu patteri, jonka aseistuksena olivat 100 mm:n 56 kaliiperin kanuunat, jotka oli sijoitettu neuvostoliittolaisen T-55 panssarivaunun tykkitorneihin (100 56 TK).¹³ Tornien alle oli tehty betoniset kasemattitilat. Tykit ja tornit poistettiin 2010-luvulla. Nykyään tykkikasemattien päällä on teräslevyillä peitetyt pyöreät aukot. Sisäänkäynneissä on teräsverkkoportit. Kaikki Itä-Villingin 100 56 TK -asemat on lukittu eikä niitä tutkittu sisältä. Patterissa on seuraavat tykkiasemat (alakohteet):

101. (P: 6670258,87 I: 396367,45), 100 56 TK -tykkiasema, joka sijaitsee saaren länsiosassa korkean kallion huipulla, ensimmäisen maailmansodan aikaisen valonheittinaseman valaisuaseman länsipuolella. Sisäänkäynti on kallion kyljessä betoniseinässä. Tykki ja torni on poistettu.

102. (P: 6670314,82 I: 396780,89), 100 56 TK -tykkiasema, joka sijaitsee saaren keskiosan eteläisellä rantakalliolla. Sisäänkäynti on louhittu kallioon ja peitetty alkuosasta puisella vajalla ja loppupäästä betonilla. Sisäänkäynnin lattia on soraa jossa on betonilaatat kulkuväylän kohdalla. Tykki ja torni on poistettu.

Tykkiaseman länsipuolella on lähipuolustusasema, jonka ampuma-aukko on betonisessa aseseinässä. Aseaman ampumasektorin keskisuunta on 220°. Katolla on betonirakenteinen luukku.

103. (P: 6670465,12 I: 397003,84), 100 56 TK -tykkiasema, joka sijaitsee saaren itäosassa ensimmäisen maailmansodan aikaisen miehistö- ja ammussuojan kyljessä. Sisäänkäynti on louhittu kallioon ja katettu betonilla. Tykki ja torni on poistettu.

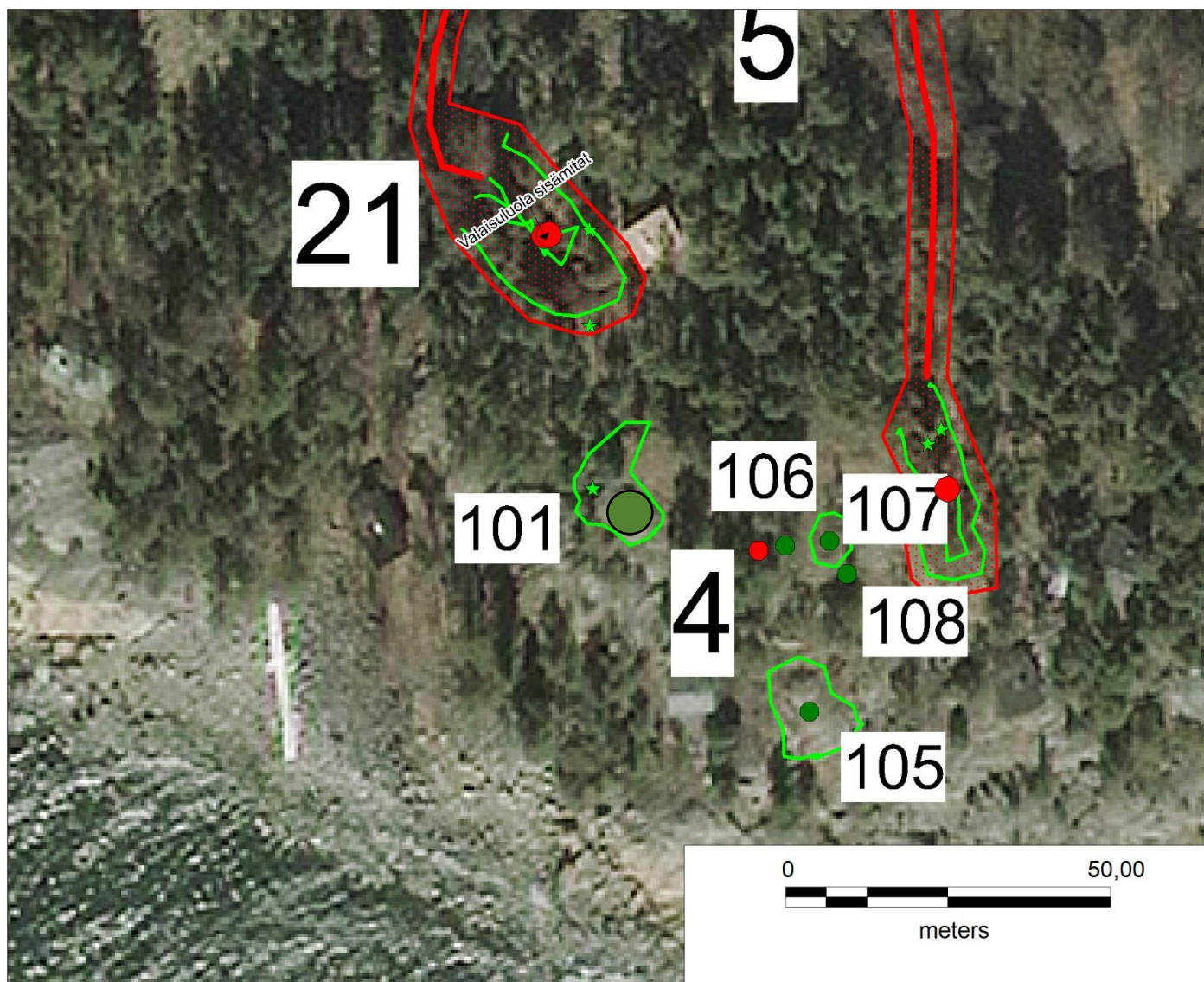
104. (P: 6670565,37 I: 397079,25), 100 56 TK -tykkiasema, joka sijaitsee saaren itäosassa kevyen rannikkotykkipatterin pohjoispäässä. Tornitykki on asennettu ensimmäisen maailmansodan aikaiseen 75 mm:n tykkiasemaan, joka on peitetty betonirakenteilla. Sisäänkäynti on

¹³ Enqvist 1999,216-218.

ensimmäisen maailmansodan aikaisen patterin katetussa suojatilassa. Tykki ja torni on poistettu.

Digikuvat

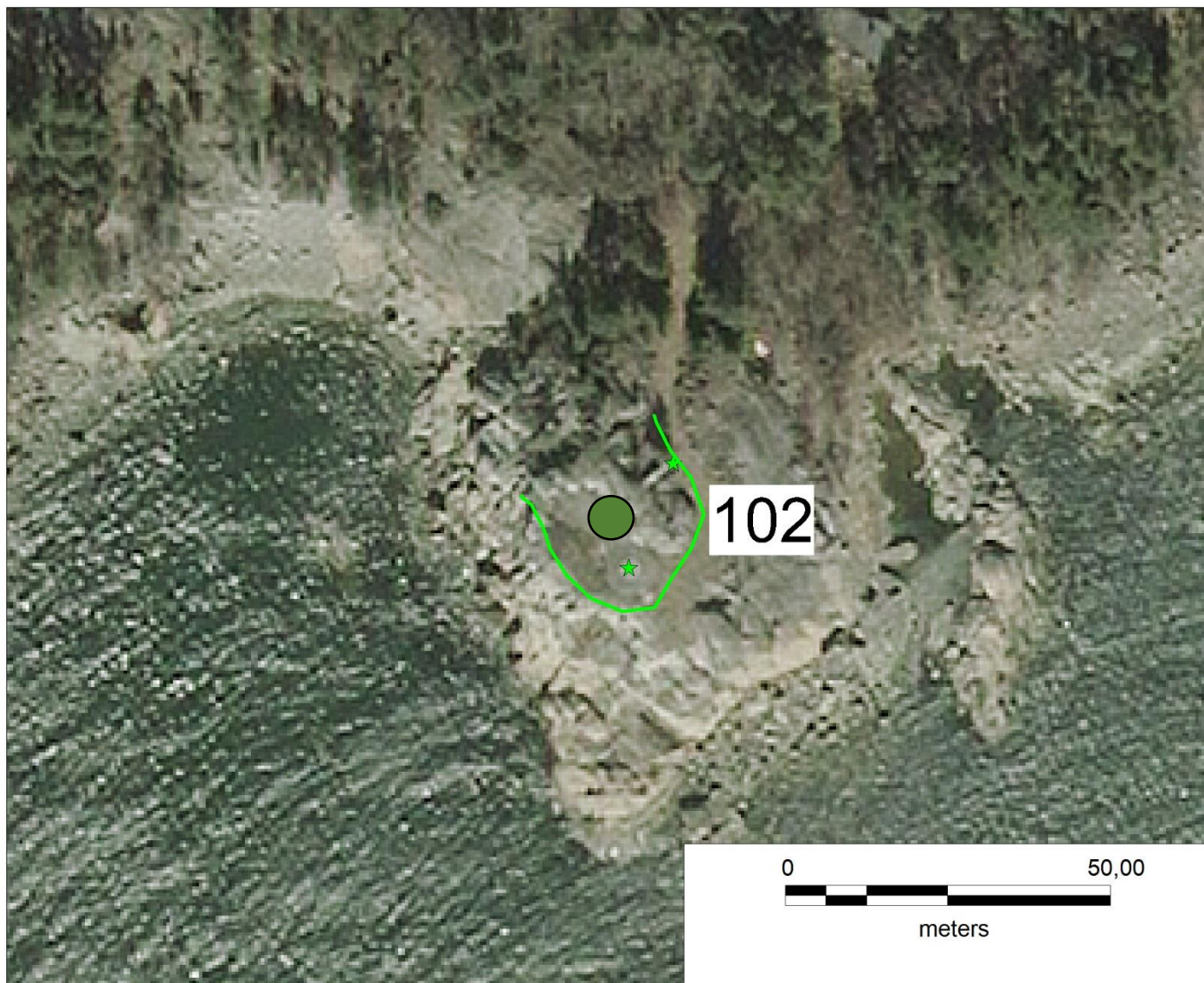
AKDG4877:177–189

- kenttämittaukset
- suojelurajausehdotus
- kohdepiste (kiinteä muinaisjäännös)
- kohdepiste (muu kulttuuriperintökohde)
- viivamainen kohde (kiinteä muinaisjäännös)

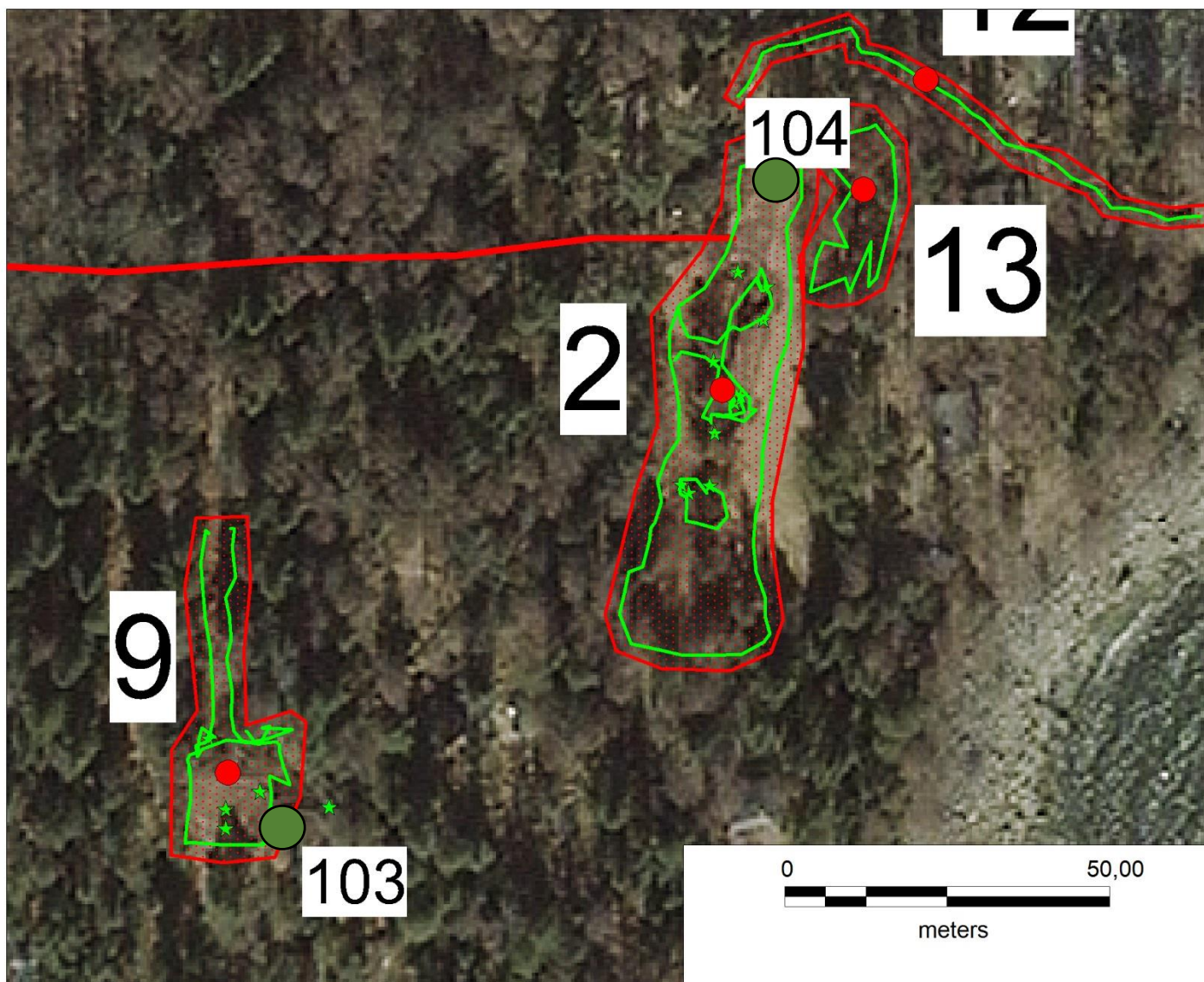
<p>HELSINKI Itä-Villingin inventointi</p> <p>John Lagerstedt ja Satu Koivisto 2016</p>	<p>100. ITÄ-VILLINKI 100 MM TORNIKANUUNAPATTERI/ 101. 100 56 TK -TYKKIASEMA mk 1:1000 Taustakartta Maanmittauslaitos</p>
<p>Mittaus ja digitointi Satu Koivisto</p>	<p>Koord.järjestelmä: ETRS-TM35FIN Korkeus: N2000</p>
<p>MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT</p>	

- kenttämittaukset
- suojelurajausehdotus
- kohdepiste (kiinteä muinaisjäänös)
- kohdepiste (muu kulttuuriperintökohde)
- viivamainen kohde (kiinteä muinaisjäänös)

<p>HELSINKI Itä-Villingin inventointi</p> <p>John Lagerstedt ja Satu Koivisto 2016</p>	<p>100. ITÄ-VILLINKI 100 MM TORNIKANUUNAPATTERI/ 102. 100 56 TK -TYKKIASEMA mk 1:1000 Taustakartta Maanmittauslaitos</p>
<p>Mittaus ja digitointi Satu Koivisto</p>	<p>Koord.järjestelmä: ETRS-TM35FIN Korkeus: N2000</p>
<p>MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT</p>	

- kenttämittaukset
- suojelurajausehdotus
- kohdepiste (kiinteä muinaisjäännös)
- kohdepiste (muu kulttuuriperintökohde)
- viivamainen kohde (kiinteä muinaisjäännös)

<p>HELSINKI Itä-Villingin inventointi</p> <p>John Lagerstedt ja Satu Koivisto 2016</p>	<p>100. ITÄ-VILLINKI 100 MM TORNIKANUUNAPATTERI/ 103. - 104. 100 56 TK -TYKKIASEMA mk 1:1000 Taustakartta Maanmittauslaitos</p>
<p>Mittaus ja digitointi Satu Koivisto</p>	<p>Koord.järjestelmä: ETRS-TM35FIN Korkeus: N2000</p>
<p>MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT</p>	

AKDG 4877:177. Itä-Villinki, 101 läntisin asema. Kuvaaja: J. Lagerstedt.

AKDG 4877:179. Itä-Villinki, 101 läntisin asema. Kuvaaja: J. Lagerstedt.

AKDG 4877:181. Itä-Villinki, 102 etelärannalla. Kuvaaja: J. Lagerstedt.

AKDG 4877:183. Itä-Villinki, 102 etelärannalla. Kuvaaja: J. Lagerstedt.

AKDG 4877:185. Itä-Villinki, 103 ammussuojan vieressä. Kuvaaja: J. Lagerstedt.

AKDG 4877:188. Itä-Villinki, 104 tykkiasema. Kuvaaja: S. Koivisto.

105 Helsinki Itä-Villinki tulenjohto- ja mittausasema

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	muu kulttuuriperintökohde
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustukset
<i>Ajoitus</i>	moderni
<i>Koordinaatit (ETRS-TM35FIN)</i>	P: 6670228,79 I: 396394,78
<i>Koordinaattien selite</i>	kohteen keskipisteen gps-koordinaatit
<i>Sijainti</i>	Itä-Villingin eteläisellä rantakalliolla 100 TK tykkiaseman yhteydessä

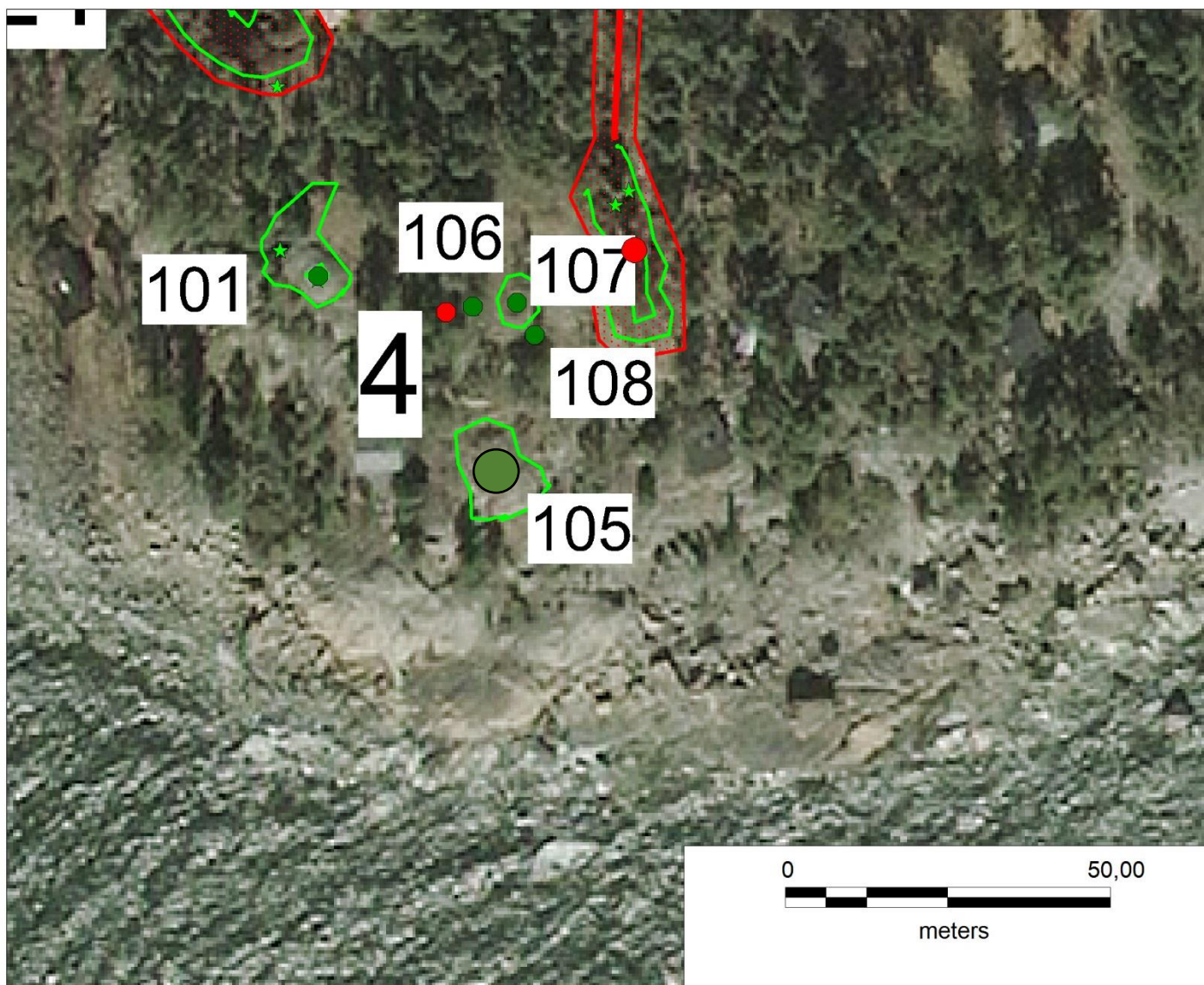
Aiemmat tutkimukset ja löydöt

Enqvist, Ove. 1999. Itsenäisen Suomen rannikkotykit 1918–1998. Helsinki: Sotamuseo.

Inventointi 2016:

Saaren eteläisellä rantakalliolla on betonista rakennettu 100 mm tornikanuunapatterin mittaus- ja tulenjohtoasema. Sisäänkäynti asemaan on sen eteläpuolella olevasta avonaisesta käytävästä. Sisätiloihin johtavat kaksi panssariovea on lukittu. Tähystykseen tarkoitettujen rakohuoneen betoniset aukot on varustettu lisäksi teräsluukuilla, joissa on hyvin kapeat tähystysraot. Aseman otsalippa on verhoiltu sinkityllä pellillä.

Digikuvat AKDG4877:190–193

- kenttämittaukset
- suojelurajausehdotus
- kohdepiste (kiinteä muinaisjäänös)
- kohdepiste (muu kulttuuriperintökohde)
- viivamainen kohde (kiinteä muinaisjäänös)

HELSINKI Itä-Villingin inventointi	105. ITÄ-VILLINKI TULENJOHTO- JA MITTAUSASEMA
John Lagerstedt ja Satu Koivisto 2016	mk 1:1000 Taustakartta Maanmittauslaitos
Mittaus ja digitointi Satu Koivisto	Koord.järjestelmä: ETRS-TM35FIN Korkeus: N2000
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

AKDG 4877:190. Itä-Villinki, tulenjohto- ja mittausasema. Kuvaaja: J. Lagerstedt.

AKDG 4877:191. Itä-Villinki, tulenjohto- ja mittausasema. Kuvaaja: J. Lagerstedt.

AKDG 4877:192. Itä-Villinki, tulenjohto- ja mittausasema. Kuvaaja: S. Koivisto.

106 Helsinki Itä-Villinki tykinperusta

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	muu kulttuuriperintökohde
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustukset, tykkiasemat
<i>Ajoitus</i>	moderni
<i>Koordinaatit (ETRS-TM35FIN)</i>	P: 6670254,84 I: 396397,87
<i>Koordinaattien selite</i>	kohteen keskipisteen gps-koordinaatit
<i>Sijainti</i>	Itä-Villingin valaisuaseman länsipuolella

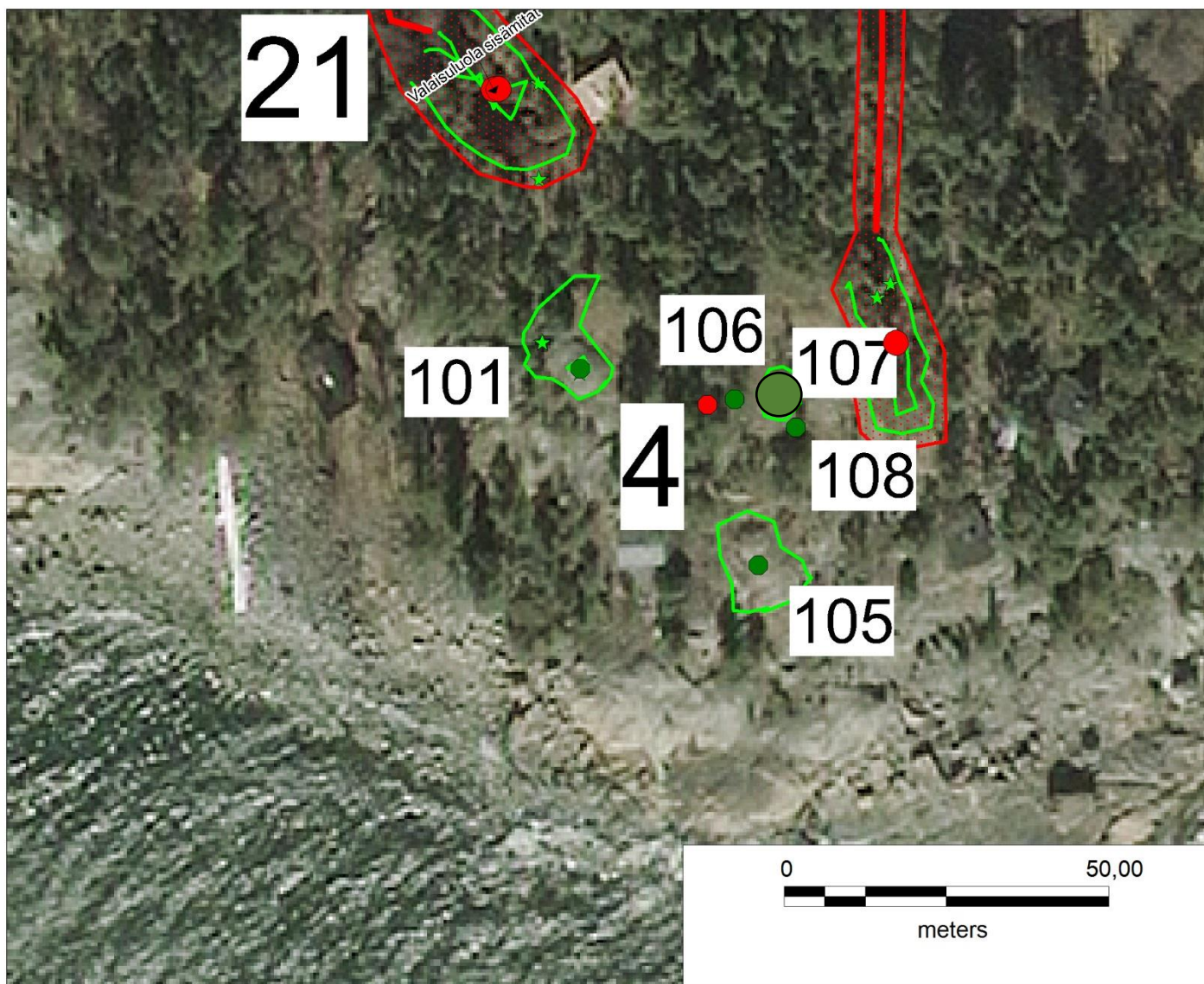
Aiemmat tutkimukset ja löydöt

Enqvist, Ove. 1999. Itsenäisen Suomen rannikkotykit 1918–1998. Helsinki: Sotamuseo.

Inventointi 2016:

Saaren länsiosan ensimmäisen maailmansodan aikaisen valonheittimen valaisuaseman länsipuolella on korkean kallion reunalla avoin tykkiasema. Asema on kooltaan 5 x 5 m ja sitä reunustaa 0,3 m korkea kivivalli. Tykin perustan kiinnityspulttikehä on halkaisijaltaan 110 cm. Siinä on 6 pulttia, joista kunkin halkaisija on 35 mm.

Digikuvat AKDG4877:194–195

- kenttämittaukset
- suojelurajausehdotus
- kohdepiste (kiinteä muinaisjäänös)
- kohdepiste (muu kulttuuriperintökohde)
- viivamainen kohde (kiinteä muinaisjäänös)

HELSINKI Itä-Villingin inventointi	106. ITÄ-VILLINKI TYKINPERUSTA
John Lagerstedt ja Satu Koivisto 2016	mk 1:1000 Taustakartta Maanmittauslaitos
Mittaus ja digitointi Satu Koivisto	Koord.järjestelmä: ETRS-TM35FIN Korkeus: N2000
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

107 Helsinki Itä-Villinki suoja-/tähtystysasema

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	muu kulttuuriperintökohde
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustukset, suojahuoneet
<i>Ajoitus</i>	moderni
<i>Koordinaatit (ETRS-TM35FIN)</i>	P: 6670249,91 I: 396400,54
<i>Koordinaattien selite</i>	kohteen keskipisteen gps-koordinaatit
<i>Sijainti</i>	Itä-Villingin tulenjohto- ja mittausaseman pohjoispuolella

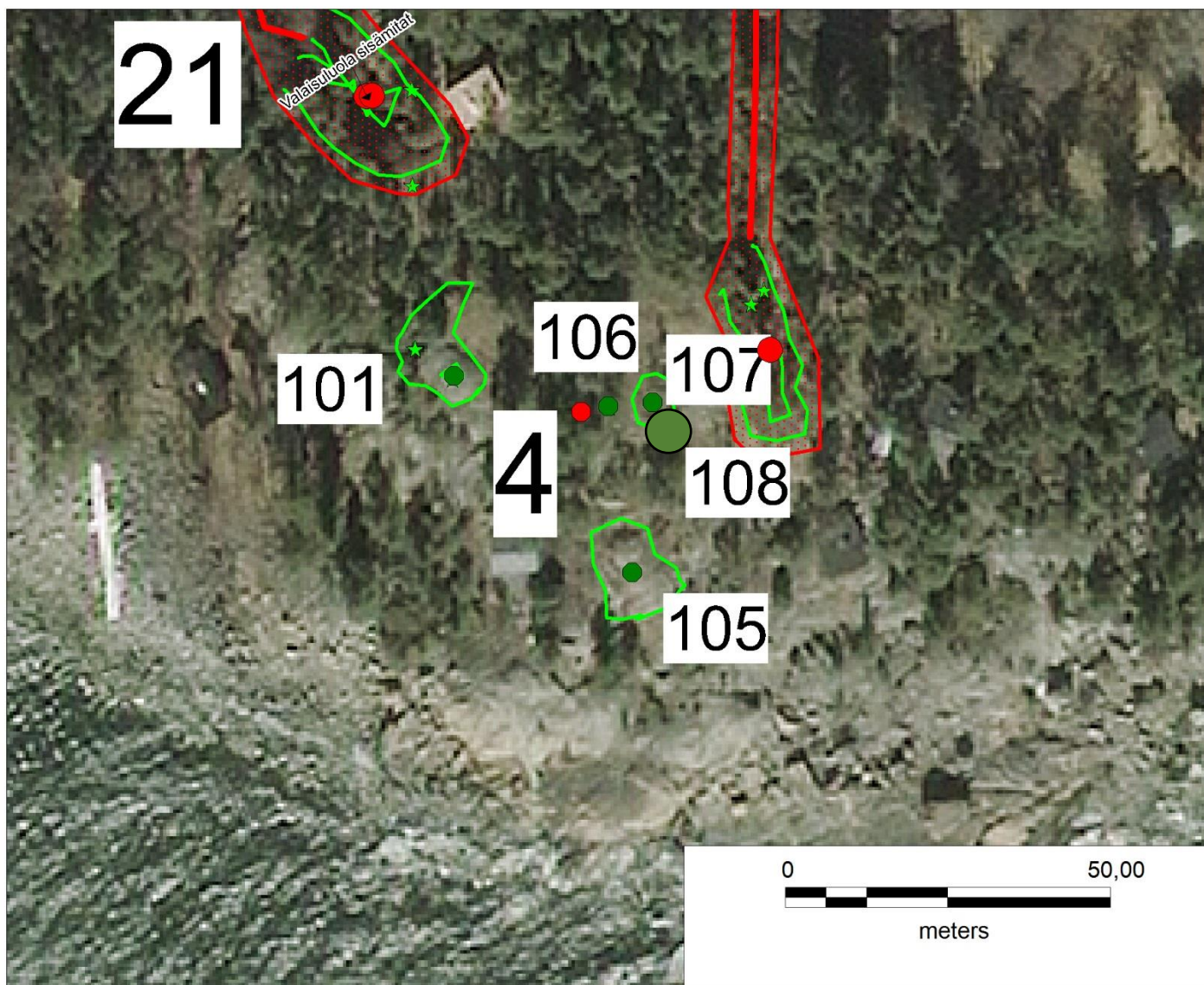
Aiemmat tutkimukset ja löydöt

Enqvist, Ove. 1999. Itsenäisen Suomen rannikkotykit 1918–1998. Helsinki: Sotamuseo.

Inventointi 2016:

Tulenjohto- ja mittausaseman pohjoispuolella, kallion reunalla on betonielementeistä rakennettu pieni suo-
jatila, jonka sivulla on kallionkolon muodostama sisäänkäynti tai tähtystysasema. Ulkopuolelta asema on
vahvistettu kivillä täytetyillä teräsverkkohäkeillä.

Digikuvat AKDG4877:196–197

- kenttämittaukset
- suojelurajausehdotus
- kohdepiste (kiinteä muinaisjäännös)
- kohdepiste (muu kulttuuriperintökohde)
- viivamainen kohde (kiinteä muinaisjäännös)

HELSINKI Itä-Villingin inventointi	107. ITÄ-VILLINKI SUOJA-/TÄHYSTYSASEMA
John Lagerstedt ja Satu Koivisto 2016	mk 1:1000 Taustakartta Maanmittauslaitos
Mittaus ja digitointi Satu Koivisto	Koord.järjestelmä: ETRS-TM35FIN Korkeus: N2000
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

108 Helsinki Itä-Villinki kaapelikaappi

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	muu kulttuuriperintökohde
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustukset, huoltorakenteet
<i>Ajoitus</i>	moderni
<i>Koordinaatit (ETRS-TM35FIN)</i>	P: 6670254,20 I: 396391,09
<i>Koordinaattien selite</i>	kohteen keskipisteen gps-koordinaatit
<i>Sijainti</i>	Itä-Villingin valaisuaseman länsipuolella

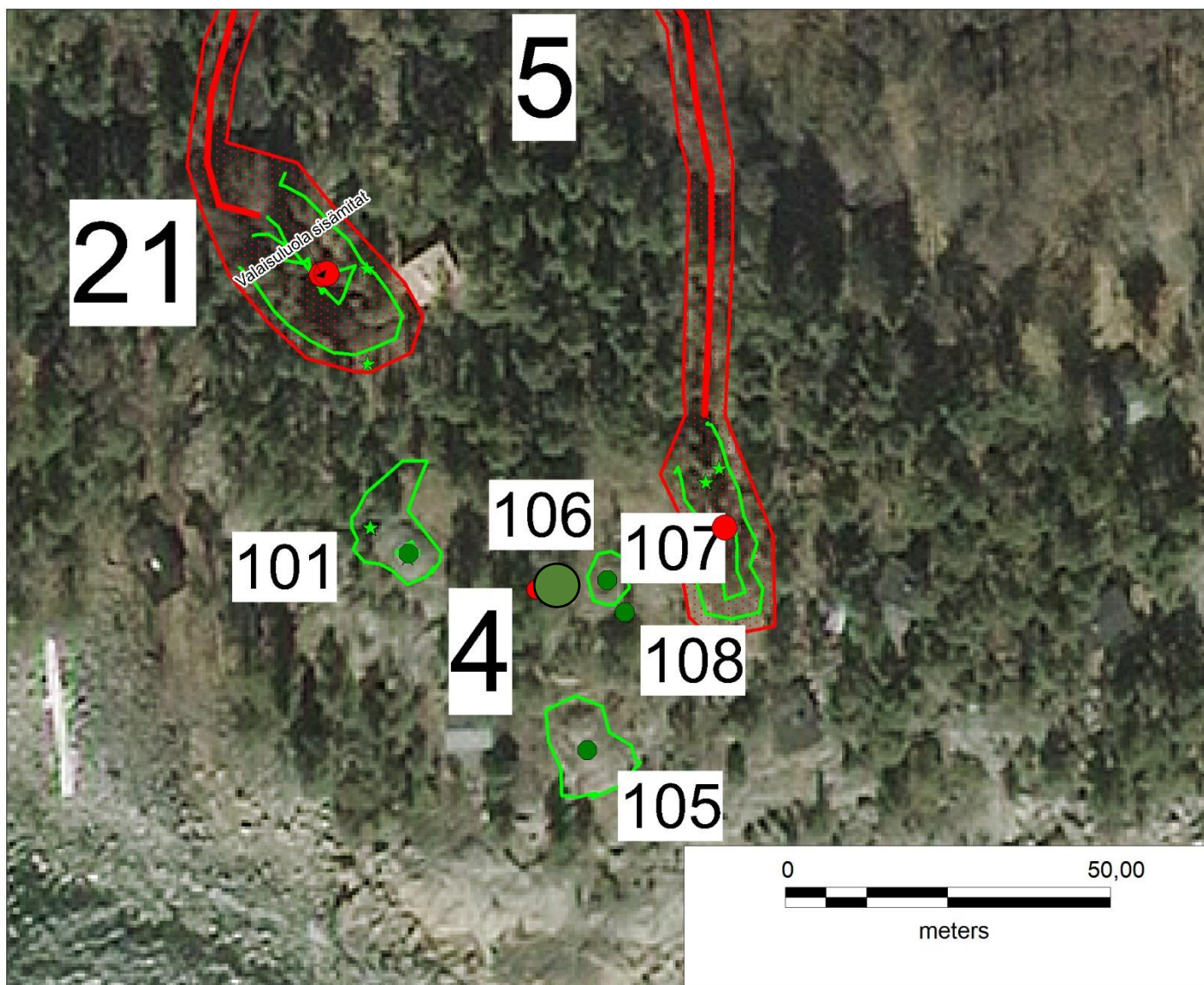
Aiemmat tutkimukset ja löydöt

Enqvist, Ove. 1999. Itsenäisen Suomen rannikkotykit 1918–1998. Helsinki: Sotamuseo.

Inventointi 2016:

Saaren länsiosan ensimmäisen maailmansodan aikaisen valonheittimen valaisuaseman länsipuolella on tykinperustan (kohde 106) ja etäisyysmittarin paviljongin (kohde 4) välissä on pieni betoninen kaapelikaappi, jonka korkeus on noin 0,5 m. Kaappi on suojattu etelän puoleiselta seinustaltaan muuratuilla kivillä. Rakenteeseen johtaa kaapelikaivanto.

Digikuvat AKDG4877:198

- kenttämittaukset
- suojelurajausehdotus
- kohdepiste (kiinteä muinaisjäänös)
- kohdepiste (muu kulttuuriperintökohde)
- viivamainen kohde (kiinteä muinaisjäänös)

HELSINKI Itä-Villingin inventointi	108. ITÄ-VILLINKI KAAPELIKAAPPI
John Lagerstedt ja Satu Koivisto 2016	mk 1:1000 Taustakartta Maanmittauslaitos
Mittaus ja digitointi Satu Koivisto	Koord.järjestelmä: ETRS-TM35FIN Korkeus: N2000
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

AKDG 4877:195. Itä-Villinki, avoin tykkiasema. Kuvaaja: J. Lagerstedt.

AKDG 4877:196. Itä-Villinki, suoja- ja tähytysasema. Kuvaaja: J. Lagerstedt.

AKDG 4877:198. Itä-Villinki, kaapelikaappi. Kuvaaja: J. Lagerstedt.

109 Helsinki Itä-Villinki ilmatorjunta-/lähitorjunta-asema

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	muu kulttuuriperintökohde
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustukset
<i>Ajoitus</i>	moderni
<i>Koordinaatit (ETRS-TM35FIN)</i>	P: 6670249,00 I: 396551,00
<i>Koordinaattien selite</i>	kohteen keskipisteen gps-koordinaatit
<i>Sijainti</i>	Itä-Villingin etelärannalla

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

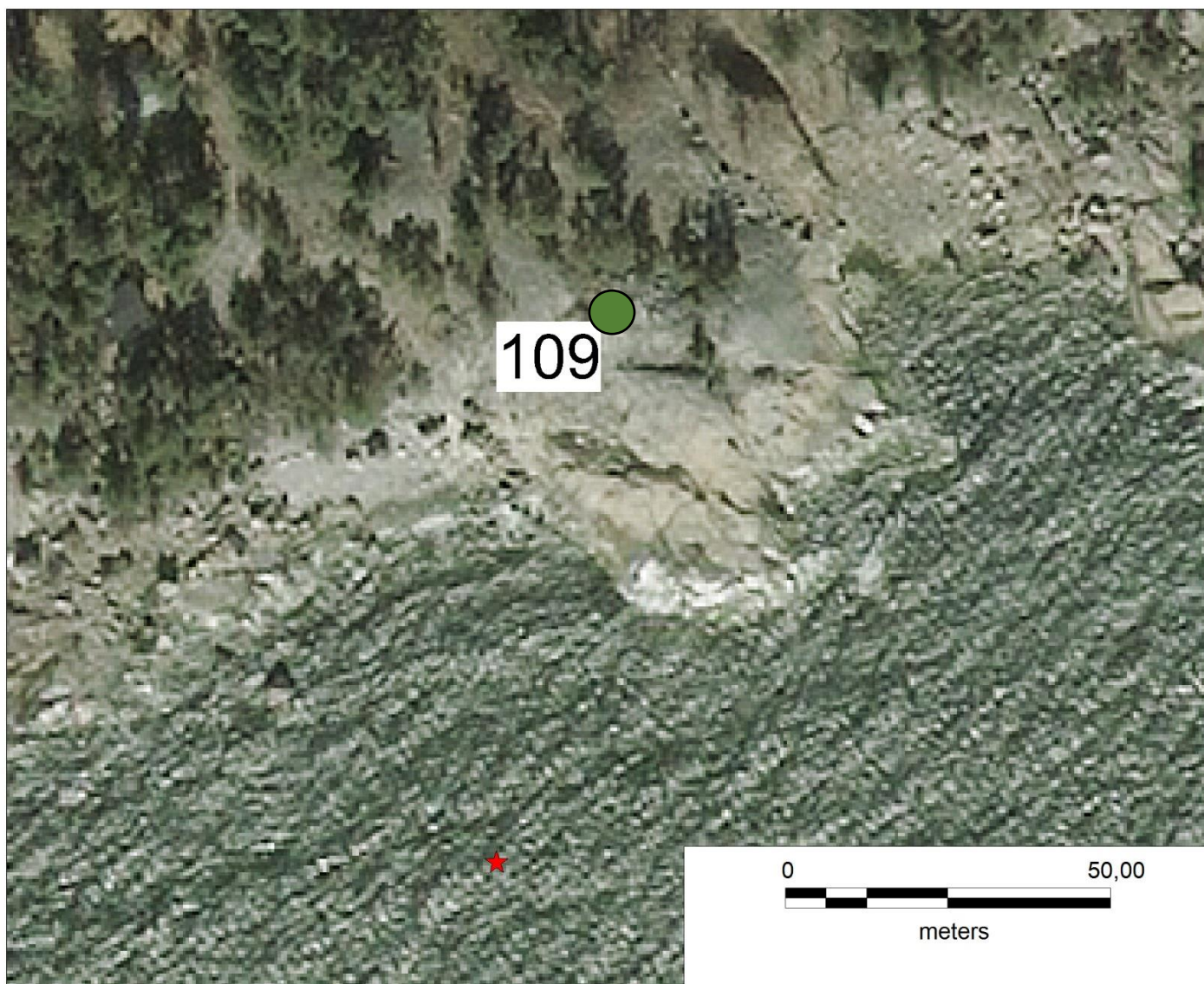
Enqvist, Ove. 1999. Itsenäisen Suomen rannikkotykit 1918–1998. Helsinki: Sotamuseo.

Inventointi 2016:

Saaren eteläisellä rantakalliolla on betonielementeillä tuettu avoin tykkiasema. Aseen kahdeksankulmainen perusta on tuettu hirsillä ja täytetty soralla. Aseman seinässä on yksi ampumatarvikekomero. Aseman länsipuolella on kalliolla lisäksi yksi pienempi suoja tai asema.

Digikuvat

-

-   kenttämittaukset
- suojelurajausehdotus
- kohdepiste (kiinteä muinaisjäänös)
- kohdepiste (muu kulttuuriperintökohde)
- viivamainen kohde (kiinteä muinaisjäänös)

<p>HELSINKI Itä-Villingin inventointi</p> <p>John Lagerstedt ja Satu Koivisto 2016</p>	<p>109. ITÄ-VILLINKI ILMATORJUNTA-/LÄHITORJUNTA- ASEMA mk 1:1000 Taustakartta Maanmittauslaitos</p>
<p>Mittaus ja digitointi Satu Koivisto</p>	<p>Koord.järjestelmä: ETRS-TM35FIN Korkeus: N2000</p>
<p>MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT</p>	

